

Sallai et.

A KÖNYVTÁROS

1953 DECEMBER * III. ÉVFOLYAM * 12. SZÁM

„A Könyvtáros” levelezőinek konferenciája

TARTALOM

	Oldal
ZOLNAY VILMOS: Levelező konferenciánk tapasztalatai	1
GYÓRI GYÖRGY: »Lássá az olvasó, hogy javát akarjuk!»	6
POVÁRNY JENŐ: Az Országos Műszaki Könyvtár — a termelés segítője	10
SALLAI ISTVÁN: A kölcsönzési eljárás módosítása	13
P. J.: Mezőgazdasági könyvkiállítás	15
KATONA JENŐ: Petőfi könyvtára	17
Az öthónapos Könyvtárosképző Iskola végzett hallgatóinak találkozója	20
Kitüntetett könyvtárosok	20
GERŐ GYULA: Hozzászólás az előjegyzéses kölcsönzéshez	21
DEMETER MIKLÓS: Postások Szakszervezetének levelezőkönyvtára	22
Kérdezz—Felelek: Dr. Tóth Béla: Helyes-e eltítani az olvasástól a gyenge tanulókat	24
Pellengér: Nemtörődomség, vagy kényelem? — Mi történt az olvasók bírálatával	26
Eseménynaptár	27
Különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések és irodalmi cikkek jegyzéke	28
BIBLIOGRÁFIÁK	29
A »Bibliotekar« 9. száma magyarul	30
Levelezőink írák	31

Irodalmi tájékoztató

Lenin Műveinek 5. kötete (B. Gy.)	36
A. J. Visinszkij: Perbeszédék (Rózsa István)	37
Kuropatkin: A mezőgazdasági munka kérdései a Szovjetunióban (Hazai Lujza)	37
Arany János Válogatott Művei III. (Tamás Ernő)	38
Bessenyei György Válogatott Művei (Szávai Nándor)	39
Kónya Lajos Válogatott Versei (Katona Jenő)	40
Móricz Zsigmond: A fáklya (Vargha Kálmán)	41
Ridég Sándor: Daruszegi vasárnapok (László Anikó)	41
Urbán Ernő: Kemény dió (Lékay Ottó)	42
Tyhonov: Válogatott versek (Pók Lajos)	42
Stendhal: Vörös és fehér (Várnai Vilmos)	43
Garetto: Fájdalom földje, Szicília (L. O.)	44
Színhátszók könyvtára (K. P.)	45
Thury Zsuzsa: A francia kislány (Vidor Pálné)	45
Szmirnov: Fiúk (Győri György)	46
A. I. Herzen: Emlékezések és elmélkedések (Gera György)	47
Hírek	48

A KÖNYVTÁROS

Példányszám : 5871

A Népművelési Minisztérium lapja — Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság — Főszerkesztő: Katona Jenő
 Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkiadó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és
 kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285, 221-293 — Terjeszti: Posta Központi
 Hírlap Iroda O. V. — Előfizetés, személyes ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlet
 helyiség — Telefon: 183-022, 185-850 — Postatakarékpénztári csekk számla: 47.087 — Régi számok a Posta
 Központi Hírlap Irodánál V., József Attila-u. 3. kaphatók — Egyes szám ára: 2.— Ft. — Előfizetés
 negyedévre: 6.— Ft.

A KÖNYVTÁROS

K Ö N Y V T Á R O S O K H A V I T Á J É K O Z T A T Ó J A

1953. December

III. évfolyam

12. szám

Levelező konferenciánk tapasztalatai

1.

A KÖNYVTÁROS szerkesztősége a folyóirat problémáinak és a könyvtárosok közötti verseny kérdésének megbeszélésére november 15-ére meghívta' legjobb, legszorgalmasabb levelezőit. Az egynapos megbeszélésen mintegy 60 könyvtáros vett részt. A jelenlévők a könyvtárosok minden rétegét képviselték: társadalmi munkában dolgozó falusi népkönyvtárosok, üzerniek, vállalatiak, járási és megyei könyvtárosok és tudományos nagy könyvtárainknak munkatársai szóltak hozzá a kérdésekhez; összesen 31-en.

A felszólalásokból szeretet, ragaszkodás és megbecsülés áradt a folyóirat felé. Szárnovszky Béla, a Kismotor- és Gépgyár könyvtárosa így beszélt: »... amikor egy új szám megjelenik A KÖNYVTÁROS-ból, az az érzésem, hogy nem holt betűkkel találkozom, mint több más folyóiratban. A KÖNYVTÁROS-t úgy olvasom, mintha valakivel beszélgetnék és rögtön szeretnék válaszolni is.« Dán Gyula karácsondi kultúrotti-onvezető szerint: »A könyvtárosoknak az életében a tanítónak, a nevelőnek szerepét ez a folyóirat tölti be. A KÖNYVTÁROS különösképpen nagy segítséget nyújt azoknak a falusi könyvtárosoknak, akik még a hatnapos könyvtárosiskolát sem végezték el.« Holló Ferencné, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 44-es fiókjának vezetője elmondta, hogy »...mindig nagy örömmel fogadjuk A KÖNYVTÁROS-t, a megjelenés napján egymás kezéből vesszük ki. Sokszor külön is megvásároljuk, hogy minél előbb elolvashassuk. Mindnyájunkat érdekel, mert rólunk szól és mert igen sokat fejlődött. A folyóirat szerkesztője mintegy félévvel ezelőtt egy értekezleten véleményt és bírálatot kért a Szabó Ervin Könyvtár dolgozóitól, érdekes volt megfigyelni, hogy azóta mennyire megfogadta bírálatunkat és a lap nagyon-nagyon sokat fejlődött.« Mások is, például Kerekes András, a Somogy Megyei Könyvtár vezetője, Fried Vilmos, a Fővárosi Óra- és Ékszeripari Vállalat könyvtárosa, Tordai György, a Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat könyvtárának vezetője, Nagy József, az Ózdi Kohászati Üzemek könyvtárának vezetője, Liborcz Alice, a Középipülettervező Vállalat könyvtárának vezetője, Fenyvessiné Góhér Anna, a bajai Járási Könyvtár vezetője stb., stb. megállapították, hogy a folyóirat komoly segítséget nyújt munkájukhoz. Többen kiemelték az Irodalmi tájékoztató rovat, az Eseménynaptár és módszertani cikkek hasznosságát. Néhány cikket, mely különösen megnyerte a tetszésüket, cím szerint is megneveztek. Általában helyeselték a felszólalók a szerkesztés irányát.

Meg kell mondanunk, hogy mindez igen jólesett, a bizalom, amely minden felszólalásban megnyilvánult, erőt ad számunkra ahhoz, hogy a jövőben még jobban dolgozzunk, még több segítséget tudjunk nyújtani könyvtárosainknak feladataik megoldásához.

A felszólalók azonban nemcsak a folyóirat jó oldalait emelték ki: bőven beszéltek a lap hibáiról is és megmutatták azt is: miképpen javíthatjuk ki ezeket a hibákat. Ezze még több segítséget adtak munkánkhoz.

Gaál Jenőné, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 13-as fiókjának vezetője azt mondta: »...szakmai tudásom bővülése folytán úgy érzem, hogy a folyóirat jelenleg kevesebb segítséget nyújt munkámhoz, szakképzettségemhez, mint amennyire szükségem lenne.«... a szerkesztőbizottság sok fontos kérdést szeretne egyszerre megoldani, de éppen ezért nem éri el célját, cikkei gyakran nem merítik ki az adott témát.« Iforvách Géza, a Komárom Megyei Könyvtár vezetője, aki levélben küldte el főszerkesztését, hiányolja, hogy a folyóirat nagyon keveset foglalkozik a tudományos könyvtárak problémáival, nem számol be munkamódszereikről, eredményeikről, pedig ez a tömegkönyvtárosok számára is segítséget nyújtana. A gyakorlati munkáról szóló cikkeket is keveselte. »Nem foglalkozott eleget a folyóirat a könyvtári oktatás kérdésével. A könyvtárosok egy része most végzi a főiskolát. A főiskolán a nevelőgárda — tapasztalatok híján — sokszor akadozott, nem tudta az elméleti és gyakorlati kérdéseket helyesen összekapcsolni. Munkájukat segíthette volna, de még mindig segítheti is a folyóirat.« A főiskolai oktatás és a különböző tanfolyamokon való könyvtárosképzés figyelemmel kísérését, bírálatát mások is hiányolták, többek között Kovács Kálmán, a polgári Járási Könyvtár vezetője. Mások azt kívánták, közzölje a folyóirat rendszeresen ezeknek a tanfolyamoknak az anyagát, hogy így azok is megismerkedhessenek a könyvtártechnika alapjaival, akiknek nincs módjuk tanfolyamra menni.

A folyóirat szerkesztőbizottsága úgy véli, hogy helyes és jogos kívánság: foglalkozzék a folyóirat a könyvtárosképző iskolák munkájával, bírálja, segítse az oktatómunkát. Ennek a követelménynek eleget fogunk tenni. A tanfolyamok anyagának rendszeres közlése azonban — véleményünk szerint — nem feladata a folyóiratnak. A folyóirat nem helyettesítheti az iskolában folyó rendszeres képzést. Mint időszaki lapnak, mindig az aktuálisat, az időszerűt kell megragadnia — és a könyvtártechnikai kérdések közül is mindig a soronlévő feladathoz kapcsolódót kell ismertetnie. Ezt természetesen a folyóirat meg fogja tenni.

Több részvevő — elsősorban az üzemi könyvtárosok —, de mások is, jogosan kifogásolták, hogy a folyóirat keveset foglalkozik az üzemi könyvtárosok speciális problémáival, általában a folyóiratnak szórványos és laza a kapcsolata az üzemekkel, Szárnovszky Béla elmondotta, hogy igen sok üzemi könyvtáros van, aki a folyóiratot egyáltalán nem ismeri. Oláh László, a Kőbányai Sörgyár szakszervezeti könyvtárosa megerősítette ezt az állítást: »15 üzemi könyvtárat patronáltam és ezek közül 13-ban nem tudtak A KÖNYVTÁROS-ról. Mindenütt ismertem a folyóiratot, de a 13 közül csak egy rendelte meg.« Javasolta, hogy a Könyvtárellátó hívja fel az üzemi könyvtárosok figyelmét a folyóiraatra. Mind Oláh László, mind Szárnovszky Béla elvtársak úgy látták, hogy a folyóirat és a szakszervezeti könyvtárak között csak akkor lehet egészséges és életerős a kapcsolat, ha a SZOT és a Népművelési Minisztérium illetékes szervei között is állandó és szoros együttműködés jön létre, de a folyóirat szerkesztőinek is fel kell venniök a kapcsolatot az üzemi könyvtárakkal, mert »ott súlyos és komoly problémák vannak és ezek a problémák nem lehetnek közömbösek, már csak azért sem, mert 4—5000 könyvtárról van szó«. Azonban minden kapcsolat kétoldalú, az üzemi könyvtárosoknak a jövőben gyakrabban és sokkal tömegesebben kell a folyóirattal levelezniök. Nyiltan fel kell tárnok nehézségeiket, problémáikat és eredményeket is. A folyóirat szerkesztősége elébe fog menni az üzemi könyvtárosoknak és a maga részéről rajta lesz, hogy ez a szükséges kapcsolat létrejőjön és elmélyüljön és így értékesebb segítséget tudjon számukra is nyújtani.

Több főszerkesztő — tudományos, szakszervezeti és népkönyvtárosok — foglalkozott azzal, közzöljön-e a folyóirat tudományos cikkeket. Volt, aki ezeket teljesen fölöslegeseknek tartotta és azt kívánta, minél kevesebbet közzöljünk. Mások — így többek között Bódis Anna bodai népkönyvtáros — azt kívánták, foglalkozzék a folyóirat a könyv és a könyvtár történetével, ismertesse a nagy könyvtárak munkáját, tárja olvasói elé a fejlődés perspektíváját. A könyvtárosok ismerni akarják hivatásuk múltját, haladó hagyományait és ismerni akarják jövőjüket is. Fodor Zoltán, Tordai György és Kenesei Bálint, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának munkatársa több tudományos cikket kért. De olyan tudományos cikkeket, amelyeknek stílusa közérthető, hogy azok a könyvtárosok is felhasználhassák, akik nem tudományos könyvtárakban dolgoznak. A tudományos könyvtárosokat, üzemi

könyvtárosokat és a népkönyvtárosokat érdeklő cikkeknek lapon belüli arányairól is szó esett.

Úgy véljük, eleget kell tennünk annak a kívánságnak, amelyet Bódis Anna elvtársnó fogalmazott meg és egészen természetes az, hogy A KÖNYVTÁROS-nak a tudományos könyvtárak munkájával is foglalkoznia kell. Nem volna azonban helyes, ha valamiféle arányt állapítanánk meg és mereven elkülönítenénk a különböző területeket érdeklő írásokat. Akkor fogunk jól dolgozni, ha minél több cikkünk érdekel majd minden könyvtárost. Mert igaz az, hogy igen nagy különbség van egy párszáz kötetes falusi népkönyvtár és egy többszázézer vagy millió kötetes tudományos könyvtár között, de a leglényegesebb összekapcsolja őket: az olvasó. Minden könyvtár — más-más fejlődési fokon — de mind egyaránt a nép művelődését szolgálja.

A levelezőkonferencia egyik legfontosabb tapasztalata közhelynek tűnik. Holló Ferencné, Kereskes András, Liborcz Alice és mások is olvasmányosan, érdekesen megírt cikkeket kívántak. Több riportot. Kiderült az, hogy a legtöbben az ilyen írásokat olvassák el, az ilyenekre emlékeznek a legjobban vissza, tehát ezek a leghatásosabbak.

3.

Ügyszólván minden főlészóelő foglalkozott az Irodalmi Tájékoztató rovattal. Magát a rovatot, azt, hogy a folyóirat hónapról hónapra ismerteti a legfontosabb, újonnan megjelent könyveket, kivétel nélkül szükségesnek tartották. Többen kifogásolták azonban az egyes ismertetések alacsony színvonalát. Kereskes András megállapította, hogy a folyóirat fél bíráltni, ismertetési általánosságokban mozognak. Az ismertetett könyvek kiválasztása sem mindig szerencsés. Előfordul, hogy a folyóirat olyan könyveket ismertet (pl. Erdélyi János: Válogatott esztétikai tanulmányok c. és dramaturgiánk haladó hagyományait összegyűjtő kötet), amelyeket jobbra csak olyanok olvasnak, akik a könyvtáros ajánlása nélkül is eligazodnak az irodalomban. Más közérdekűbb könyvek ismertetésére így nem jut hely a folyóiratban. Például »a novemberi számban egyetlen mezőgazdasági tárgyú könyvet sem ismertettek. Nem volna rossz az sem, hogyha a kormányprogram termelési kérdéseit nézve, a könnyűiparral és az ételmiszeriparral is foglalkoznának ebben a rovatban.« Mások (Lakatos Jánosné, Jászjókóhalm) keveselték az ismertetett népszerű természettudományos könyveket, vagy (Czigler Pál, a Könyvtárellátó dolgozója és Liborcz Alice) az egyes szakmákkal, műszaki kérdésekkel foglalkozó könyvek ismertetését kívánták.

Feltétlenül igazat kell adnunk azoknak, akik a könyvek bátor és nyílt bírálatát követelték. Valóban előfordult, hogy agyondicsértünk egy-egy erre méltatlan könyvet és ezzel megtévesztettük a könyvtárosokat és rajtuk keresztül az olvasókat is. A művek értékelésére a jövőben különös gondot fogunk ügyelni. Nagyobb súlyt helyezünk majd a népszerű természettudományos könyvek ismertetésére és azokra az mezőgazdasági és műszaki ismereteket terjesztőkre is, amelyek általános érdeklődésre tarthatnak számot. Minden szakkönyv ismertetésére azonban nem vállalkozhatunk, ezt a lap terjedelme nem engedi meg. Nem érhetünk azonban egyet-azzal, hogy az általános műveltséget emelő — esetleg magasabb színvonalon megírt — műveket ne ismertesünk. Irodalmi tájékoztatónk nemcsak segédeszköz a könyvtárosok számára a könyvek ajánlásához, hanem a könyvtárosok művelődését is szolgálja. A könyvtárosok ezt önmaguk igénylik. Ez minden egyes felszólalásból kiderült. Minden felszólaló kívánta, hogy a könyvismertetéseken kívül, azokon túlmenően foglalkozzunk az írók életével, működésével, munkásságuk értékelésével és az irodalom általános problémáival is. Bódis Anna így magyarázta ezt meg: »... helyesnek tartom, ha A KÖNYVTÁROS bőven foglalkozik az írók életével és munkásságával, mert így mi jobban tudjuk ajánlani a könyveket. Azonkívül helyes, ha a folyóirat irodalmi problémákkal is foglalkozik. Hasznosak ezek azért, mert tanul belőlük maga a könyvtáros is, és meg tudja az olvasónak magyarázni, hogy például mi a szocialista realizmus. Az olvasó megkérdézheti és megkérdézi ezt, amikor egy könyvben ilyesmivel találkozik. Ha a könyvtáros nem ad megfelelő magyarázatot, az olvasó nem fog megbízni benné és esetleg a könyvtárból is kimarad, mert nem érti meg, hogy mit olvas.« Fodor Zoltán, az Oktatásügyi Minisztérium Pedagógiai Könyvtárának vezetője is azt kívánta, hogy foglalkozzék a folyóirat irodalmi kérdésekkel, közöljön például cikket arról, hogyan

ajánlja a könyvtáros Jókai műveit. »Általában szolgáljon a folyóirat a régebben megjelent könyvekről is felvilágosítással, írja meg, hogy ezekre vonatkozólag hol talál a könyvtáros tájékoztatást. Már csak azért is szükséges, hogy a lap irodalommal is foglalkozzék, mert igen sok könyvtárhoz a Szabad Népen kívül csak ez a folyóirat jut el.« Holló Ferencné azt tanácsolta, hogy az írók életrajzát a könyvismertetésekkel kapcsoljuk össze.

Az a véleményünk, hogy ezeknek a követeléseknek több formában is eleget kell tennünk. Úgy tervezzük, hogy a januári számtól kezdődően a könyvismertetésekben néhány szóval meg fogunk emlékezni magáról az íróról is, azonkívül bibliográfiai tájékoztatást is adunk arról, hol található az író munkásságának bővebb ismertetése. A különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések jegyzékét kiegészítjük az irodalom elvi kérdéseivel és az egyes írókkal foglalkozó cikkek jegyzékével. Mindezenkívül pedig minden egyes számunkban önálló cikkben ismertetjük egy-egy író életét, életművét, hogy ezeket az írásainkat felhasználva, a könyvtárosok jobban, helyesebben értékelve tudják ajánlani műveiket. Eseménynaptárunkban — azonkívül, hogy hosszabb időre előre fogjuk közölni a fontosabb évfordulókat — az írók munkásságáról bővebben fogunk tájékoztatást adni.

4.

Igen sokan, különösen az üzemi és falusi népkönyvtárosok kérték, adjunk helyet lapunkban jogos panaszainknak. Még nagyon sok olyan helyi tanács és szakszervezeti bizottság van, amelyek nem törődik a könyvtárral, működéséhez még a minimális előfeltételeket sem biztosítja. A folyóiratnak feladata, hogy megértesse ezekkel a szervezetekkel azt, hogy a könyvtár röpünk kulturális felemelkedésének rendkívül jelentős eszköze.

Foglalkoztak a hozzászólások a könyvkiadással és a könyvterjesztéssel is. Az olvasók igényeit a könyvtárosok ismerik a legjobban, ők tudják, milyen könyvekre van szükség, milyen könyvek hiányoznak. Feltétlenül szükséges, hogy a könyvkiadók terveik elkészítésénél, a példányszámok meghatározásánál ismerjék a könyvtárosok tapasztalatait: az igényeket csak így fogják tudni helyesen kielégíteni. A könyvtárosok folyóiratának feladata, hogy a könyvtárosoknak erre vonatkozó tapasztalatait közvetítse. A felszólalók kívánták, hogy a folyóirat egyfelől tájékoztassa őket a kiadók terveiről, másfelől a kiadókat tájékoztassa a könyvtárak szükségleteiről. Ennek a kívánságnak eleget fogunk tenni.

A felszólalók általában helyesnek tartották azt, hogy a »Levelezőink írják« rovatban bőven közöljük az egyes könyvtárosok általánosítható tapasztalatait, jó módszereit. A lap hasábjain lefolyt vitákat is helyeselték. De joggal kifogásolták azt (többek között Fried Vilmos elvtárs), hogy a viták lezáratlanok, befejezetlenek maradnak és azt is, hogy a folyóirat nem közli, hogyan sikerült a könyvtárosoknak a lapban közölt módszereket hasznosítaniok. Tordai György elvtárs helytelenítette, hogy a könyvtárosok nem bírálják magukat és egymást a lap hasábjain, a folyóirat csak a jól bevált módszereket közli, a rossz tapasztalatoknak, a kudarcba fulladt kísérleteknek nem ad helyet, pedig a hibákból sokat lehet tanulni.

5.

A legtöbb felszólaló foglalkozott a könyvtárosok közötti verseny kérdésével. Joggal megbírálták a folyóiratot azért, hogyha itt-ott közölt is egy-egy versenykivívást, a versenyekkel tovább nem foglalkozott, hagyta elaludni, ellaposodni őket, bár kollektív szervezőként sokat tehetett volna. Minden felszólaló egyöntetűen megegyezett abban, hogy szükséges és a munkát előre lendíti az, ha a könyvtárosok versenyben állanak egymással, többen rámutattak arra is, milyennek kell lennie ennek a versenynek ahhoz, hogy eredményes legyen. Hibája volt az eddigi versenykivívásoknak, hogy túlsok mindent öleltek föl, túlon-túl sok pontjuk volt és ezek nem mindegyike volt valóban mérhető. Hiba volt az is, hogy gyakran egymással össze nem hasonlítható, nem egyforma körülmények és feltételek között dolgozó könyvtárak próbáltak meg egymással versenyezni, a legsúlyosabb hiba pedig az volt, hogy sem a Népművelési Minisztérium, sem a Szakszervezetek Országos Tanácsa, sem a Népkönyvtári Központ, sem

másmilyen szerv nem kísérte figyelemmel ezeket a versenyeket és nem értékelté eredményeiket. A konferencia megegyezett abban: létre kell hozni egy különböző típusú könyvtárak munkatársaiból álló bizottságot, amely az eddigi tapasztalatok alapján kidolgozza az indítandó verseny feltételeit, figyelemmel kíséri a versenyt és időszakonként rendszeresen értékeli eredményeit. Megegyezett a konferencia abban is, hogy a folyóiratnak nyilvánosságot kell biztosítania a versenynek, bíráló figyelemmel kell kísérnie menetét, és abban is, hogy a verseny legkiválóbbjainak erkölcsi és anyagi elismerésben kell részesülniök.

A konferencia résztvevői helyeselték a »művészi felolvasó« címért folyó verseny megszervezését is.

A konferenciát Mikó Zoltán elvtársnak, a Népművelési Minisztérium Könyvtár és Ismeretterjesztő főosztály-vezetőjének szavai zárták be: »...a mi országunkban egy egészen új típusú ember alakul ki: a könyvtáros és ennek az új típusnak formálása, nevelése, segítése jelentős kérdés a mi további munkánk szempontjából. A felszólalások, amelyeket itt elmondtak az elvtársak, azt mutatják, hogy önzetlenségben, ötletességben, ügyszeretben gazdag lelkületű emberekkel dolgozunk.« És ezeknek az embereknek »folyóiratunk iránti szeretete, ragaszkodása, bizalma erőtadó jelenség a szerkesztőség és a szerkesztőbizottság számára. A szerkesztőségnek a levelezők személyében hatalmas munkatársi gárda áll rendelkezésére. Nemcsak azok az elvtársak, akik ma itt ülnek, hanem a könyvtárosok száza és ezrei, akik eddig még nem szólaltak meg, de biztos, hogy van mondanivalójuk és ezt el is fogják mondani. És ez biztosítéka annak, hogy a folyóirat a jövőben még hathatósabban tud majd közreműködni a könyvtárosok feladatainak megoldásában.«

Valóban így van. A folyóirat eddigi fejlődését is — elsősorban — levelezőinek köszönheti. Olvasóink véleménye, bírálata segítette elérni mai színvonalát. Ez segíti most is hibáinak leküzdésében. A levelező konferencia — úgy érezzük — újabb lendületet adott munkánknak. Igyekezni fogunk kihasználni ezt az erőt, hogy még jobban szolgálhassuk könyvtárosainkat.

ZOLNAY VILMOS

A levelezőkonferencia elnöksége

„Lásza az olvasó, hogy javát akarjuk!...“

LÁTOGATÁS A TATABÁNYAI BÁNYÁSZKÖNYVTÁRAKBAN

A tatai szénmedence központja jellegzetes bányászváros. Aknatornyok fúród-
nak a magasba, utcáit keresztül-kasul
szelik a drótkötél- és csillevasútpályák.
Települése még a multat idézi; alknák
szerint csoportosult, földszintes telepek.
De a jövő Tatabányájának előőrsei már
itt-ott feltűnedeznek, új, központi fűtéses
lakóháztömbök jelzik a fejlődést. Így hát
mindjárt látszik, hogy — mint mindenütt
ebben az országban, — Tatabányán is
szakadatlanul küzdelem folyik. Küzde-
lem a szénért, a városfejlesztésért, de
küzdelem az új emberért, az új kultú-
ráért is!

A kultúra léghatalmasabb terjesztője a
könyv. A könyv terjesztője pedig a
könyvtáros. Nem lesz érdektelen tehát,
ha belepillantunk az ország egyik legfon-
tosabb szentermelő üzemének, a Tata-
bányai Szénbányászati Trösztnek könyv-
tári életébe.

Első utam a VIII-as aknához vezetett.
Erről az aknáról sokat olvashat az ember.
Megérkezésemkor is a megyei lap a
VIII-as akna ismételt előretöréseit adta
hírül. De a könyvtár munkája is feltűnt
az Ünnepi Könyvhéttel kapcsolatban.

Megviselt, földszintes épületben, a
mosdóhelyiség mellett van a könyvtár-
szoba. Az ajtón meglehetősen fakult fel-
írás hirdeti: »Üzemi könyvtár.« A mosdó
kezelője, Erős János elvtárs a könyvtá-
ros. Negyvenes, kopaszodó, élénktekin-
tetű, mozgékony ember. Örömmel fogadja
»A Könyvtáros« munkatársát, ismeri és
szereti a lapot, saját szavai szerint »so-
kat köszönhet neki«. Büszkén mutatja a
könyvekkel zsúfolt 5 szekrényt, amelyek-
ben több mint 1300 kötet könyv foglal
helyet.

— Ha tudná az elvtárs, milyen harcot
vívtam én ezekért a szekrényekért!... —
mondja mosolyogva. S nem sok biztatás
kell, hogy részletesen, figyelemreméltó
szakszerűséggel elmesélje »könyvtárá-
nak« történetét.

— ... Monoxid mérgezés miatt kerül-
tem fel az aknából, pedig szívesen lemenné-
k ismét, ha az orvos engedne. Rámbíz-
ták a mosdót és így kerültem a könyvtá-
rossághoz, mert olvasni mindig nagyon
szerettem. 1951-ben vettem át a könyve-

ket. Hát bizony mindjárt láttam, hogy
rossz gazdálkodás folyik itten. Nézze meg
ezeket a piszkos, krikszkrakszos papíro-
kat. Ezekre jegyezték, hogy ki milyen
könyvet vitt, persze a visszahozást nem-
igen kérték számon. Szabadon állottak a
könyvek, az vett el, aki akart. Mikor meg-
bíztak, azt mondtam: vegyük fel a
könyvjegyzéket. Ugyanakkor szétoztot-
tam a könyveket erre a 6 csoportra, amit
itt lát: A) Politikai, B) Szépirodalom, C)
Tudományos, D) Színdarabok, Cs) Ver-
sek, Sz) Bányászati szakkönyvek.

Mert a raktárnak rendbe kell lenni,
csak így lehet jól kölcsönözni, ez a véle-
ményem... Azt kérdi, minek a színdarab
meg a verscsoport? Azért, mert működik
itt egy kultúrcsoport, ha azok jönnek
anyagért, akkor az ember mindjárt egy-
betalálja az egészet. Hát ezért...

... Egyszóval felvettem a jegyzéket, de
most újra leltározok a »hivatalos« rend-
szer szerint. Aztán rendbehoztam a szek-
rényeket, meg a Szociális Osztálytól kér-
tem újakat, hogy jól el legyenek zárva a
könyvek. Akkoriban még a Tröszt Szoci-
ális Osztálya vásárolta és osztotta szét
a könyveket. De nagyon rosszul. Volt úgy,
hogy leküldtek 10—10 darabot olyan
könyvből, amit senki se olvasott mind-
máig. Rossz volt az anyag összetétele.
Nézze meg például ezt a jegyzéket:

(Valóban meghökkentő. 168 művet so-
rol fel a jegyzék, ebből, mindössze 4—5
a magyar szépirodalom, kb. 130 a poli-
tikai és szakmai és kb. 30 kötet a szovjet
szépirodalom.)

Úgyhogy én most az állományt javítom
fel. Jelenleg jobban megy a beszerzés. A
szakszervezet kiadja a keretet, s min-
den akna maga vásárol, amit akar. Így
dolgoztam fel magam egészen a 60 száza-
lékos szépirodalmi állományig, ami elő
van írva. De tudja, ilyen kis könyvtár-
nak a beszerzést is módszerrel kell csi-
nálani. Én például egyet veszek minden
jó könyvből, hogy lehetőleg mindenféle
legyen. Amit aztán nagyon visznek az ol-
vasók, abból utána is veszek. Ha kérnek
valamit, előjegyzem; abból is veszek.
Jóba kell lenni a könyvterjesztővel, ak-
kor, ha jön valami jó magyar könyv,
szól az embernek. Itt van ni ez a jegyzék,
ezt nemrég vásároltam:

(A jegyzék 56 könyvet sorol, ebből 21

a szépirodalom, a 21-ből 11 kötet a magyar szépirodalom.)

Ebben azért van kevesebb szépirodalom, mert az őszi oktatáshoz vettem a szükségeseket. Csak az a baj, hogy tavaly minden hónapban kaptam 650 forintot, az idén meg össze-vissza, ahogy jut, és majd ezerrel kevesebbet fogok kapni, mint tavaly! Pedig az olvasók jönnek ám! Nem dicsekedek, de 850 dolgozóból már 306 olvasóm van. Az idei forgalom mégis kisebb lesz, mint a tavalyi. Mert nem tudok rendszeresen vásárolni, nem tudom kellően kielégíteni őket.

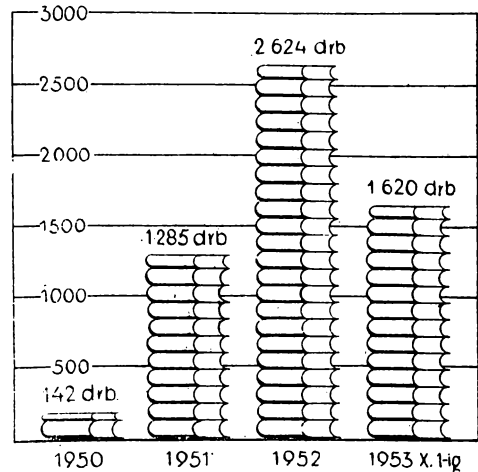
(A statisztika szerint igaza van: 1950-ben 142 kötet, 1951-ben, miután átvette 1285 kötet, 1952-ben 2624 kötet, 1953. X. 1-ig 1620 kötet forgott.)

Hát ezt szeretném, ha megírná, hogy megint lenne állandó keretünk. Meg az is baj, hogy »A Könyvtáros« későn jár ide. De nem a könyvüzlet a hibás, hanem ott Pesten van a hiba, mert az októberi szám is csak november 12-re ért ide a könyvterjesztőhöz. Az is jó lenne, amit írtak, hogy irodalmi cikkek lennének benne, meg az alapfokú tanfolyam jegyzetei. Így még többet tanulhatnak. Mert, lássa, én rendszeresen tanulok a lapból. Nézze meg:

(Elibém teszi a legutóbbi Könyvtáros-t, amelyben a fontosabb mondatok, szakjegyzetek ceruzával alá vannak húzva. Kétségtelenül példamutató elmélyülés egy társadalmi-munkás könyvtáros részéről.)

Sokáig beszélgetünk, vitatkozunk még. Beszélgetésünket minduntalan megzavarják. »Erős elvtárs a mosdóba hívnak!« »Erős elvtárs, mi van a védőételekkel?« »Erős elvtárs kapcsolod be a hangszórót, mondd be a napi eredményeket!« ... »Élelmes ember«, mondják rá, mindent szívesen csinál. Pedig fizetése mindössze 700 forint. De legszívesebben mégis a könyvtárat gondozza. Ezt talán fontosabb munkájának érzi, mint fizetéses beosztását. Szinte ő az egyetlen alknakönyvtáros, aki rendszeresen felkeresi a Megyei Könyvtárat, tanácsot kér, tanul, bevezeti a szakszervezet által előírt kartonos kölcsönzést, kiállításokat rendez stb. Pedig nemcsak őt, de a könyvtárhelyiséget is sok mindenfelé igénybeveszik. Társalgásunk közben is szakelőadást tartottak a szobában. Erős elvtársat ez sem szomorítja el, sőt kihasználja a lehetőséget, s a tanfolyam után odaszól az oktatónak, öreg Csik István vójának:

Könyvkölcsönzési grafikon 1950-53 X hó 1-ig

A VIII. akna-könyvtár kölcsönzési grafikonja

— Jöjjön, Pista bátyám, új könyvek érkeztek...

Az öreg csákovábajuszú bányász érdeklődve nézegeti az új műveket, de most politikáit kér, mert a Párttörténet II. évfolyamát végzi. Közben megkérdi, mit jelent az a szó, hogy »tézis«? Erős elvtárs előveszi az Idegen Szavak Szótárát, kikeresi, kezébe adja. Pista bácsi olvassa a magyarázatot Utána a vendégre néz, egy kicsit filozófál, majd nem állhatja meg, hogy egy-két oktató szót ne ejtsen a múltrol.

— Maguk nem is tudják — azt mondja —, hogy mi bányászok, hogy el voltunk nyomtatva a múltban, nekünk csak a csinn-bumm regény jutott; legyünk őszinték, mi most a szépirodalmi olvasással gyerekcipőkben járunk, nehezek az idegen szavak. Azelőtt volt egy Kaszinó, onnan lehetett 2 hétre kivinni könyvet, 6—8 fillérért, de csak annak, aki az üzemvezető úrtól kapott belépési engedélyt. Nekem járt a Tolnai Világlapja, attól kaptuk a Tolnai könyveket, meg szomszédokkal csereberéltünk. Mert hát a Kaszinóba munkás nemigen mehetett. Én is, mikor kértem, azt mondták, megnezik előbb, megérdemlem-e? Hát nem kaptam...

Így az öreg Csik bácsi. Erős elvtárs pedig folytatja:

— Lássa, így van minálunk. Azt kérdezi, hogy értem el az eredményeket?

... Azt is megmondom! Legelőször is, mikor megvolt a rendes leltár, meg raktár, elkezdtem dolgozó társaimmal beszélgetni. »Pajtás, mi van véled, hogy te nem olvasol?« Persze, az állomány régi, rossz összetétele volt az ok. Azt mondja: »Á, nektek úgyszincs olyan könyvek, amit szeretnék!« De én már közben feljavítottam az anyagot. Behívom: »Milyet akarsz? Gyere csak, nézd meg a könyveket!« Bejön, de nagynehezen, mert fél, hogy valami olyat, ami nem kell neki, akarok rátukmálni. Odabent megkérdem: »Miről szeretnél olvasni?« Akiik falusiak, pusztáról jöttek, azt mondják: »Én olvasnék olyan képeket, meseféleket...« Mert, tudja, minálunk még most tanul a nép olvasni. Adok neki mesét és úgy szoktatom lassan-lassan az irodalomra. Nézze meg ezt a kis statisztikát, meglátja igazam van:

(Öt hónapot számolunk össze. Forgott: 1152 kötet. Ebből ideológiai: 40, ismeretterjesztő: 50, szakmai: 11, egyéb: 28, szépirodalom: 527 és ifjúsági (mese): 496 kötet.)

Vagy nézze, itt van Eötvös Erzsébet. Falusi lány, szállítócsillás. A törzslapja szerint először elolvasta a Rügyfakasztó Benedek meséjét, a Katját, a Papírfigurát és egy Tersánszky könyvet. Mese, ifjúsági, humoros. Lássa, így lassan-lassan rászoknak a jó irodalom olvasására.

Az a fontos, hogy ne riasszuk meg a kezdőt, ne erőszakoskodjunk, lássa az olvasó, hogy javát akarjuk! Igazam van?

Igazam van, Erős elvtárs! Minden jó könyvtáros véleményét mondotta ki.

*

A több mint háromórás beszélgetéstől —, melyet csak tömörítettem, s melyből egy lelkes könyvtárost ismertem meg! — felvillanyozódva léptem be a Zsdánov Kultúrotthon könyvtárszobájának ajtaján. Itt azonban mélységes csalódás ért. A Szakszervezetek Területi Bizottságánál úgy tájékoztattak, hogy a kultúrotthon könyvtára hivatott az aknakönyvtárak összefogására és ellenőrzésére. Azt hittem, mintakönyvtárak találók. E helyett egy teljesen szakszerűtlenül gondozott, rideg könyvtárhelyiségbe jutottam.

Vörös Istvánné három hónapja vette át a könyvtárat. Rendbeszedte a raktárat, de csak úgy, a saját elgondolása szerint. Könyvtárosi szakképzettsége nincs, tehát nem is lehet csodálkozni, ha rosszul csinálta. Elismerésreméltó szorgalommal

írogatja három hónapja a katalógust is, de sajnálattal kellett tudomására adnom, hogy munkája kárba veszett, használhatatlan. Miközben ugyanis a szekrényben ott heverték a szabvány katalóguskartonok, amikről nem tudta, hogy mire való; Vörös né elvtársnő nagy, kb. 30×40 cm-es kartonlapokra írta egymás alá a könyvcímeket, polcszerinti betűsorrendben. A leltárkönyv nincs hitelesítve, nem oldalszámozott. A könyvszekrény szép, de kicsi, az 1500 kötet könyv kettős sorban helyezkedik el benne. A hátulsó sorhoz szinte lehetetlen hozzáférni. A raktár beosztása sem jó. A kölcsönzés kartonokkal történik, megfelelő pontossággal. Statisztikai füzet nincs, az elvtársnő nem is hallott ilyesmiről! (A VIII-as aknánál van!) Jelenleg mindössze 200 olvasó látogatja a könyvtárat. Utcai cím-tábla nincs. Nem kielégítő az állomány megoszlása sem. A helyzet magyarából a következő: 1. Szépirodalom: 794 kötet, 2. Politikai: 150 kötet, 3. Ifjúsági: 114 kötet, 4. Egyéb: 398 kötet. A csupán 50 százaléknyi szépirodalmi anyagból is nagyon kevés a magyar klasszikus. Mikszáth, Móricz semmi nem volt, most pótolja Vörös né elvtársnő. A beszerzés rendszeretlen, ebben az évben kétszer vásároltak könyvet. A heti kétszeri (kedd, péntek: 6—8) kölcsönzést is kevésnek találjuk. Az elvtársnő ezt azzal indokolja, hogy egyéb napokon az aknákat járja, s egyébként sincs státuszban, ő csak tiszteletdíjas könyvtáros. (Havi 700 forint tiszteletdíjjal!) Eddig azonban mindössze 6—8 aknát látogatott meg, látogatóiról feljegyzést nem készített, jelentést nem adott. »A Könyvtáros« sem jár ebbe a »központi« könyvtárba, ugyanakkor, amikor sok aknakönyvtárba jár.

Látható, hogy a Zsdánov Kultúrotthon Könyvtára még messze van attól, hogy az akna- és szálláskönyvtárak központja legyen. Vörös né elvtársnő nem hibáztatható. Őt odaállították, ezt csinálja; de az már senkinek nem jutott eszébe, hogy a Megyei Könyvtárba küldje az új könyvtárosnőt, ahol szakmai tanácsot kapott volna. Máik Sándor elvtárs, a Területi Bizottság új kultúrfelelőse elismerte, hogy hibáztak, s megígérte, hogy jövőre mintakönyvtárrá fejlesztik a Zsdánovot. Az is furcsa, hogy Vörös né elvtársnő tiszteletdíjasnak érzi magát, holott Máik elvtárs szerint SZTK és minden járulékot fizetnek utána, s a 700 forint nem tiszteletdíj, hanem fizetés. Akkor mi in-

dokolja a heti kétszeri, kétórás nyitvatartást?

A Zsdánovból azzal az érzéssel távoztam, hogy e könyvtárban süngösen nagy rendet kell teremteni!

*

Utam a 440. sz. legényszállás modern új épületéhez vezetett. Meglepetésként ért, hogy már az előcsarnokban, izléses plakátokon hirdetik a könyvtárat s a nyitvatartási időt. Reménykedve léptem be a gondonki irodába, ahol azonban kiderült, hogy könyvtáros jelenleg nincs, s hogy maga a gondnok, Mavrodisz Krisztosz, görög bányász kezeli a könyvvállományt.

Izléses, új könyvtárszekrényben mintegy 154 kötet könyv sorakozik, ami a 138 lakónak megfelelő cserével nagyjából elegendő is lenne. Am az anyag összetétele itt is hihetetlenül rossz. A 154 könyvből csak 4 kötet a magyar szépirodalom. A számlásokat a szakszervezet központilag látja el könyvekkel. Az elosztás — mint látszik, — teljesen mechanikus, gondatlan, nem az olvasók igényei szerint történik. Miért kell Glezermann: »A kizsákmányoló osztályok felszámolása a Szovjetunióban.« című tudományos művéből kettő, a »Titóék álarca nélkül.« című kiadványból négy egy olyan legényszálláson, ahol egyetlen Verne, Jókai vagy Móricz könyv nem található?

Krisztosz elvtárs azonban így is örül az új könyveknek — nemrég kaptak 25 darabot, — de kifogásolja, hogy a megígért csererendszer a legényszállások könyvtárai között még mindig nem indult meg. Valóban: miért nem?

Az is nyitott kérdés, hogy hol vannak leltározva a szálláshelyi könyvek?!

*

A látottakat és hallottakat összefoglalva megállapíthatjuk, hogy, sajnos, a VIII-as akna még ritka kivételek közé tartozik. Tatabányán jelenleg 88 kisebb-nagyobb könyvtár működik, ebből 40 a bányászkönyvtár. Az anyagi ellátottság elég jó. Ez évben a tröszt minden egyes dolgozójára havonként kb. 1.10 Ft beszerzési összeg jutott. Most az lenne a soron következő feladat, hogy a könyvtármunkát szakszervezévé tegyék. Mindenekelőtt szükséges, hogy a bányászkönyvtáraknak megfelelő összefogó szervük legyen. Ha a Zsdánov-könyvtár lesz az, akkor vagy iskolára kell küldeni a jelenlegi beosztottat, vagy szakképzett munkaerőt kell be-

állítani. Lehetetlen, hogy a VIII-as akna könyvtárosa szakismeretekben gazdagabb, mint a kultúrotthoné. Már Sándor elvtársnak azt is el kell érnie, hogy a bányászkönyvtárosok gyakrabban keressék fel a Megyei Könyvtárat, ahol mindenkinek szívesen segítenek. Meg kell indítani az aknakönyvtárak versenyét. Erről így vélekedett Erős János elvtárs:

— 1952. decemberében versenyfelhívást intéztem Tatabánya üzemi könyvtárosa-hoz. De későn közölték, ellaposodott az egész. Most átdolgozom, és úgy gondolom, hogy bányaviszonylatban »A legjobb bányászkönyvtáros«, vagy »A legjobb akna-könyvtáros« címért versenyt indíthatnánk...«

A szakszervezeti kultúrfelelősnek támogatnia kell Erős elvtárs törekvéseit, a Megyei Könyvtár pedig kidolgozhatja a verseny feltételeit. Ugyancsak jogosan panaszkodott Erős elvtárs, hogy könyvtári munkája eddig még semmiféle elismerésben nem részesült, holott az egyik könyvnap jó lebonyolításáért a Könyvterjesztőtől már kapott egy oklevelet. Valóban visszas helyzet, hogy míg a Zsdánov könyvtárosának 200 olvasóhoz 700 forintnyi tiszteletdíja van, addig a VIII-as akna kitűnő könyvtárosa 306 olvasó elérésekor még nem kapott sem anyagi, sem erkölcsi elismerést!

Helyes lenne, hogy jövőre könyvtárosiskolát szervezzenek az üzemi könyvtárosok részére, a tanfolyamot a Megyei Könyvtár munkatársai szívesen vezetnék. Véleményük szerint már egy hatnapos iskola is eredményes lenne.

Helyes lenne az aknakönyvtárak közötti csererendszert bevezetni, hiszen egy aknakönyvtár soha nem fejleszthető oly nagyra, hogy minden könyvet beszerezzen. Jó lenne az is, ha a helyi Könyvterjesztőnél árusítanák a katalógus- és könyvkártyákat.

*

Jól mondotta Erős elvtárs: »Lássa az olvasó, hogy javát akarjuk!...« Csak annyit kell hozzátenni, hogy nem elég a jószándék, az olvasó akkor fog meggyőződni, hogy valóban javát akarjuk, ha könyvtárait gazdag, nekivaló könyvvállománnyal szereljük fel; ha jó könyvtárosaikat megbecsüljük, jutalmazuk; ha megteremtjük a szakszervezen megalapozott könyvtári élet feltételeit.

GYÖRI GYÖRGY

Az Országos Műszaki Könyvtár — a termelés segítője

A Minisztertanácsnak a könyvtárügyre vonatkozó határozata a könyvtár fontos feladatává tette a műszaki irodalom tömegpropagandájának előmozdítását. E feladat megvalósításának keretében a műszaki jellegű üzemi és kutatóintézeti könyvtáraknak módszertani, bibliográfiai és egyéb segítséget nyújt. A könyvtár tevékenysége sokoldalú. A feldolgozó, olvasó és kölcsönzőszolgálaton kívül jelentős bibliográfiai tevékenységet fejt ki. Fontos munkát végző műszaki tájékoztatói osztálya, kb. 200 külső fordítót foglalkoztató fordítási és külön módszertani osztálya van. Munkaköre bizonyos mértékben — de szerényebb keretek között — a moszkvai Polytechnikai Könyvtárhoz hasonló.

*

A felszabadulás után az Országos Műszaki Könyvtár is gyors fejlődésnek indult, állománya ma már meghaladja a 100.000 kötetet és folyóirattárába évente kb. 1300-féle szakfolyóirat jár rendszeresen. Cserkapcsolatokat létesített a külfölddel, elsősorban a tervegazdaságot folytató államokkal. A látogatók és kölcsönzők száma a felszabadulás előtti helyzethez képest emelkedett. 1953 tizenegy hónapjában 76.000 látogató — napi átlagban kb. 275 olvasó — kereste fel az olvasótermeket. Ez az elmúlt év ugyanezen időszakához viszonyítva 27 százalékos emelkedést jelent ugyan, de még mindig elmarad a tervezett szám mögött. Ez év november végéig mintegy 55.000 kötetet kölcsönzött ki, mely az elmúlt év ugyanezen időszakához viszonyítva 69 százalékos emelkedést jelent és a tervezett számot túlhaladja. 1938-ban a látogatók száma kevesebb volt, mint most egy fél év alatt. A helyben olvasott könyvek száma kb. egynegyede, a kölcsönzött könyvek száma pedig kb. tizenkettő része volt a mainak. A könyvtár bibliográfiai csoportja a nyolc hónap alatt 15.000 új adatot adott irodalomkutatása során. A fordítási osztály 3400 cikket fordított le, mintegy 37.000 oldal terjedelemben. A műszaki tájékoztatói osztály 30.000 idegen nyelvű cikkből készített referátumokat.

A könyvtár az eddigi kb. 5 millió tételtől álló szabadalmi leírás állományát nemzetközi csere alapján a napokban egészítette ki kb. 80.000 db, a második világháború utáni nyugatnémet szabadalmi leírással.

Vajjon mit jelent ez? Azt, hogy Magyarországon megnőtt az érdeklődés a műszaki kérdések iránt; ez elsősorban hazánk gyors iparosodásának következménye. Jelenti azonban azt is, hogy az ipari dolgozók szakmai tudása megnövekedett. Ma már az egyszerű munkásokban is felébredt az érdeklődés a technikai és technológiai kérdések iránt.

Az élenjáró szovjet technikai művek és folyóiratok tanulmányozásából sok értékes újítás született. Így többek között Pásztor Gyula, a diósgyőri Lenin Köhárszati Művek dolgozója, Zinyin »Fogaskerék megmunkálógép« című szakkönyve alapján új ütökéses módszert alkalmazott. Emellett kidolgozott egy másik újítást is a szovjet »Gépipari Enciklopédia« alapján, mely újítása fogaskerekenként félórás munkaidő megtakarítást eredményezett. Páll Árpád, a MÁVAG öntője. Szesztopol öntészeti szakkönyve alapján új öntési eljárást: a zuhanólapkás öntést valósította meg, eljárásának nagy jelentősége van az öntődei selejt csökkentésében. Surányi Endre őrnagy, Csudakov és Orlin könyvei alapján szerkesztett egy benzimmegtakarítót, amely minden gépkocsin felhasználható és 15—40 százalékos benzimmegtakarítást ért el vele. Huggycz Pál, a Békéscsabai Ruhagyár üzemlakatos a 1950 őze óta mintegy 40 újítást adott be a műszaki irodalomból eszközölt ötletek alapján. Sas Pál a Kelenföldi Textilkombinát sztahanovista hegesztője is a műszaki irodalom rendszeres tanulmányozásával nyerte el »a szakma második legjobb dolgozója« kitüntető címet.

A könyvtár dolgozói elhatározták, hogy felkeresik és szakirodalmi tanácsokkal segítik a sztahanovistákat, különösen azokat, akik újítási kérdésekkel foglalkoznak. Így látogatták meg pl. Pálházi Jánost, a Klement Gottwald gyár kétszeres sztahanovista nagygépforgácsolóját, aki a turbógenerátor horonymarását akarja megvalósítani a gyár hatalmas marógépén. Részére műszaki irodalmi jegyzéket állítottak össze.

A könyvtár munkájának egyik legfontosabb része a műszaki könyvtáraknak nyújtott módszertani segítség. A módszertani osztály munkaértékezelteket rendez, így szeptember 25-én megtartotta a műszaki könyvtárosok I. országos munkaértékezelését, ezen megvitatta az ünnepi könyvhétrel kapcsolatos teendőket, a

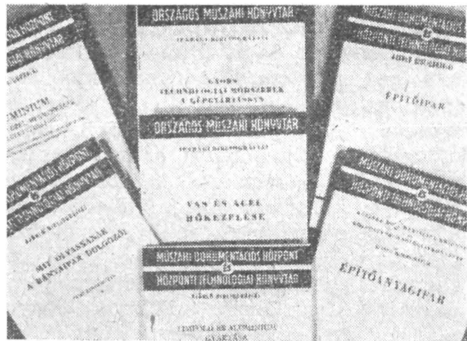
szakoktatás, a munkaverseny kérdéseit. Az értekezleten 117 üzemi műszaki könyvtáros vett részt. Hozzászólásaikból fokozott érdeklődés és segítségkérés csendült ki.

A műszaki könyvtárosok első munkaértekezlete örömmel üdvözölte a könyvtár kezdeményezését módszertani fogadóórák rendszeresítésére. A fogadóórákon a szakkönyvtárosok felvetett problémáikra részletes felvilágosítást kapnak, a módszertani osztály írásbeli megkeresésre is választ ad. A közelmúltban megkezdte a könyvtár a műszaki könyvtárosok részére szervezett szaktanfolyamát is, melyen az üzemi könyvtárosok részére a legfontosabb könyvtári tudnivalókat ismertetik.

*

A könyvtár ankétokat is rendez, ezeken egy-egy fontos kérdés kerül megvitatásra. Májusban megtartott első ankétunkon számosan szóltak hozzá a műszaki könyvtárujú, a könyvkiadás és a fordítások kérdéseihöz. Fürst Ferenc, a Kábel- és Műanyaggyár dolgozója elmondotta, hogy üzemükben 57 újítás jött létre az Országos Műszaki Könyvtártól kapott segítséggel. Almádi Zoltán, a Budapesti Irlatszergyár dolgozója elmondotta, hogy 25 éve látogatója a könyvtárnak és közel 100 újítást adott be az Országos Műszaki Könyvtárban olvasott szakkönyvek alapján. Az ünnepi könyvhét alkalmával megtartott ankétón a Könnyűipari Minisztérium Műszakfejlesztési Főosztályának vezetője, Gáti Péter elvtárs »A könnyűipari műszaki irodalom segítése a kormányprogram megvalósításához« címmel tartott előadást. A kialakult élénk vita bizonyítja az egyre növekvő érdeklődést a műszaki könyvtárujú iránt.

A könyvtár dolgozói meglátogatják az üzemeket is, hogy népszerűsítsék a műszaki irodalmat. A könyvtárnak ez a munkája azonban sajnos nem kielégítő. A Gheonghiu-Dej Hajógyárban a dolgozók nem ismerik saját műszaki könyvtárukat, az Országos Műszaki Könyvtárujú még nem is hallottak. Ugyanítt a könyvtárujost a könyvbeszerzéseknél meg sem hallgatják, pedig többtízezer forintot költenek el évente műszaki könyvek vásárlására. A könyveket, folyóiratokat nem veszik állományba, azok javarésze már meg sem található. A Láng Gépgyárban csak hosszas keresés után lehet megtalálni eldugott helyen az üzemi műszaki könyvtáruját. Olvasóhelyisége nincs is. A

A7 Országos Műszaki Könyvtár bibliográfiai kiadványai

könyvtáros a legnagyobb lelkiismeretességgel gyarapítja könyv- és folyóiratállományát, mégis azt kell mondani, hogy a sok könyv szinte el van zárva és kizárólagosan egyesek részére áll rendelkezésre, míg a gyár dolgozóinak figyelmét még fel sem hívták a könyvekre. A diósgyőri Lenin Kohászati Üzemekben, ahol évi negyedmillió forintos beszerzési keret és három függetlenített könyvtáros áll rendelkezésre, nélkülözik a katalógust, a katalógusszekrényt. Nagyobb mennyiségű szakirodalma egy használaton kívüli mellékhelyiségben áll feldolgozatlanul. A Lámpagyár vezetői az üzemi műszaki könyvtár kezelésével a portást bízták meg, aki elfoglaltságánál fogva nem foglalkozhatik a könyvtárujúval.

Ezek a példák is azt bizonyítják, hogy az OMK-nak még sok tennivalója van ezen a téren. Társadalmi feladatait, állományát, szolgáltatásait helyesen alkalmazott propagandatévékenységgel ki kell szélesítenie könyvtári plakát, broszura, feliratok, röpiapok stb. révén. Ennek eredményeként ne legyen az országban egyetlen olyan üzem, olyan mérnök vagy technikus, élenjáró műszaki dolgozó, aki ne tudna a könyvtárujúról, ne ismerné azokat a lehetőségeket, amelyeket igénybevehet.

Akadnak azonban üzemi műszaki könyvtárujak, mint pl. a Wilhelm Pieck Vagongyárban is, ahol nemcsak saját könyvtárujukat vezetik mintaszerűen, hanem a műhelykönyvtárukat is állandóan segítik, sőt a műhelykönyvtárosok részére tanfolyamokat rendeznek. A »Mélyépterv« műszaki könyvtára az alapos és rendszeres könyvtári munka és műszaki tájékoztatás mellett ötletes, jó kiállítássokkal hívja fel a figyelmet a könyvtárujára és neveli az olvasókat a könyvtár helyes

használatára. Az IKARUS-gyárban a műszaki könyvtár és az újító iroda kapcsolata igen jó, számos szakirodalomból készült újításról tud, melyet a könyvtár propagandájához felhasznál. Több jó példát lehetne még felhozni, sajnos azonban nem ezek a jellemzők. A hibákra, melyeket a könyvtár dolgozói kiszállásaik alkalmakor észlelnek, felhívják az üzemek vezetőinek és az illetékes minisztériumok figyelmét. A minisztériumok szívesen veszik az Országos Műszaki Könyvtár segítségét és sok esetben igénylik azt. Felkérlik a könyvtárat egyes könyvtárak felülvizsgálatára és véleményét az ilyenirányú rendelet kiadása előtt meghallgatják. Az Országos Műszaki Könyvtár felelőssége megnőtt. Eppen e hibák kiküszöbölése érdekében is, október 1-én az Országos Műszaki Könyvtár a MTESZ-szel és az Állami Könyvterjesztő Vállalattal karöltve megindította az üzemi, vállalati és intézeti műszaki könyvtárak újabb versenyszakaszát. A verseny célja a műszaki könyvtárak munkamódszereinek megjavítása, az olvasók számának emelése, a műszaki könyvek propagálása. A versenyszakasz három kategóriában indult: nagyüzemi, kisüzemi és tervező kutatóintézeti műszaki könyvtárak részére. A verseny egyik lényeges pontja a könyvtár segítése az újítóknak, sztahanovistáknak, szaktanfolyamoknak. Míg a versenyben tavaly csak 13, majd idén az év elején 27 könyvtár vett részt, addig október 1-én már 100-an indultak.

A könyvtár széleskörű, sokoldalú bibliográfiai munkát is végez. A műszaki értelmiség számára 13-féle Műszaki Lap-szemle közli iparágak szerint csoportosítva a külföldi szakfolyóiratokban megjelent fontosabb cikkek kivonatait. A Műszaki Figyelőszolgálat az üzemi könyvtárak és kutatóintézetek számára szabványkartonlapokon közli a beérkezett művek és folyóiratok megjelent cikkeinek címét és rövid kivonatát. A két kiadványban megjelent idegennyelvű cikkek magyar fordítását az üzemek megrendelhetik a könyvtár fordítási osztályán, bármely nyelven jelent is az meg. Népszerűek a műszaki értelmiség körében az Országos Műszaki Könyvtár »iparági bibliográfiák« című kiadványai, mint pl. a nyáron megjelent »Földmunkák gépesítése«. A bibliográfia kb. 500 könyvcímét, folyóirat-cikket, fordítást és szabaddalmi leírást közöl, melyekhez rövid ismertetőt is ad. Ennek a kiadványnak nagy jelentősége van

a földmunkák egyre növekvő gépesítésével kapcsolatban. Egyre népszerűbb a munkások körében az annotált ajánló bibliográfiák sorozata, amely segítséget nyújt a könyvtáraknak és a magát továbbképezni kívánó munkásnak az egyes szakmák irodalmának kiválogatásához. Az ajánló bibliográfiák nemcsak szakkönyvek címlírásait és annotációit tartalmazzák, hanem ideológiai és szépirodalmi olvasmányokét is.

A könyvtár nehézségei között első helyen kell említeni a könyvtár elhelyezésének kérdését. Az OMK két részre szakítva, egymástól kb. fél kilométernyire lévő két telephelyen végzi egyre szélesebbkörű munkáját.

A könyvtár olvasását nagy mértékben nehezíti annak a műszaki kísérleti állomásnak a gépi zaja, mely az épület földszintjén működik. A könyvtár raktárai zsúfolásig megteltek. Állományának raktári védelme megnyugtatónak nem mondható.

Súlyos kérdésként jelentkezik a könyvtár kölcsönzési forgalmának állandó növekedése mellett a helybenolvasás igényeinek gyors, maradéktalan kielégítése.

Nem tett eddig a könyvtár komoly lépéseket az ifjúság felé. Ifjúsági olvasóterme nincs és mostani helyén ezt meg sem tudja valósítani.

A könyvtár olvasószolgálati osztálya orosznyelvű szakreferenst állított be, aki a hét csaknem valamennyi napján az olvasók rendelkezésére áll és a tanulmányozni kívánt művet élőszóval ismerteti.

A Minisztertanács határozata óta a műszaki könyvtárügy kétségtelesen fejlődött, mégis elmaradt az általános fejlődés mögött. A könyvtár még nem érte el, hogy minden termelő üzemben felismerjék azokat a lehetőségeket, melyeket magában rejt.

A könyvtár dolgozói arra törekednek, hogy a folyó tervév összes feladatait minél sikeresebben megoldják. A könyvtár a jövő évi tervét az új kormányprogram és az azóta hozott párt- és kormányhatározatok jegyében készíti el.

Az új, 1954. évi tervével az Országos Műszaki Könyvtár még inkább teljesíteni akarja azt a legfőbb feladatát, hogy minden erejével a termelésnek igazi, hatékony segítője legyen.

POVARNY JENŐ,

az Országos Műszaki Könyvtár vezetője

A kölcsönzési eljárás módosítása

A februári számban közölt »Új kölcsönzési eljárás« címmel hozott tervezet élénk visszhangra talált a könyvtárosok között. A kérdésről több vitacikk és hozzászólás jelent meg a lap hasábjain.

Az új kölcsönzési eljárás elsősorban a társadalmi munkában dolgozó könyvtárosoknak kívánt könnyítést adni a kölcsönző füzet alkalmazásával. A füzet az egész kis könyvtárakban feleslegessé tette a könyvkártyát és az olvasójegyet. A könyvtárosok ma már szinte egyöntetűen annak használata mellett foglaltak állást. A tervezet a füzet használatát 100 olvasóig javasolta. Mint Martonosi elvtárs, a kiskunhalasi járási könyvtár vezetője írta »e számhoz nem kell bürokratikus módon ragaszkodni«. Ma tehát azt mondjuk, hogy általában azokban a könyvtárakban használhatják, ahol a könyvtáros társadalmi munkás. De — ha nincs is az olvasólétszám felső határa mereven megszabva — megállapíthatjuk, hogy 200 olvasón felül nehézkes a füzet használata. A lejárati szerint, vagy betűrendben rendezett kartonok segítségével sokkal könnyebben és gyorsabban végezhető a kölcsönzés. A füzetes kölcsönzés módja teljesen azonos a februári számban leírtakkal, ezért itt bővebben nem foglalkozunk vele.

A kartonok segítségével történő kölcsönzéssel kapcsolatban a könyvtárosok véleménye alapján megszünt a merev elhatárolás, ami különbséget tesz 500 olvasón felüli és 500 olvasón aluli kölcsönzési mód között. A tapasztalatok alapján nem mondhatjuk ki mereven, hogy 500 olvasón felül külön kell rendezni a könyvkártyákat. A legtöbb könyvtáros ez ellen a két-kártyás rendezés ellen foglalt állást. Pl. Győri György és Martonosi Pál elvtársak. Vannak viszont könyvtárosok, akik szívesen használják, mint pl. Horváth Géza elvtárs a tatabányai megyei könyvtár vezetője, vagy Szárnovszky Béla elvtárs a Kismotor- és Gépgyár szakszervezeti könyvtárosa.

A könyvtárosok elvetették a lejárati az előzőkilapra való bélyegzését és inkább az olvasójegy megtartását javasolják. Az olvasók aláírásának a könyvkártyáról a személyi lapra való átvitelét általában senki sem kifogásolta — viszont a könyvkártyát mint a könyvek azono-

sításának, az állományellenőrzés megkönnyítésének, valamint a könyvek olvasottsága megállapításának eszközt — igen sok könyvtáros továbbra is meg kívánja tartani.

Az új kölcsönzési eljárás új nyomtatványok bevezetését is maga után vonja. Az új nyomtatvány minta a régivel azonos alakú, tehát az új nyomtatványra való áttérés nem okoz nehézséget, a régi nyomtatványokat egész kis módosítással fel lehet használni.

Az új nyomtatványok készítését a Könyvtárellátó megkezdte. A személyi lap alakja a következő:

Név _____	Férfi - nő
Szül. év _____	14 - 18 év
	18 év feletti
Lakos _____	Foglalkozás
Foglalkozás _____	deleg. keresz.
	értelmiségi
Munkahely _____	Iskolázás
Telefon _____	egyéb
	isk. végz.
	elemi isk.
	8 évf. isk.
	középisk.
	főisk.

Alaplap napja	Lejárati szám	A mű szerzője és címe	Az olvasó aláírása	Visszatérési napja

BELEPÉSI NYILATKOZAT

Tudomásul veszem, hogy a könyvtárból kölcsönzött könyveket a kölcsönvetel napjától számított 3 héten belül vissza kell szolgáltatnom. Ha a kölcsönzési határidő lejártá után nem adom vissza a könyvet, minden visszatartott könyvet napi 10 fillér, 10 nap után napi 20 fillér késedelmi díjat fizetek.

A kölcsönzött könyv megrogdálása vagy elvesztése esetén a kölcsönzési határidő lejártától számított 10 napon belül az elvesztett műnek egy kifogástalan állapotban lévő példányát beszolgáltatnom a könyvtárnak, vagy a könyv mindenkorai beszerzési árát megfizetnem.

Kellet

.....
jótálló aláírása

.....
aláírás

A régi személyi lapokat az új eljárásnál így kell felhasználni:

(Folytatás a belső oldalról)

Kelet	Olvasott mű címe	Vissza	Leltári Félel- szám	Olvasott mű címe Az olvasó aláírása	Vissza

Miután a könyvkártyára nem kerül aláírás, azon csak két rovat marad. Egyik a lejárát, a másik az olvasó számának bejegyzésére. A régi könyvkártyát is fel lehet használni; az eddig aláírás céljára használt rovatot — a könyv kölcsönadása alkalmával — függőleges vonallal kettéosztjuk, így több rovatunk lesz.

A legelterjedtebb kölcsönzési eljárás részletesebb leírása talán nem lesz felesleges, miután sok könyvtárosunk annak pontos menetét még nem ismeri:

Az olvasótól átvevünk az olvasójegyet, az olvasó által kiválasztott könyveléssel kivesszük a könyvkártyákat és a személyi lap mellé helyezjük.

A lejárát napját bélyegzővel betűtjük, (ha nincs, kézzel beírjuk) az olvasójegy megfelelő rovatába, a könyvkártyákra és a személyi lapra. Az olvasójegyre és a személyi lapra egymás alá annyszor nyomjuk rá a lejárát keltét, amennyi a kölcsönadott könyvek száma. A könyvkártyák második rovatába beírjuk az olvasó számát, a személyi lapra rájegyezzük a leltári számot, a könyv szerzőjét és címét, majd aláíratjuk az olvasóval.

A könyvkártyákat berakjuk a személyi lap felhajtott részébe, majd (a kölcsönzési óra végén, a napi statisztika elkészítése után) lejárát szerint rendezzük.

A könyvek visszarakásakor az olvasójegyből megállapítjuk a lejárátot és az olvasó számát. A lejárát mutatja meg, hogy a kölcsönzési dobozban melyik osztólap mögött van a kérdéses olvasó személyi lapja, amit az olvasó száma alapján emelünk ki, miután a személyi lapok az olvasók számának növekvő rendjében sorakoznak.

Kiemeljük a személyi lapot, ezen áthúzzuk az olvasó aláírását, bejegyezzük a könyv visszavételének napját és az utolsó rovatba, vagy ide a »vissza« bélyegzőt ütjük be. Az olvasójegyen a »Visszaadás elismerése« rovatban a »vissza« bélyegzővel, vagy kelettel és kézjegyünk-

kel ismerjük el, hogy az olvasó visszahozta a könyvet. Annyi bejegyzést alkalmazunk, ahány könyvet az olvasó visszahozott. Utána a könyvkártyát visszahe-lyezzük a könyvbe.

A személyi lap megtelte után nem kell azt kicserélni, hanem abba pótlap illesz-hető, amelyen az olvasó számán és nevén kívül csak a kölcsönzés lebonyolításához szükséges rovatok vannak.

Ha az olvasók száma csak néhány száz, a személyi lapokat nem kell okvetlenül a lejárát szerint rendezni. Rendezhetjük őket az olvasók betűrendjében is. Mivel a lejárátot ilyenkor nem mutatják osztólapok, lehet-ként meg kell nézni a személyi lapokon, mely könyveknek járt le a kölcsönzési ideje.

Az olvasójegy legfontosabb feladata, hogy a lejárátot mutassa meg; lejárát szerinti rendezésnél ugyanis enél-kül nehéz megkeresni az olvasó személyi lapját. Ha azonban a személyi lapokat, mint fentebb leírtuk, betűrendben ren-dezzük, nélkülözhető. Nem szabad azonban elfeledkezni arról, hogy különö-sen a nagyobb forgalmú könyvtárakban, ahol a könyvtárosok nem ismerik jól min-den olvasójukat, az olvasójegy az olva-sók igazolására is szolgál.

Nélkülözhető-e a könyvkártya?

Sok könyvtárunkban (különösen a vi-déki üzemi könyvtárakban) nincs könyv-kártya. Miután az új eljárás szerint az aláírás nem a könyvkártyán, hanem a személyi lapokon történik, felvetődhet a kérdés, hogy nélkülözhető-e a könyv-kártya?

Miután a személyi lapra ráírjuk a könyv leltári számát, szerzőjét és címét, a könyvkártya nélkül is megállapítható, kinél milyen könyv van, tehát a kölcsön-zés könyvkártya nélkül is minden zök-kenő nélkül lebonyolítható.

Megtartása mellett szól azonban (külö-nösen a nagyobb forgalmú könyvtárak-ban), hogy elég egy téves bejegyzés és a könyvtáros már nem tudja megállapí-tani, hova lett a könyv.

Az állomány ellenőrzésének fontos esz-köze a könyvkártya. Ha van könyvkártya, az állományellenőrzést végre lehet haj-tani anélkül, hogy a könyvtár egy pilla-natra is megszakítaná a kölcsönzési mun-kát, mert vagy a könyv, vagy a könyvet

jelentő könyvkártya mindig a könyvtár birtokában van.

Ha van könyvkártya, a kölcsönzésben jelentkező torlódás esetén a személyi lapra csak a leltári számot írjuk, ezt iratjuk alá az olvasóval. A könyv többi adatát a kölcsönzési órák végén is be lehet írni.

Mutató készítése könyvkártyákból.

(Kétkártyás kölcsönzési mód.)

Egyes könyvtárakban szükség van annak megállapítására is, hogy egy bizonyos könyv kinél van. Ezekben a könyvtárakban a kölcsönadott könyvek kártyáit nem helyezik bele a személyi lapba, hanem a szerzők betűrendjében külön rendezik (azonos neveken belül a leltári számok növekvő sorrendjében). Ebből a mutatóból mindenkor megállapítható, hogy melyik könyv kinél van és egyedül a könyv alapján is könnyű megkeresni a személyi lapot. Ennél a rendszernél az olvasójegy is nélkülözhető (legalább is abban a formájában, hogy abba vezetők be a lejáratot. Elég egy igazolás, hogy az olvasó a könyvtár tagja).

A mutatóból az is megállapítható, hogy egy bizonyos könyv bent van-e a raktárban. Ehhez azonban a könyvtárosnak tudnia kell a több példányban meglévő, leggyakrabban keresett könyvek példányszámát.

Az új kölcsönzési eljárást a könyvvállomány fokozottabb védelme teszi indokoltá. Itt ugyanis az olvasó mindig egy lapon, a személyi lapon ír alá és ezen az olvasó személy adatai is rajta vannak. A személyi lap tehát okmány, ahol az olvasó azonosságát csak az odajegyzett szám bizonyította. Az a tény pedig, hogy a személyi lapon az olvasásra vonatkozó adatok és az olvasó által olvasott művek mind együtt találhatóak, az olvasókkal való foglalkozást és az olvasók irányítását könnyíti meg.

Amint látjuk az új eljárás rugalmas, megadja a lehetőséget az eddig használt kölcsönzési módok (betűrendben rendezés, lejárat szerinti rendezés, kétkártyás eljárás) alkalmazására.

SALLAI ISTVÁN

az Országos Széchényi Könyvtár
helyettes vezetője

Mezőgazdasági könyvkiállítás

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár értékes szakkönyv kiállítást rendezett a városligeti Mezőgazdasági Múzeumban (Vajdahunyad vára). A kiállítás szervesen illeszkedik a múzeum többi kiállításához és különösen időszerű, mert a vonatkozó szakirodalom bemutatásával segítséget nyújt a kormányprogramban lefektetett mezőgazdasági feladatok megoldásához.

Első hatalmas tablója az Országos Mezőgazdasági Könyvtár munkáját mutatja be képekkel és a könyvtár által kiadott kiadványokkal.

»Az ötéves terv végén 3200 kombájn 200.000 arató-cséplő munkás fáradságos munkáját végzi el szemvesztés nélkül.« — hirdeti az egyik tábló és grafikonokkal, képekkel mutatja be a mezőgazdasági gépek alkalmazásának hatalmas fejlődését. A tábló alatti tárlóban a mezőgazdasági gépesítéssel kapcsolatos szakkönyvek kerültek kiállításra.

Központi tábló és tárló foglalkozik az állattenyésztéssel. Ismerteti az állatte-

nyésztési terv legfontosabb adatait és bemutatja azokat a szovjet és magyar szakkönyveket, amelyeknek segítségével az állami gazdaságok és tszcs-k dolgozói, továbbá az egyéni parasztok egyaránt segíthetik a kormányprogram egyik célkitűzését: a lakosságnak hússal, zsírral, tejjel, tojással és egyéb állati eredetű élelmiszerrel való jobb ellátását.

A látogatók megismerkedhetnek a külön tárlóban elhelyezett növénytermelési, kertészeti szakkönyvekkel, amelyek között egyaránt találhatnánk népszerű és tudományos munkákat.

A többi tárló és tábló a mezőgazdaság egy-egy fontos szakterületének célkitűzéseit és vonatkozó szakkönyveit mutatja be. Több mint 200 mezőgazdasági szakkönyv kiállításával mutatják be azokat a tudományos forrásokat, amelyekkel parasztságunk és a mezőgazdasági szakemberek fejleszthetik a mezőgazdaság egyes ágait. Megismerhetjük a látogatók a gépesítés, állattenyésztés, növénytermelés, kertészet, szőlészet, takarmányozás, öntözés, erdőgazdálkodás legfontosabb szovjet és magyar szakirodalmát.

Külön-külön üvegtárlóban kerültek kiállításra a mezőgazdasági vonatkozású marxista ideológiai és szépirodalmi könyvek.

A záró falitáblája a mezőgazdasági olvasottságot szemlélteti. »A Horthy-rend-

szerben a tudatlanság istápolása, a magyar uralkodó osztály egyik legfontosabb eszköze volt reakciós hatalmának fenntartásához« — olvashatjuk, majd az 1936. évben kiadott könyvek arányszámát mutatja be a tábló, mely szerint a kiadott könyveknek csupán 1 százaléka volt mezőgazdasági szakkönyv, szemben a vállalásos irodalommal, amely 9,8 százalékos részt kapott. Hatalmas fotomontázs olvasó parasztok képeivel és statisztikai adatokkal szemlélteti, milyen mértékben fejlődött a könyvtárhálózat és az olvasottság vidéken. Néhány tszcs-tag és egyénileg dolgozó paraszt olvasó levele utal arra a segítségre, amelyet a szakirodalom jelent a falu dolgozóinak.

A kiállítás külön érdeme, hogy a párt és a kormány legújabb mezőgazdasági határozataival foglalkozik és szakirodalmat ajánl azokhoz a feladatokhoz, amelyek egyben népgazdaságunknak is legégetőbb kérdései.

A kiállítás technikája például szolgálhat a kisebb könyvtárak kiállításának rendezéséhez is. A kiállítás rendezői az egységes stílus érdekében népi díszítésű tárlóban helyezték el a könyvanyagot.

A tárlók bélelésére gyékény anyagot használtak. A mezőgazdasági vonatkozású szépirodalmi könyveket tartalmazó üvegtárlóban tarka háziszöttes anyagra helyezték el a könyveket.

Minden tárlóban a Mezőgazdasági Könyvtár fából faragott kisméretű emblémáját is elhelyezték. A könyvek szakcsoportosításban kerültek kiállításra, így pl. az állattenyésztési tárlóban az egyes állatfajtákra vonatkozó szakkönyvek külön-külön csoportot képeznek, a csoporton belül pedig olyan könyv került közepre, amelynek címlap-rajza a csoport jellegére utal. Az idegen-nyelvű könyvekre magyar címfordítást tartalmazó kis karton került.

A táblók könyvtári jellegére egy-egy nagy foto utal. Így a központban elhelyezett hatalmas, állattenyésztésre vonatkozó tábló közepén egy olvasó juhász életnagyságú fényképe van elhelyezve; a mezőgazdaság, növénytermelési tábló közepén olvasó paraszt fényképe ragadja meg a látogató figyelmét.

A tárlók feletti táblók a szakcsoport jellemző statisztikai adatait tartalmazzák grafikai és fotodekorációkkal.

A kiállítás iránt igen nagy az érdeklődés és az néhány hónapig nyitva maradt.

P. J

Petőfi könyvtára

A pesti Lövész-utca 391. számú ház egyik kis szobájában állott utoljára a költő könyvtára. A lakást, utolsó pesti otthonát azután bérelte ki, hogy Jókai-val összekülönbözött. Először Laborfalvi Róza miatt — nem helyeselve Jókai házassági szándékát — ami a személyes barátságot szüntette meg, azután a Vörösmarty-ügy kapcsán, ami az elvközösséget is megbontotta. Jókai elköltözött a Dohány-utcai közös lakásból, s Petőfi nem bírta egyedül fizetni a magas házbért. A Lövész-utcába költöztek Juliával, két keskeny kis szobába, ahol Petőfi öreg szülei is velük laktak.

A könyvek itt heverték 1850. február 13-áig, amikor Johann Kotassek, »ex-mittirter Fiscal« azokat lefoglalta.

*

A lefoglalás az Oberstaatsanwaltschaft, Pest (állami főügyészség) nevében történt, s a kiküldött lefoglaló az osztrák császári bürokrata mintaszerű pontosságával, kaligrafikus írással — mert a rosszat is lehet »jól« csinálni — vette számba a könyveket (és a költő egyéb ingóságait, bútorait, Júlia hangjegyeit), egy jegyzékben, mely ezt a címet viseli: Verzeichniss der durch den flüchtigen Rebellen Alexander Petőfi hinterlassenen Bücher, Sing- und Klavier Noten, Papiere etc., azaz a szökésben lévő Petőfi Sándor lázadó hátrahagyott könyveinek, kottáinak, iratainak stb. jegyzéke.

Ezt a jegyzéket az Országos Levéltárban 1849—1852 E 263 raktári jelzet alatt őrzik. S ennek köszönhetjük, hogy Petőfi könyvtáráról, bár töredékes, katalógusunk maradt fenn. Töredékes, mert a lefoglalás a költő halálát követő hat és fél hónap múlva történt meg — közben az elfogatási parancs ellene érvényben volt —, elég későn ahhoz, hogy előzőleg a könyvek egy részét, talán jórészét, szét ne hordták legyen ismeretlen kezek. A jegyzék csak 133 könyvet sorol fel, s bár, mint látni fogjuk, Petőfi több jellemző íróját tartalmazza, viszont számos, máshonnan ismert kedves könyve hiányzik, pl. Heine vagy Shelley művei. Arany János munkái közül is csak a Murány ostromát találhatjuk meg benne, pedig például a Toldit Petőfi — egyik Arany Jánoshoz írt levele szerint — hat-

szor elolvasta és még hatszor készült elolvasni, nyilván a saját példányából. A Murány ostromát még ő adatta ki Emich Gusztávval. Ez meg is van a könyvtárban.

*

Alig akadhat számunkra érdekesebb könyvlista, mint e több mint százéves, el-sárgult papírlapok. Mit is tartalmazott Petőfi könyvtára a császári kiküldött kissé önkényes sorrendjében? Valamennyi könyvet itt felsorolni nincs hely, csak egyes csoportjait emeljük ki. Kezdjük nagy szellemrokonával, Shakespeare összes műveivel, akiről III. Richardról szóló színikritikájában ezt írta: »Shakespeare egymaga fele a teremtésnek. Ő előtte tökéletlen volt a világ... Megrabolta a természet minden szépségét: mi csak azt szedegetjük, böngészgetjük, mit otthagyni éppen kedve telt, vagy elhozni méltónak sem tartott.« Petőfi volt a magyar költők közt az, aki legjobban érezte Shakespeare kozmikus egészét, azt, hogy nála, mint a valóságban minden hosszú láncolatban összefügg és egymást föltételezi. Neki jutott a világszellem esetje — mondta róla Petőfi. Le is fordította tőle a Coriolant, s készült számos más műve lefordítására. 1848. február 10-én írja Arany Jánosnak: »Én Coriolanon kívül még okvetlen lefordítom Romeót, Othellót, III. Richardot, Atheni Timont, Cymbelint, s talán a IV. Henriket és a Téli regét«. A sors nem adott hozzá haladékat.

Byron összes művét is őrizi a könyvtár. A »Felhők« létrejöttének korszakában sokat olvasta, fordított is tőle (németül is megvan a könyvtárban). Thomas Moore költői műveiből fordította az »Ó ne bántsd a költőt« című megragadó verset. A Collection of British Authors számos Tauchnitz-kiötetében megvan kedves Boza, W. Irving, Th. Chatterton. Dickensét különösen szerette: »Boz-fölül van minden bírálaton... ez az egyetlen ember, kinnek irigye vagyok, nem mintha őt tartanám a világ legnagyobb írójának, s azt hinném, hogy utána mindjárt én következem, hanem azért, mert az ő küldetése legszebb, ő szerez valamennyi író közt legtöbb kedvet, ő nevetet meg legtöbbet. Ez a legszebb küldetés a földön: másokat földeríteni. Oh, ha most hét mennyország van, az isten ok-

Barabás Miklós rajza 1848-ból

vetlen még egyet fog teremteni, s a nyolcadikba majd Bozot helyezheti, mint az emberiség legnagyobb jötevőjét, mulattatóját.»

Goldschmith Wakefieldi lelkészét is eredetiben olvasta. Angolul alaposan tanult Th. Arnold Jénában 1829-ben megjelent *Englische Grammatik-jából*, Angol-német szótára volt. Ugyanilyen kiadású francia-német szótára is. Mindkettőből csak az első kötet. Az angol Shakespeare-t gyakran összevetette a Schlegel—Tieck-féle német fordítással, melynek kétféle változata is megvolt könyvtárában.

*

»Szeretőmet és a franciákat... fülem hallatára ne gyalázza senki.« A rajongva szeretett franciák élén Michelet Római *Respublica* története áll. Természetesen az eredetiben, s mellette *Voltaire* XIV. Lajos százada és XII. Károly története. Ezeket követik a francia forradalom különböző történetei: *Saint Just*-tól, a *Robespierre* fiatal barátjától írt Franciaország forradalmának és alkotmányának szelleme az 1791-es párizsi kiadásban. *Alfonse Esquiros* A hegy-párt története, továbbá A francia forradalom idején elhangzott legszebb beszédeknek gyűjteménye *Lieber* válogatásában, egy stuttgarti francia kiadásban.

A francia klasszikusok szintén *Tauchnitz* kiadásokban vannak meg, így pl. Oroszország története *Nagy Péter* alatt ugyancsak *Voltaire*-tól. De olvasta *Bossuet* *Értekezését* a világtörténelemről és *Fenelon* *Telemaqueját* is. Felesége kedvence és eszményképe, a férfias nőíró *George Sand* *Mauprat*-ja következik. A költő maga úgy vélekedett *George Sand*-ról: »George Sand az új világ csodája, és én bámulom, talán imádom is, de nem szeretem. Ő, mint a mézszáros a marha böndőjét, fölhasítja a társadalmat, hogy megmutassa belsejének egész rondaságát és azt kiáltja: így nem maradhat!... oh, ez merész, dicső, nagy munka, de férfinak való, nem asszony-nak. Regényeinek olvasásakor mindig megzavar a gondolat, ha eszembe jut, hogy ezeket asszony írta, s szinte kedvetlenül teszem le.«

Ügylátszik azonnal megszerezte 1848. februárjának három napját *Montepin*-től, majd ugyanezen szerzőtől, A provizoriikus kormány történetét. *Balzac* párizsi életképei, *Montesquieu* A római birodalom nagysága és bukása, valamint *Perzsa* levelei is megtalálhatók voltak könyvtárában. A *Tigris* és *hiéna* szerzője drámatechnikát a *La France Dramatique* és a *Theatre Français* több kötetéből tanulhatott.

A német irodalom nagyon hiányos. A travesztiákat író *exjezsuita Blumauer* talán a *Helység* kalapácsának, e vig eposznak volt műfaji mintája. Az ifjú Németországból *Börne* párizsi levelei és *Herwegh* költeményei találhatók meg. Továbbá egy német mű *Észak-Amerika alkotmányáról* és egy másik »A nyelvi küzdelem és jelentősége Erdélyben« címmel.

A latin könyveket *Podhradczky* Budai krónikája a magyarok eredetétől *Mátyás* királyig vezeti be. Találunk egy latin ékeszólást és *Gregus Mihály* latin *Széptanát*. S aztán sorban latin filozófusok, költők, történetírók: *Marcus Antonius*, *Lucanus* *Pharsaliája*, *Livius*, *Sallustius*, *Curtius Rufus*, — *Catullus*, *Tibullus*, *Propertius*, *Horatius*. Nagy *Horatius*-olvasó volt, közlkatona korában *gyertyafény*nél olyagatta éjjel.

Van itt egy Segédkönyv is deakul tanuló magyaroknak és egy »Utmutatás a deák nyelv tanulásához«. A rómaiak történetét németül is olvassatta és Róma Augustus korában Magos Ernő től volt meg birtokában.

Érdekes a nagyszámú jogi szakikönyv. Komjáthi Magyar jogtana, Kövi Sándor — Kossuth sárospataki tanára — Magyarhoni magános törvénytudományok, Fogarasi: Pótlék a magyarhoni magános törvénytudományhoz, Dinnyési Mihály Magyar törvénykönyve, Császár Ferenc: Magyar váltójoga. Hogyan kerültek e művek Petőfi könyvtárába? Hiszen tudunkkal Petőfinek nem volt jogász rokona, alkítól örökölhette volna. Talán a hites ügyvédség megszerzésére gondolt egyidőben, mint ahogy atyai barátja, Vörösmarty s anyai íróbársa megszerezték, bár soha nem használták a diplomát? Vagy Jókaitól maradtak volna még itt e könyvek, aki ügyvéd is volt? Hatvány Lajos emlékeztet rá a »Feleségek feleségé«-ben, hogy Júliának jegyességük alatt megigérté az ügyvédi végzettség megszerzését. A könyvek megvásárlásáig el is jutott.

A filozófiát — az idevágó idegen szerzőkön kívül — egy Boldogságtudomány, Tárchy Lajos, — volt pápai tanára és jóakarója — Népszerű természettana és egy göttingeni Állambölcsesség című mű képviseli.

A magyar irodalomból a jegyzék Virág Benedek: Magyar századok-ját, Ányos Pál, Dugonics András, Kisfaludy Sándor, Berzsenyi Dániel műveit, Katona Bánk bán-ját Nagy Ignác kiadásában, Kossuth Feleletét Széchenyi Istvánnak, öngyilkos barátjától, Czákó Zsigmondtól, annak Leonáját, Garay János, Hugó Károly, Nagy Ignác egy-egy darabját, Degré Alajos Kedélyrajzolatait, Dobsa Lajos könyvét az 1848-as francia forradalomról, továbbá Jókai Hétköznapiok-ja, Szigligeti drámái, Tompa népregéi, Irinyi utijegyzetei című műveket sorolja fel, s még egyet: egy nyelvészeti munkát, A magyar szónyomozást Bloch Mórtól.

1848. márciusának napjait képviseli a Nemzetőrségi Tanácstól kiadott Kézikönyv a honvédtüzérség számára, A falusi földművelőket oktató könyv Kis Bálinttól. Összinté szózat a néphez Udvarnokitól, Egy szó a szegény emberhez Budán 1848. című röpirat, továbbá Pálffy Albert lapjának, a plebejus balszárny szócsövének, a Március 15-ének 120 száma két kötetbe kötve. Ezt a fiscus méltán gyanúsnak találhatta.

A kiküldött külön lefoglalja Az apostol bekötött kéziratát, Petőfi »költészeti gyakorlatait«, jegyzetfüzeteit, leveleit, nyugtáit. Vajjon ezek hová lettek s mind megkerültek-e? Megrázó Históriai jegyzeteiből a Petőfi kiadások csak két oldalnyit őriznek. A könyvekből később számos példányt visszaadtak Júliának, az özvegynek, aki csak néhány hónappal később ment férjhez Horváth Árpád egyetemi tanárhoz. A visszaigénylésnél Pákh Albert hites ügyvéd képviselte Júliát. Pákh Petőfi barátja és később a Vasárnapi Újság megalapítója volt, aki súlyos betegsége miatt osztrák fürdőn töltötte a forradalom idejét, s így önhibáján kívül posszibilis maradt a magyar írók közül a katonai kormány előtt.

Fölsorolásunk korántsem teljes, de talán némi képet adó bemutatása Petőfi könyvtárának. E könyvtárban angol, francia, latin, német nyelvkönyvek és szótárak mellett spanyol grammatikát is találunk. Nyilván Petőfi spanyolul is tanult, vagy legalábbis kezdett tanulni. A sors csak 26 évet engedélyezett neki, de ő folytonos létharc és közéleti küzdelem, halhatatlan alkotásokat létrehívó teremő munka közepette talált időt magát művelni. »A természet vadvirágának« nevezte egyik versében magát, de a lángész az őt körülvevő társadalomba és önszívébe vetett átható pillantása mellett — amik költészetének főforrásai —, melyik magyar (vagy idegen) író szerzett ilyen zaklatott, nyomorult ifjúság alatt akkora műveltséget, mint amilyenről e könyvtár megmaradt darabjai is tanúskodnak?

KATONA JENŐ

Az öthónapos Könyvtárosképző Iskola végzett hallgatóinak találkozója

A Népművelési Minisztérium Könyvtárosképző Iskolája 1953 november 20-ára meghívta az ez év február végén végzett hallgatóit: beszéljék meg kilenchrónapos gyakorlati tapasztalataik alapján, mennyiben felel meg az iskola tananyaga és módszere azoknak a követelményeknek, amelyek a járási, városi, üzemi vezető és beosztott könyvtárosok előtt állnak, hogyan hasznosították a hallgatók az iskolán tanultakat. A találkozón, melyet Dobos Piroska, az iskola vezetője hívott össze, három rövid előadás hangzott el. Udvarlaki Györgyi, a komlói Városi Könyvtár vezetője elmondta, hogy könyvtárirányító munkájában milyen problémák merültek fel, hogyan oldotta meg ezeket az iskolán tanultaknak a segítségével, Gaál Róbert, a nagykanizsai Járási Könyvtár munkatársa a könyvtáros agitációs és propagandamunkájáról beszélt, Kardos László, a Borsod Megyei Könyvtár vezetője pedig a könyvtártechnika kérdéseiről. Mindhármuk véleménye az volt, hogy az iskolában tanultakat át tudták vinni a gyakorlatba. Udvarlaki Györgyi elmondta: igen jó hasznát vette annak, hogy az iskolában önálló munkára, a feladatok önálló megoldására nevezték. Gaál Róbert az itt megtanult könyvkiállítás rendezésének vette jó hasznát. Mindhármán és a hozzászólók is helytelenítették azt, hogy az iskoláról kikerülve, nem részesültek többé rendszeres továbbképzésben, bár a gyakorlat, a könyvtármunka fejlődése mind újabb és újabb kérdések megoldását teszi szükségessé. Kardos László elmondotta pl.,

hogy ők az iskolán megtanulták a helyes leltározást. A helyzet azonban az, hogy a falusi népkönyvtárakban, de egyebütt is, más és más rendszer szerint vezeték a leltárkönyvet. A könyvanyagok újra leltározására nem mindig van mód, ez rendkívül nagy munkával járna. Ezért feltétlenül szükséges lenne, hogy cikkek foglalkozzanak azzal, hogyan lehetne a meglévő leltárkönyveket kijavítani, egységessé tenni. A Népkönyvtári Központ új nyomtatványait is bírálta.

A hozzászólók túlnyomó többsége a saját munkájáról és nehézségeiről számolt be, megemlítve azt, mivel járult hozzá az iskola problémái megoldásához.

A végzett hallgatók értekezlete kétségkívül helyes és jó kezdeményezés volt. Számos olyan probléma merült fel, amelyet könyvtárügyünk vezető szerveinek meg kell oldaniok. Kár, hogy a felszólalások jórésze keveset, vagy egyáltalában nem foglalkozott az iskola munkájával és éppen erről a kérdésről nem alakult ki élénk vita. Úgy gondoljuk, ha a három bevezető előadás helyett csak egy lett volna és ez az egy élesen felveti a könyvtárosképzés problémáit, elmondva azt, hogy az elmúlt kilenc hónapban mennyit haladtak az előző tanfolyamhoz képest, mit csinálnak már másképpen és azt is, hogy miben bizonytalanok még, miről nem tudják azt, hogy hasznosítható-e a gyakorlatban — akkor a felszólalásokat egységesebb mederbe tudták volna terelni és a végzett hallgatók több segítséget adtak volna az iskola munkájához.

KITÜNTETETT KÖNYVTÁROSOK

A Minisztertanács Goriupp Aliznak, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársának a könyvtárügy terén végzett kiváló munkájáért a Munka Érdemérmét adományozta.

A Népművelési Miniszter a Szocialista Kultúráért jelvényt adományozta a népművelés terén végzett kiváló munkájukért a következő könyvtárosoknak:

Waldapfel Eszter, az Országos Széchényi Könyvtár helyettes vezetője, Sallai István, az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani osztályának vezetője, Tóth József, a Vas Megyei Könyvtár vezetője, Huszár Rezső, a gyomai Járási Könyvtár vezetője és Erdélyi Béla, a tiszánánai népkönyvtár vezetője.

Hozzászólás az előjegyzési kölcsönzéshez

Ha egy idegen, mondjuk 1953. február 16-án bevetődött a bajszentistváni kis fiókkönyvtárba, meglepő dolgot tapasztalhatott: Az érdekes, nem a zsidongó gyerekhad — hiszen nélkülük az ország egyetlen népkönyvtári kölcsönzőóráját sem lehet elképzelni —, hanem egy gyűrött papírlap a kölcsönző asztalán. Többen körülállták az asztalt és egymásután írták fel nevüket a papírra. Az egyik fiú pedig, akinek a kezében az »Egri csillagok« volt, megkereste nevét a lista elején és kihúzta. Azért húzta ki, mert a könyvet visszahozta. Itt ugyanis az a szokás, hogy az Egri csillagokat, amely kötelező olvasmány is, meg jó olvasmány is, a feliratkozás sorrendjében kapják az olvasók. Az íven azon a bizonyos februári napon már 25 név sorakozott egymás alatt. Ma éppen a tizenharmadik olvasó hozta vissza az elolvasott könyvet. A csodálatos az, hogy a gyereksereg nem tépte ki türelmetlenül a nagyon várt könyvet a boldog tizennegyedik kezéből, hanem természetesnek vette a sorrendet, amelynek betartására az aláírással kötelezte magát.

Nyugodtan tarthatja bárki primitívnek ezt a sajátos »bajszentistváni« előjegyzési rendszert. Mégis a bajszentistváni úttörő, amikor az ő neve kerül sorra, ugyanazt érzi, mint a Szabó Ervin Központ tudományos igényű olvasó kutatója, amikor ajtaján bekopog a postás és kezébe adja a levelezőlapértékesítést, hogy átveheti a számára félretett forrásmunkát. Mindkettő bizonyára úgy értékeli aényt, mint a könyvtár figyelmisségét, amellyel segítségére volt, igényét tekintetbe vette. Mert a könyvtár így csinálhat a kényszerből nevelő eszközt: Ha kevés a példány bizonyos műből, a sorrend megállapítása és pontos betartása türelemre, más jogos igényeinek tiszteletben tartására is tanítja az olvasót.

A legtöbb könyvtáros azt vetheti itt közbe, hogy az is előjegyzés, amikor félre rakja a legjobb könyveket a »pullt alá« egy-egy régi olvasójának. Ez igaz, azonban mégsem előjegyzés, mert a könyvtáros emlékeztetere épül, másrészt indokolatlan kiváltságokat teremthet. Az igazi előjegyzés a szervezettségen alapul.

Úgy látszik, hogy az előjegyzések megszervezése, rendszeressé tétele komolyan foglalkoztatja már a vidéki könyvtárain-

kat is, mint azt Szőlőssy Tibor miskolci könyvtáros cikke bizonyítja A Könyvtáros legutóbbi számában. Ez a cikk leírja azt is, hogyan történik az előjegyzés lebonyolítása és az olvasó értesítése náluk, hallgatólag feltételezve, hogy az olvasók ismerik a miskolci megyei könyvtár rendszerét. Azonban még a megyei könyvtárak kölcsönzési rendszere sem azonos mindenütt. Több helyen (mint valószínű Miskolcon is), az olvasók személyi lapjai a lejáratú napok szerint vannak rendezve, a könyvkártyák viszont külön, az írók betűrendje szerint, mutatószerűen. A legtöbb megyei könyvtárban viszont a könyvkártya benn marad a személyi lapban (tasakban) és együtt kerülnek lejáratú sorrendbe. Ugyanez a rendszere a Szabó Ervin-könyvtár kerületi fiókjainak is.

Nyilvánvaló, hogy az előjegyzés technikai lebonyolítása szorosan összefügg a könyvtár kölcsönzési rendszerével. Például, ha a könyvkártyák nincsenek a tasakban, gyorsan megtalálható, hogy a könyv kinél van. Ebben az esetben a könyvkártyán is megjelölhető az igénylés és a könyv visszaérkezésekor nem lehet a könyvet véletlenül sem visszaosztani a raktárba. Legjobb, ha a könyvtáros az előre megírt levelezőlapra felírja az olvasó nevét, lakcímét és az igényelt könyv adatait (ha az olvasó kézirása olvasható, saját maga is kitöltheti magának a levelezőlapot) és a megfelelő könyvkártya mellé helyezi. Mivel a könyvtárban ugyanannak a műnek az összes, kölcsönzésben levő könyvkártyája egymás mellett van, a biztonság kedvéért azt is meg lehet csinálni, hogy a levelezőlapot összehajtván, mintegy lovasként helyezik a kártyák közé (fölé), úgy, hogy ugyanannak a műnek az összes kártyáját is átfogja. Ha bármelyik könyv beérkezik, a levelezőlapot leveszik a cédulákról és postára adják, a könyvet pedig a megfelelő kártyával együtt félreteszik az olvasó megjelenéséig.

Természetesen ez a módszer nem alkalmazható az egykártyás (tasakos) kölcsönzési rendszernél, ahol a könyvkártyát a lejárat szerint rendezett, több ezer tasakból lehetetlen kikeresni. Itt legbiztosabb megoldásnak az látszik, ha a könyv raktári helyére teszi a figyelmeztetőt. Másrészt a könyvtáros csak az emlékeztetere támaszkodhat: Megjegyzi azokat a köny-

veket, amelyeket az olvasók hiába kértek s ezt próbálja az olvasókat értesítő levelezőlapokkal kapcsolatba hozni. A Fővárosi Villamosvasut könyvtárában például egy betűrendes füzetbe a keresett könyv feljegyzése mellé az olvasó nevét is beírják és ha a könyvtáros a könyv visszaérkezésekor még emlékszik az előjegyzésre, a füzetből megállapítja az olvasó adatait. Utána az olvasót telefonon értesítik.

Egyébként az olvasók értesítésére az üzemi könyvtárosoknak van egy kitűnő eszközük: a bélyegzőóra melletti ellenőrzőtábla. A német könyvtárosok lapjában, a »Der Bibliothekar« 1953. januári számában van egy cikk egy chemnitzi üzemi könyvtárról. Ez említi meg, hogy itt az olvasók részére előjegyzett könyveket 3 napig félreteszik, közben pedig az olvasót a bélyegzőkártyája mellé tett cédulával figyelmeztetik. A bélyegzőkártya

mellé tett figyelmeztetéseket nálunk, szórvaóosan a késedelmesek értesítésére is felhasználták. Itt az ideje, hogy ezt a sajátóságosan üzemi lehetőséget szakszervezeti könyvtáraink az előjegyzések lebonyolítására is igénybevegyék és az olvasókkal való állandó kapcsolat fenntartására használják. Szólóssy Tibor cikkéből az is kiderül, hogy statisztikailag alig jelent valamit az előjegyzések száma havonta. Mégis, hogy egyáltalán ilyenfel foglalkoznak a vidéki állami könyvtárak, kedvező jel: Mutatja, hogy a könyvtárainkat már nemcsak a szervezeti kérdések kötik le, másrészt azt is igazolja, hogy az élet maga kényszeríti a könyvtárosokat az olvasók igényeinek fokozott figyelemmel kísérésére. Ami viszont a távolabbi jövőre sem rossz jel.

GERŐ GYULA

az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa

Postások Szakszervezetének levelezőkönyvtára

Felszabadulás óta régi problémája volt a Postás Szakszervezet könyvtárának az ország területén szétszórtan élő kishivatali postás dolgozók könyvellátása. Az egész ország területén 2976 olyan postai kishivatalunk van, ahol a dolgozók létszáma nem haladja meg a 15 főt. Kb. 8500 postás dolgozóról van szó. Ezek úgy szólván minden szakszervezeti kulturális lehetőségtől meg vannak fosztva. Pedig a postás dolgozók tömegekkel érintkeznek, városban és falun egyaránt. Nekünk nem lehet közömbös, hogy ezek a postás dolgozók mennyire műveltek, politikailag mennyire képzettek. A községekben és falvakban vagy a tanyavilágban, ha van is könyvtár, meglehetősen kis kötettszámmal rendelkezik. A kishivatali dolgozók sok esetben hivatali elfoglaltságuk miatt (pl. egyedül kezelő) nem veszik ezeket igénybe.

A postás kishivatali dolgozók kulturális, kommunista nevelése a Postás Szakszervezet feladata.

Voltak olyan kísérleteink, amelyekkel megpróbáltuk a kishivatali dolgozók könyvellátását megoldani, de ezek közül egyik sem vált be.

1952-ben a Szovjetunióból hazatért magyar könyvtáros delegáció egyik tagja beszámolójában megemlítette, hogy »a

Szovjetunióban a tanítók és egyéb szétszórtan, távoli területeken élő dolgozók könyvellátására az illető szakszervezetek postai könyvkölcsönzést rendszeresítettek. Az olvasó levélileg iratkozik be a postai kölcsönzéssel foglalkozó levelezőkönyvtárba. Megjelöli, hogy milyen irodalmat akar olvasni, vagy megkéri a könyvtár dolgozóit, hogy valamilyen témakörből állítsanak össze számára megfelelő könyveket. A Kalugai Tanítók Háza (kultúrotthon és könyvtár) ezzel a levelező-módszerrel kétezernél több távoli vidéken lakó tanítót rendszeresen ellát politikai, szépirodalmi és szakmai könyvekkel.«

Ezen az úton elindulva sikerült megszerezni a SZOT könyvtárából a »Könyvtárszolgálat az olvasók részére postán« című fordítást.

A cikk áttanulmányozása után a feladat megoldása érdekében egy tervezetet dolgoztunk ki — figyelembe véve eddigi tapasztalatainkat — és szakszervezetünk elnöksége elé terjesztettük. A kishivatali — szétszórtan dolgozó — postások kommunista nevelésére, könyvekkel való rendszeres ellátására a Szovjetunióban bevált »Levelezőkönyvtár« létrehozását javasoltuk.

Szakszervezetünk elnöksége a javasla-

tot elfogadta és határozatot hozott annak megvalósítására.

A Postás Szakszervezet budapesti Területi Bizottsága megkezdte az előkészítő munkákat. 100 db. könyvszállító ládát készítettünk. Megkezdtük a 13.000 kötetes könyvtár kivonatos katalógusának elkészítését és a nyilvántartási kartonok tervezését. A katalógus összeállításánál jelentős segítséget kaptunk a Széchényi Könyvtár Módszertani Osztályától. A katalógusunk még elég kezdetleges, három részre osztottuk a könyvállományt: politikai, egyéb ismeretterjesztő és szépirodalmi művekre. Rövid időn belül megjelenik az új, teljes katalógus, amely sokkal bővebb lesz és gondosabb munkával fog készülni, mint az első.

1953. november 7-én, a Nagy Októberi Forradalom 36. évfordulója alkalmával ünnepélyes keretek között nyitottuk meg a szakszervezet székházában a levelezőkönyvtárat. 30 postai kishivatal képviseltette magát 1—1 dolgozóval. Az ünnepély után 10 hivatal részére mindjárt helyben választottak könyveket. Az első szállítmány 149 kötet könyvvel indult el.

Folkozatosan terjesztjük ki a levelezőkönyvtár működését. Jelenleg a budapesti Területi Bizottsághoz tartozó kishivatalokat kapcsoljuk be (Fejér, Pest, Komárom megye, összesen 506 hivatal 1843 dolgozóval). Két hete, hogy meg-

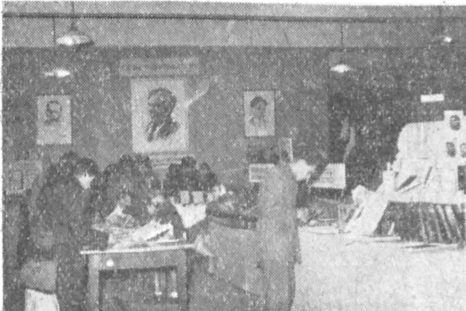
kezdte működését a levelezőkönyvtár, eddig a fenti területről 43 hivatal lépett be 250 dolgozóval. A belépési nyilatkozatok és a könyvigénylések állandóan érkeznek. Eddig több mint 600 válogatott könyvet igényeltek. Az érdeklődés a levelezőkönyvtár iránt nagy. A kollektív belépési nyilatkozatokon legtöbbször esetben a hivatalvezető neve szerepel elsőnek és az sem ritkaság, hogy maga a hivatalvezető vállalja a könyvtárfelelősi funkció betöltését. Olyan kishivatalunknál, ahol a dolgozók létszáma 4—5 fő, számtalan esetben családtagokkal együtt heten-nyolcan is beiratkoznak.

A levelezőkönyvtár működéséről egy-két hónap múlva többet fogunk tudni mondani. Jelenleg ez még egészen újszerű valami, gyakorlati tapasztalatok nem állnak mögöttünk. Egyet azonban máris elmondhatunk, hogy komoly jelentősége van a postai úton való kölcsönzésnek és feltétlenül javasoljuk létrehozását a többi szakmának is.

Ha ezzel a levelezőkönyvtárral kapcsolatban az elvtársaknak bármilyen kérdésük van, Szamosi Ferenc elvtárs (Budapest, VI., Benczur-u. 27, tel.: 428—777), a levelezőkönyvtár vezetője mindenkor szívesen ad felvilágosítást.

DEMETER MIKLÓS

a Postások Szakszervezetének
könyvtárosa

*A Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár
kiállítási részlete*

*A Vas Megyei Könyvtár kiállításának
részlete*

Helyes-e eltiltani az olvasástól a gyenge tanulókat?

Kérdés: Turja Margit járási könyvtárvezető (Lenti) írja levelében: »Egy részemről nem kellemes ügyben kérem A KÖNYVTÁROS tanácsát. Az elmúlt napokban az egyik pedagógus egy névsorral jött hozzánk, hogy mintegy ötven gyermeknek egyáltalában ne kölcsönözünk könyvet, mert ezek gyengén tanulnak és az olvasás csak hátráltatja tanulásukban őket.« Más könyvtárosok is fordultak szerkesztőségünkhez hasonló panasszal. Egyes iskolák pedagógusai tömegesen tiltják el a gyerekeket az iskolán kívüli olvasástól, a könyvtárak használatától. Szerkesztőségünk megkérte dr. Tóth Béla tanítóképző-intézeti tanárt, világítsa meg ezt a kérdést.

Felelet: Az iskola kulturális nevelő munkájának egyik fő törekvése az olvasás megszerettetése, hogy a tanuló széles rétegében tartós és mély érdeklődés fejlődjék ki az irodalom iránt. Ifjúságunk sokoldalú képzése, erkölcsi nevelése és szilárd világnézetének kialakítása el sem képzelhető az irodalom rendszeres és tervszerű felhasználása nélkül. Az iskola sokoldalú feladatait csakis az iskolán kívüli olvasás széleskörű megszervezésével oldhatja meg.

Sajnos, akadnak még nevelők, akik az olvasás és az iskolai munka szerves összefüggését nem látják helyesen. Intézkedéseikből derült ki, hogy a könyvtárat afféle szórakoztató célú intézménynek vélik, ahova csak akkor mehet be a gyermek, ha már a leckéjét megtanulta. E téves szemlélet az oka, hogy fenyítési eljárásaik között szerepel a tanulók eltiltása az olvasástól, a könyvtár használatától. Tudomásunk van olyan esetről is, amikor az iskola intézkedésére a tanulók népes csoportjától zárták el a könyvtárat. Az indokolás: gyenge tanulmányi eredmény, türehtetlen magaviselet, esetleg mind a kettő együtt.

Az iskola ilyen esetben úgy véli, hogy a gyermek azért hanyagolja el tanulmányait, mert szabadidejét jórészt olva-

sással tölti. Magatartása pedig azért kifogásolható, mert olvasmányai között sok a kalandos, izgalmas, a képzeletét erősen foglalkoztató könyv. Emiatt nyugtalan, figyelme elkalandozó, cselekvései fékezhetetlenek. Ha tehát eltiltjuk az olvasástól, nemcsak szabadideje lesz, hanem nyugalma is helyreáll, leül lelkéje mellé és szorgalmasan tanulni kezd. A rendszabály tehát eredményre vezetett. Lehet azonban, hogy az iskola az eltiltással büntetni akart, a nevelő azt reméli, hogy a tanuló majd fokozza szorgalmát, javít magatartásán, igyekszik visszaszerezni jogát az olvasáshoz, a könyvtár használatához.

Bármelyik nézet vezesse is az iskolát, eljárása mindkét esetben helytelen, mert ellentétes a haladószelemű nevelés felfogásával. Vizsgáljuk meg, hogy miért.

Eltiltani még a rossz könyvek olvasásától is helytelen dolog. Furcsán hangzik e kijelentés, de ha a tilalom lélektani hatását elemezzük, álláspontunk érthetővé válik. A tilalom még a legjamborább tanulókból is leplezetlen ellenszenvet, dacos ellenszegülést válthat ki. A tanulók többsége aláveti magát az iskola rendelkezésének, mert nincs más választása — de azért jobb magatartású jótanulóvá nem lesz. A tilalom különben is megkerülhető, mert ha olvasni akar, úgyis szerez magának valamilyen könyvet. És mindjárt itt jelentkezik a büntetés egy másik káros hatása: a könyvtárból kizárt és olvasni szerető tanuló különféle, ellenőrizhetetlen forrásokból szerzi majd be olvasmányait. Előbb-utóbb kapcsolatba kerül a ponyvával és esetleg egész életre megkedveli. A könyvtártól elzárt tanuló irodalmi fejlődése tehát könnyebben kisiklik kezünkől, tervszerű vezetése, olvasmányainak ellenőrzése a könyvtárat rendszeresen használó tanulóval szemben összehasonlíthatatlanul nehezebbé válik.

Az eltiltás másik következménye lehet, hogy az ifjú dacból még kevésbé tanul.

A könyvtárból való kizárás megszegye-
nítő élmény, amelynek hatására olvasási
kedve jelentősen megcsappanhat. Az is-
kola helytelen intézkedésével tehát nem
érte el célját. A tanulóban a tanulás és
az olvasás szempontjából egyaránt ked-
vezőtlen folyamat indulhat meg, sok
esetben a tanuló általános fejlődésének
egyensúlyát és az irodalomhoz való kap-
csolatainak kialakulását is megzavarja.

Mit kezdjen tehát az iskola a rossz
előmenetelű és fegyelmezetlen magatar-
tású, de szívesen olvasó tanulókkal? Ho-
gyan érhet el ezeknél a tanulóknál ked-
vező változást, anélkül, hogy az olvasás-
tól, el kellene őket tiltani? Nevelőkkel,
könyvtárosokkal és tanulókkal folytatott
beszélgetések, valamint számos idevágó
tapasztalat alapján a kérdés megoldásá-
nak helyes módja a következő:

1. A rosszul tanuló, vagy rossz maga-
tartású diákok esetében kedvező jelen-
ség, ha szeretnek olvasni, mert olvasási
kedve javulásának kiindulópontja lehet.
A hiba többnyire az szokott lenni, hogy
a tanulók rendszertelenül, kapkodva, fe-
lületesen olvasnak. Olyan könyveket
válogatnak ki, amelyek nincsenek kap-
csolatban iskolai tanulmányaikkal. Egy-
oldalúan olvasnak. (Pl. csak mesét, vagy
kalandos tárgyú könyveket.) Így nem
mutatkozik meg otthoni olvasásuk ered-
ménye tanulmányaikban.

Az iskola az ilyen tanulók nevelő mun-
káját tervszerűen, irodalmi érdeklődé-
sük mérlegelése alapján végezze. En-
nek módszerei:

a) Egyéni bánásmód, egyenkénti (eset-
leg kisebb csoportokban történő) foglal-
kozás. Baráti beszélgetés közben győzzük
meg a gyermeket a tanulás fontosságá-
ról és világítsuk meg előtte olvasmá-
nyainak az iskolai munkával való szo-
ros kapcsolatát. Gyakorlati példákon
mutassuk meg neki, hogy hol vannak
az érintkezési pontok olvasmányai és az
iskola követelményei, tananyaga között.
Így például a sok Verne-könyvet olvasó
gyermek földrajzi, történeti, állat- és
növénytani ismereteit gazdagíthatja ol-
vasmányaival, Jókai műveinek olvasása
elősegíti az irodalom-tanulást, a történeti
regény pedig a történelem alaposabb
megismerését. Az egyéni foglalkozás
eredményeképpen olvasótervet készítünk
a gyermek részére, tekintettel érdeklő-
dési körére és az iskola tanulmányi kö-
vetelményeire.

b) A szaktárgyi órákon végzett irányí-
tás: feleltetés, magyarázat közben alkalmat
kell adni arra, hogy a tanulók a témával
kapcsolatos olvasmányaikról be-
számoljanak. A felelet elbírálásánál ér-
tékelni kell az otthoni olvasmányok
ügyes felhasználását. A gyengébb tanulók
munkakedvét és olvasmányaik céltuda-
tosabb megválogatását jelentősen
fokozza, ha a nevelő méltányolja fárado-
zásait, elismeri olvasottságukat.

2. Az iskola és a könyvtár együttmű-
ködése. Mindkét intézménynek tájékozód-
nia kell egymás munkája felől. Az iskola
részéről szükséges, hogy az egyes szaktár-
gyak nevelői jól ismerjék a könyvtár
állományát és a szaktárggyal kapcsolatos
irodalmat. Tájékoztatni kell a könyvtár
arról, hogy az egyes évfolyamok tanuló-
inak milyen könyvekre van szüksége.

A nevelési és tanulási nehézségekkel
küzdő tanulók tekintetében is eredmé-
nyes lehet az együttműködés. Az iskola
tájékoztatja a könyvtárat a nehézség ter-
mészetéről, a könyvtáros pedig arra tö-
rekszik, hogy a gyermek érdeklődését a
megfelelő könyvekre irányítsa. A gyer-
mek érdeklődésének tervszerű irányításá-
val jelentősen segíthetjük iskolai elő-
menetelét.

A könyvtáros nevelői munkája olyan
esetekben is sikeres lehet, ha a tanuló
kimutathatóan azért tanul rosszul, mert
túlzottan sokat olvas. A sok és felületes
olvasás rossz szokása helyett az elmélyül-
tebb és kisebb iramú olvasás helyességé-
ről győzheti meg a tanulót.

Ha az iskola az itt felsorolt elvek sze-
rint hangolja össze a tanuló és a könyvek
kapcsolatát, akkor nem lesz arra szük-
ség, hogy »büntető rendszabályokkal«
törekedjék megoldani a felmerülő neve-
lési kérdéseket.

DR. TÓTH BÉLA

tanítóképzőintézeti tanár

(Szerkesztőségünk lényegében
egyetért dr. Tóth Béla elvtárs vá-
laszával. De a kérdés rendkívüli fon-
tosságára való tekintettel nem
akarja a vitát lezárni. Kérjük peda-
gógus-könyvtárosainkat és azokat a
könyvtárosokat, akiknek e téren
tapasztalataik vannak, írják meg
folyóiratunknak véleményüket.)

Nemtörődömség vagy kényelem?

A népművelési minisztérium azért adja ki nem csekély anyagi áldozattal A KÖNYVTÁROS-t, a könyvtárosok havi tájékoztatóját, hogy folyóiratunk segítse a könyvtárosokat — elsősorban a tömegkönyvtárosokat — önképzésükben, problémáik megoldásában, a kultúrforradalom, a népművelés sikeréért végzett nehéz és felelősséggel teli munkájukban. Természetes, hogy a megyei és járási könyvtáraknak nemcsak kötelessége, de érdeke is, hogy A KÖNYVTÁROS idejében eljusson népkönyvtárosainkhoz, mert másképp nem tájékoztathatja őket munkájuk időszerű tenni-valóiban.

Teljesítik-e a megyei és járási könyvtárak e kötelességüket? Sajnos, nem mind. Ellenkezőleg, nem egy megyei és járási könyvtár a kényelmességet előbbre helyezve kötelességénél, éppen az ellenkezőjét cselekszi. Ime egy megdöbbentő példa. Az ÁKV egyik munkatársa, meglátogatva a kisvárdai járási könyvtárat, azt tapasztalta, hogy folyóiratunk októberi számából november 20-án még mindig majdnem 30 példány hevert ott. Mi ennek az oka? A könyvtár vezetője azt mondotta, hogy alig egy hete kapta meg A KÖNYVTÁROS példányaait a Szabolcs-Szatmár megyei könyvtártól. A gyakorlat ugyanis az, hogy a megyei könyvtár nem postán küldi ki A KÖNYVTÁROS-t, hanem megvárja, amíg a járási könyvtárosok értekezletre jönnek össze és akkor osztja szét köztük a folyóiratsomagokat. Ezt az elképesztő példát követi aztán »lefelé« a kisvárdai járási könyvtár is — hazaviszi a csomagot, megvárja a járáshoz tartozó népkönyvtárosok legközelebbi értekezletét és azon adja át a népkönyvtárosoknak a folyóirat példányaait. A könyvtárvezető állítása szerint naponta meglátogat egy-egy népkönyvtárat, de megvallotta, hogy nem viszi magával akkor sem A KÖNYVTÁROS-t.

Nem egyetlen a kisvárdai eset. Hangzott el ilyen panasz lapunk levelezőinek értekezletén is, értesültünk ilyenről hozzánk írt levélből is. Tudnak-e felelni a hasonló mulasztásokban vétkes megyei és járási könyvtárak vezetői arra a kérdésre, hogy a népkönyvtárosok hogyan tudják munkájukban felhasználni folyóiratunk októberi számának időszerű közleményeit — november végén, vagy december elején? Választ tudnak-e adni arra kérdésre, hogy miből származik e »gyakorlatuk« — nemtörődömségből, vagy kényelemből?

De, hogy túlmenjünk a meddő kérdéseken: azt véljük: leghelyesebb lenne, ha a megyei könyvtárak a népkönyvtárak részére úgy fizetnék elő a folyóiratot, hogy a posta mindjárt a megadott népkönyvtárba kézbesítse azt.

Mi történt az olvasók bírálatával?

E címmel Leloczky Ferencné novemberi számunkban megírta, hogy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 9. fiókjának olvasó-bírálati közül, — amelyeket Kopré Józsefnek, az ÁKV megbízottjának adott át — csak egyre érkezett válasz és az is Kopré elvtárstól. Az ÁKV most közölte velünk, hogy a 13 db, írónak címzett levelet az Írószövetségben

Rajcsányiné elvtársnő vette át február 26-án és a szövetség titkársága kutatja, hogy a levelek eljutottak-e az írókhoz.

Továbbra is válaszatlan a kérdés: »Szeretnénk tudni, hogy leveleink hol süllyedtek el. ... az Írószövetség titkárságán? — vagy talán az írók nem választak olvasóik leveleire február óta?

ESEMÉNYNAPTÁR

1924. január 21-én, harminc esztendővel ezelőtt, halt meg a bolsevik párt megteremtője, a leninizmus megalapítója, a történelem első szocialista államának, a proletárdiktatúra államának megalapítója, **LENIN**. Az egész világ munkásosztálya úgy fogadta Lenin halálának hírért, mint a legsúlyosabb veszteséget. Lenin temetése napján a nemzetközi proletariátus ötperces általános munkaszünetet tartott. Megálltak a vasutak, megállt a munka az üzemekben és a gyárakban. Az egész világ dolgozói a legnagyobb fájdalommal kísérték sírba atyjukat és tanítójukat, legjobb barátjukat és védelmezőjüket — Lenint. A Szovjetunió munkásosztálya Lenin halálára azzal felelt, hogy még szorosabban a lenini párt köré sorakozott.

Lenin Művei. 1, 2, 4—6, 21—33. kötet. Bp. 1951—1953. Szikra; — 'Válogatott művek. I—II. 2. kiad. Bp. 1950. Szikra. 1104, 1068. old.; — **Az irodalomról.** Ford. Waldapfel József, Bp. 1951. Szikra. 268 old.; **Mit írt, mit mondott Lenin a könyvtárakról?** N. K. Krupszkaja előszavaival, cikkeivel és jegyzeteivel. Bp. 1953. Művelt Nép. 87 old.; **Sztálin : Leninről.** Bp. 1948. Szikra. 48 old.; **Csagin B. A. : Lenin a nagy forradalmár és gondolkodó.** Bp. 1950. Szikra. 106 old.; **Nejman M. : Lenin és a művészet.** Bp. 1952. Új Magyar Könyvkiadó. 26 old.; **Lenin élete képekben.** Album. Bp. 1950. Szikra. 3 old. 76 tábla; **Szovjet népmesék Leninről és Sztálinról.** Bp. 1953. Ifj. Kkiadó. 80 old.

1919. január 27-én, harmincöt évvel ezelőtt, halt meg **ADY ENDRE**, aki nemcsak a magyar költészet legnagyobb alakja a XX. században, hanem a XX. századbeli polgári Európa legnagyobb költője is. Demokratikus forradalmár volt. A »magyar Ugar« ellen, a feudális maradványok, a »nagyapok és a nagyurak Magyarországa« ellen vívta harcait. Hangot adott a föld nélkül sínylő parasztság keserűségének. Anti-feudális, polgári jellegű volt Ady forradalmisága. De világosan látta, hogy a polgárság nem lehet vezetője, hajtóereje a várt forradalomnak. Nem lehetett a demokratikus forradalom vezető ereje a parasztság sem: megakadályozta benne vidéki szétszórtsága, elszigeteltsége. A demokratikus forradalom vezető osztályát keresve, fordult Ady korának egyetlen következetes forradalmi osztálya, a munkásosztály felé. Nem volt szocialista, de a munkásosztályban látta forradalmi reményeinek valóraváltóját. A munkásosztály tömegharcai nyomán születtek legnagyobb forradalmi

versei. A politikai költemények — forradalmi versei és magyarságversei — jelentik Ady költészetének lényegét. Emellett azonban hangot kapott művészetében az emberi érzések egész gazdagsága. Kötészetét az úri Magyarország kritikusa, irodalomtörténészei eleinte támadták, később igyekeztek meghamisítani. Elsikkasztotta Ady igazi mondanivalóját a burzsoázia is. Dekadens költőnek akarták feltüntetni. Ady művészetét a marxista-leninista irodalomtörténészek értették meg először igazán, fejtették meg művészetének ellentmondásait, tették élővé népünk számára az igazi Adyt.

Ady Endre összes versei, Bp. 1950. Szépirod. Kkiadó. 707 old.; **Ady Endre válogatott versei,** Bp. 1952. Szépirod. Kkiadó. 339 old.; **A fekete lobogó.** Ady Endre harca a klerikális reakció ellen (szerk. Földes Gyula és Király István), Bp. 1952. Szépirod. Kiadó. 240 old.; **Bölköni György : Az igazi Ady,** Bp. 1947. Szikra. 403 old.; **Lukács György : Ady,** Bp. 1949. Szikra. 31 old.; **Révai József : Ady.** 3. kiadás. Bp. 1952. Szikra. 129 old.

1804. január 31-én, százötven esztendővel ezelőtt, született **BAJZA JÓZSEF** költő és író, a magyar irodalomelmélet és kritika történetének egyik legkiválóbb alakja. 1830-tól 1836-ig szerkesztette és túlnyomórészt írta a *Kritikai Lapok* időközi füzeteit, amelyekben bátran szembeszállt az irodalmi nivótlanság arisztokratikus és arisztokratata képviselőivel. Később Vörösmarty körének harcos irodalmi lapját, az *Athenaeum*-ot szerkesztette. Nagy elméleti tanulmányaiban (Az epigramma teóriája, A regényköltészetről) fontos műfaji kérdéseket tisztázott. Színi bírálataiban a kibontakozó magyar nemzeti dráma hajtásait védelmezte meg a hazafiatlan, ledorongoló kritikusoktól. A Nemzeti Színháznak ő volt az első igazgatója. A forradalom alatt a Kossuth Hírlapját szerkesztette, utána egy ideig bujdosott, majd elborult elmével halt meg. Esztétikai hagyatéka igen gazdag tárháza az irodalom hazafias feladatára, nemzeti jellegére, a helyes kritikai módszerekre és a dramaturgiára vonatkozó gondolatoknak. Mint kritikus eszményképe a bátor, következetes, elveit töretlenül ragaszkodó, nagyképzetségű bírálónak.

Bajza József összegyűjtött művei. 3. bőv. kiadás. Életrajzi bevezetéssel és jegyzetekkel sajtó alá rendezte Bádcics Ferenc, Bp. 1900. I—VI. kötet; Farkas Zoltán: *Bajza József élete és művei.* Bp. 1912. Franklin. 167 old.; Haladó kritikánk Bessenyeitől Adyig, Bp. 1952. 687—688. oldal.

Különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések és irodalmi cikkek

I. TARSADALMI-POLITIKAI IRODALOM:

Arconada, Felipe M.: *Spanyolország a jenkik gyarmata.* Élet és Tudomány, december 9. (Gömöri Endre).

Kim Ir Szen: *A koreai nép felszabadító honvédő háborúja.* Élet és Tudomány, december 2. (Gömöri Endre).

Molnár Erik: *A magyar nép őstörténete.* Szabad Nép, december 3. (Zsirai Miklós).

Visinszki, A. J.: *Perbeszédék.* Új Világ, nov. 12. (Dr. Olti Vilmos).

II. TERMÉSZETTUDOMÁNYOS IRODALOM:

Perelman: *Szórakoztató geometria.* Élet és Tudomány, nov. 11. (Balogh Emma).

Voronyin: *Majomvadászaton Etiópiában.* Élet és Tudomány, nov. 11. (Akos Károly).

IV. TECHNIKAI IRODALOM:

Simon Pál—Németh Tibor: *Fémcsiszolás.* Népszava, nov. 14.

V. SZÉPIRODALOM:

Barta János: *Arany János.* Köznevelés, nov. 15. (Harsányi Zoltán).

Erenburg, Ilja: *Kilencedik hullám.* Irodalmi Újság, dec. 5. (Somlyó György).

Fövény Lászlóné: *József Attila.* Szabad Nép, nov. 23. (Bokor László).

Gábor Andor: *Válogatott versei.* Új Hang, november. (Vézi Endre).

Katona József: *Válogatott művei.* Népszava, november 14.

Kis Ferenc: *Csendes diadallal.* Új Hang, november. (Kónya Lajos).

Kocubinszkij: *Fata morgana.* Szabad Nép, november 26. (Héra Zoltán).

Kónya Lajos: *Válogatott versek.* Népszava, november 15. (Vézi Endre).

Kuczka Péter: *Mindenkinek! Mindenkinek!* Szabad Nép, nov. 15. (Domonkos László).

Lu Hszin: *A vihar visszhangja.* Népszava, december 2. (Pál Miklós).

Madarász Emil: *Csihajda.* Irodalmi Újság, dec. 5. (Illés Béla).

Magyar költészet Bocskaytól Rákócziig. Magyar Nemzet, nov. 2. (Vargha Balázs).

Móricz Zsigmond: *Az úr a tornác.* Népszava, nov. 14.

Móricz Zsigmond: *Betyár, Uri muri, Kivilágos kivirradtj, A fákiya.* Művelt Nép, december. (Zolnay Vilmos).

Nagy Lajos: *Válogatott elbeszélések.* Magyar Nemzet, nov. 15. (Hegedüs Géza).

Simon István: *Ereleő napok.* Szabad Nép, november 23. (Pándi Pál).

Stil, André: *Az első ősszeccsapás.* Új Hang, november. (Lóránt Endre).

Szabó Imre: *Szól a síp.* Magyar Nemzet, nov. 15. (Csobádi Péter).

Szabó Pál: *Új föld.* Művelt Nép, december. (Koczás Sándor).

Varga Imre: *Ködös hajnal.* Új Hang, november. (Almás Miklós).

Virta: *Esti harangszó.* Köznevelés, december 1. (Seres József); Irodalmi Újság, december 5. (Ungvári Tamás).

VI. IFJÚSÁGI IRODALOM:

Négy szép könyv. (Móricz Zsigmond: *Allatmesék, Majakovszkij: Gyermekneknek, Marsak: Kullpintyó, Komjáthy István: A legszebb szó.*) Új Hang, november. (Hárs László).

Palotai Boris: *Sztálinvárosi gyerekek.* Esti Budapest, nov. 9. (Pongrácz Zsuzsa); Új Hang, november. (Fodor Ilona); Irodalmi Újság, dec. 5. (Szabó Pál).

Szabó Pál: *Hajdu Klári.* Szabad Ifjúság, november 22. (Kapusi Rózsa).

Thury Zsuzsa: *A francia kislány.* Népszava, november 28.

VII. EGYÉB IRODALOM:

Cseres—Seberényi—Vézi: *Magyar írók Bulgáriában.* Népszava, nov. 28.

Művészettörténeli Kiskönyvtár füzeteiről, Irodalmi Újság, nov. 21. (Cseh Miklós).

Svéd András: *Hogyan használjuk fel a termelés mutatószámait a munkaversenyben.* Népszava, november 28.

IRODALMI CIKKEK:

Erenburg, Ilja: **Az író munkájáról.** (Ford. Magos László.) Új Hang, november.
Jankovich Ferenc: **Koszorú.** (Emlékezés Csoknaira.) Új Hang, november.
A száznolcvan éves Csokonai. Szabad Ifjúság, nov. 17. (Puruczki Béla).
Csokonai. (Waldapfel József cikke.) Irodalmi Ujság, nov. 21.
Fagyjev: **Az írószövetség munkájáról.** Irodalmi Ujság, nov. 21.
Babits Mihályról születése 70. évfordulójára.

(Gellért Oszkár cikke.) Magyar Nemzet, nov. 26.
Szurkov, Alekszej: **Élet és irodalom.** (A Magyar Írók Szövetségében 1953. november 30-án tartott előadásából.)
Igy élt Petőfi. (Hatvany Lajos cikke.) Irodalmi Ujság, nov. 21.
Hermann István: **A Nagy Október és a szocialista dráma.** Színház és Filmművészet, november.
B. Lavrenyov: **Új színdarabok és az új színházi évad kilátásai.** Színház- és Filmművészet, november.
Goda Gábor: **A vídám műfajok néhány kérdéséről.** Színház- és Filmművészet, november.

BIBLIOGRÁFIÁK

AZ ÓSKÖZÖSSÉGTŐL A KAPITALIZMUSIG (1953. 50 l.) címmel a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára szépirodalmi ajánló bibliográfiát adott ki azzal a céllal, hogy az olvasót az irodalmi élmények segítségével közelebb hozza a társadalmi formák fejlődésének megismeréséhez. Mindössze 22, az ósközösség, a rabszolgatársadalom, a hűbériség és a klasszikus kapitalizmus társadalmi formáit tükröző művet ajánl. A szűkmarkú válogatást indokoló szempontokkal és korlátokkal szemben is úgy véljük, hogy a rendkívül fontos és tanulságos tárgyú könyvészeti mű (esetleg rövidebb ismertetésekkel) jelentékenyen nagyobb számú művet ajánlhatna.

MIT OLVASSUNK AZ ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYRŐL? címmel jelent meg az Országos Mezőgazdasági Könyvtár »A nagy termésért« sorozatának 9. számú ajánló röppap-jegyzéke, mely az állategészségügyről, a szarvasmarha, a juh, a ló, a sertés és a baromfi betegségeiről írt magyar és szovjet szakmunkákat sorol fel rövid ismertetésekkel.

A KÜLFÖLDI AGRÁRIRODALOM SZEMLEJE a címe az Országos Mezőgazdasági Könyvtár havonta kiadott füzeteknek, amelyek könyvismertető jegyzékbe foglalják a külföldi mezőgazdasági irodalmat, a könyvtárba érkezett könyvek és a könyvtárban készült fordítások jegyzékét. A most megjelent számonk a gépesítés a növénytermesztés és az állattenyésztés tárgykörébe tartozó munkák jegyzékét közli. A füzetek felelős szerkesztője Balogh József. (A megyei könyv-

tárak figyelmébe ajánljuk, hogy a kívonatok alapján az eredeti szöveg teljes fordítása szabványoldalaként 13 forintért megrendelhető a Mezőgazdasági Könyvtárnál, Bp., I., Attila-u. 53.)

ÚJ SZERZEMÉNYEK JEGYZÉKE címmel a Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat könyvtára közzétette 1953. szept.—okt. havi új szerzeményeinek sokszorosított jegyzékét.

MAI MAGYAR KÖLTŐK a címe a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára sokszorosított röppap-bibliográfiájának, mely új költőink rövid életrajzát, jellemzését és könyveinek jegyzékét adja. Ha megfelelő példányban jelenne meg, népkönyvtársaink jól használhatnák.

ÚJ SZERZEMÉNYEK címmel ugyanez a könyvtár közzétette (kéziratként) 1953. szeptember havi szerzeményeinek sokszorosított füzetét.

MIT OLVASSON AZ OLVASZTÁR és MIT OLVASSUNK A TERVSZERŐ MEGELŐZŐ KARBANTARTÁSRÓL? címmel jelent meg az Országos Műszaki Könyvtár nyomtatott ajánló bibliográfiai sorozatának 13. és 14. számú zsebkönyvalakú füzete a szakma legfontosabb politikai, műszaki és szépirodalmi könyveinek ismertetésével.

Az ÁKV könyvészeti jellegű könyvjegyzéket adott ki **POLITIKAI MŰVEK JEGYZÉKE** és **TÖRTÉNELMI KÖNYVEK JEGYZÉKE** címmel. Új jegyzéke az **OLVASD A SZOVJET KISREGÉNYEKET** is.

A Bibliotekar 9. száma magyarul

A folyóirat 9. száma főleg két tárgykör: a gyermekkönyvtárak és a bibliográfia kérdéseivel foglalkozik. A szovjet művelődés irányítói egyik legfontosabb teendőjüknél tekintik a gyermekkönyvtárak fejlesztését, amit már magában az is bizonyít, hogy 1940-től máig több mint kétszeresére növelték az önálló gyermekkönyvtárak számát. A Szovjetunióban ez év januárjában 1623 önálló gyermekkönyvtár volt és a felnőttek könyvtárait is egyre több gyermek-tagozat működik. A Hrenkova terjedelmes vezető cikke a gyermekkönyvtári munka kérdéseivel foglalkozik, kijelölve a könyvtárak feladatait. Részletesen szól a rendszeres olvasásra nevelésről, a rendezvényekről, az olvasás egyéni irányításáról és kiemeli, hogy a legkiválóbb szovjet gyermekkönyvtárak megtalálták a Komszomol- és Úttörő-szervezettel való együttműködés módját. »A gyermekkönyvtár katalógusa« című cikk szerzői a V. G. Korolenko Állami és Tudományos Könyvtár (Harkov) gyermek- és ifjúsági fiókjának szak-katalógusával és a katalógus készítési módszereivel kapcsolatos tapasztalataikat ismertetik. A szerkesztőség bírálatot fűz a cikkhez és bonyolultabb kérdések tekintetében hozzászólásra hívja fel a gyermekkönyvtár dolgozóit. A. Markovnak, a

90 ezer kötetes moszkvai Tolsztoj-könyvtárról írt könyvtártörténeti cikkében ismételünk ifjúsági vonatkozású részletet a 48 ezer kötetes Tolsztoj gyermekkönyvtárról, amely 1932-ben önállósult a könyvtár gyermekrészelegéből. A »Hírek« rovat közli, hogy a Művelődésügyi Minisztérium júniusban továbbképző tanfolyamot rendezett a gyermekkönyvtárak dolgozóinak. A könyvtárosok szakmai továbbképzését segíti »A bibliográfia tárgya és jelentősége« című szakcikk. A Bibliotekar e cikkel kezd a könyvtáros szakiskola levelező hallgatóinak, továbbá a járási népművelési szemináriumok és a rövid könyvtárosi tanfolyamok résztvevőinek segítségül szánt közleménysorozatát. O. Grzibovszkaja cikke a pszkovi területi könyvtár módszertani és bibliográfiai munkáját ismerteti. Tanulságos beszámolót olvashatunk még az uljanovszki területen lévő barüsi járási könyvtár könyvnepszerűsítő módszereiről, tapasztalatairól és törekvéseiről. Egy-egy önálló közlemény tájékoztat a moszkvai háztömbökben működő vándorkönyvtárakról és a fakitermelésen, valamint a fauszttatáson lévő könyvtárak munkájáról. »Az olvasók postája« rovatban a vakok közt végzett könyvtári munka megjavítása érdekében írt cikket olvashatunk.

A Keltex szakszervezeti könyvtárának plakátja

A KÖNYVTÁROS MEGJUTALMAZOTT LEVELEZŐI

Asbóth Ferenc, dr. Irányi Lujza, dr. Nagyiday László, Zillich Ernő, Hebenstreit Nándor, Nagy Lajos, Szárnovszky Béla, Solt Andorné, Kaich Frigyes és Turja Margit levelezőink között kiosztottuk a következő könyveket:

Móricz Zsigmond: A fáklya, Gádor—Pogány: Magyar szobrászat, Goethe: Faust, A magyar költészet, Bocskaytól Rákócziig, Sztálin: A leninizmus kérdései. Illyés Gyula: Petőfi, Rákosi Mátyás: Válogatott beszédek és cikkek, Barta János: Arany János, Akszajev: Távol Moszkvától, Fagyevjev: Az Ifjú Gárda.

A »KÖNYVTÁRELLÁTÓ« SEGÍTSÉGE A KÖNYVFELDOLGOZÓ MUNKÁBAN

Üzemi könyvtáraink túlnyomó többségében nincs függetlenített könyvtáros, vagy legfeljebb egy-egy van. Ehhez képest azonban az olvasók száma elég nagy, úgy, hogy a velük való foglalkozás a könyvtáros minden könyvtárban tölthető idejét lefoglalja.

Éppen ezért az üzemi könyvtárak számára igen komoly terhet jelenteit és jelent sokszor ma is a könyvfeldolgozás munkája. Ezen a téren sokkal jobban állnak a falusi népkönyvtárak, mert bár ott sincs, vagy csak elvétve akad főhivatású könyvtáros, de a Népkönyvtári Központ számukra már bizonyos mértékig előre feldolgozza a könyveket. Így kész könyvkártyával és katalóguscédulával, tasakozva, a körzeti, vagy megyei könyvtár által lepecsételve érkezik hozzájuk a könyv, amit már csak leltározniuk kell. Az üzemi könyvtáraknak nincs központi ellátásuk, maguk szerzeményeznek és így a feldolgozás minden munkáját is maguk kénytelenek elvégezni — jól-rosszul, (vagy sajnos sokszor időhiány, vagy hanyagság miatt — sehogy). Ez a magyarázata aztán annak, hogy a legtöbb üzemi könyvtár még ma sem rendelkezik katalógussal, hogy sok helyen még ma sem vezették be a SZOT elnöksége által még 1951-ben előírt kölcsönzési adminisztrációt.

A Szovjetunióban ilyen problémát már évtizedek óta nem ismernek. A Szovjetunió »Kollektor«-ainak mintájára hozta létre az Állami Könyvterjesztő a Minisztertanács határozata alapján a »Könyvtárellátó«-t, aminek feladata egyrészt biztosítani a könyvtárak számára az újonnan megjelenő könyvekből a megfelelő mennyiséget, másrészt segítséget nyújtani a könyvek könyvtári feldolgozásában.

Így napjainkban már a könyvtárak feldolgozó munkájáról szólva elsősorban a »Könyvtárellátó«-ról kell beszélnünk.

Meg kell mondanunk, végigtekintve a »Könyvtárellátó« ötnegyedéves működé-

sén, hogy ez a fiatal szervezet igyekezett feladatainak megfelelni. Persze, munkája nem volt mentes zökkenőktől, elakadásoktól; sok a panasz még, hogy egyes művekből nem a rendelt példányszámot küldi, és a szállítások sem mindig pontosak, de szemmel-láthatóan igyekeznek ezeket a hibákat megszüntetni.

Igen lényeges azonban az a segítség, amit már közel egy éve a központi feldolgozással a könyvtárak számára nyújt.

Az üzemi könyvtárosok közül kevesen értenek a katalóguslapok helyes elkészítéséhez, nem is beszélve arról, hogy az üzemi könyvtárak 99 százalékának nem áll rendelkezésére írógép, és a kézzel írt katalóguslapok böngészése igen fárasztó az olvasók számára. A »Könyvtárellátó« minden új kiadású könyv számára gondoskodik nyomtatott, pontos címfelvételel kész katalóguslapokról, amit a könyvtárosok tetszés szerinti példányban megvehetnek ma már alkör is, ha a könyvet esetleg nem a »Könyvtárellátó«-nál szerezték be. Tehát a könyvtár sok munkától mentesítve, mégis rendelkezhet jó katalógussal.

Ugyanilyen segítséget jelentenek az új könyvekhez beszerezhető kész (szintén nyomtatott) kölcsönzőkártyák, amik az előírt, szabályos kölcsönzési adminisztrációhoz szükségesek. Ezek igénybevétele mellett a könyvtáros feldolgozó munkája a leltározásra és a könyvek könyvtári pecséttel való lepecsételésére szűkül össze.

Igen hasznos az is, hogy pár forint ráfizetés mellett a »Könyvtárellátó« tartós könyvtári kötésben tudja adni a könyveket, amivel élettartamuk több, mint megkészszeresedik. Azért külön említendő ez, mert az üzemi könyvtárak egyik legnagyobb problémáját jelenti a bolti kötések gyors tönkremenése után a könyvek újrakötése (csak egy példát erre: az RM központi könyvtárában több, mint 1.000 könyv van kivonva a forgalomból, aminek kötése előrelátható időn belül nem is lesz megoldva.)

A könyvtári kötésű könyvek már helyrajzi jelzettel (szalkszámmal és Cutter-jelzettel) is el vannak látva, ami lehetővé teszi a könyvtár raktárának rendbentartását, anélkül, hogy cédulák ragasztgatásával, írásával a könyvtáros le lenne költve.

Ezen technikai segítségék igénybevételeivel sok-sok értékes munkaórája szabadul fel a könyvtárosnak, hogy az alatt új olvasókat toborozhasson, könyv- és könyvtárpropagandát végezhesen stb.

Az üzemi könyvtárak közül azok, akik ezt a technikai segítséget már eddig is igénybe vették, várnak még pár dolgot a »Könyvtárellátó«-tól. Így kérjük azt, hogy folyamatosan a legelterjedtebb régebbi kiadású művekről is készítsessen a »Könyvtárellátó« nyomtatott katalóguslapokat. (Zárójelben jegyezzük meg azt is, hogy az új könyvek katalóguslapjait se küldjék késve a könyvek után!)

Ugyancsak komoly problémát oldhatna meg a »Könyvtárellátó« azzal, ha egy modernül berendezett könyvkötőműhelyt állítana fel, ahol a könyvtárak újrakötethetnék törlőment könyveiket.

Végül pedig az egyik legfontosabb javítási való a »Könyvtárellátó« munkáján: mint ahogy nem igaz, hogy »a jó bornak nem kell cégér«, úgy igaz az, hogy igen sok (főleg üzemi) könyvtár még ma sem tud mindarról a segítségről, amit a »Könyvtárellátó« nyújt. De helytelen az is, hogy éppen a kisebb üzemekbe nem igyekezünk eljutni, holott éppen azok nem-függetlenített könyvtárosai vannak a legjobban rászorulva segítségére.

Az üzemi könyvtárosoknak ajánljuk, hogy igenis vegyék igénybe a »Könyvtárellátó« által nyújtott segítséget! Persze hogy előfordultak és esetleg még a jövőben is előfordulnak majd hibák, tessék ezeként megbírálni a »Könyvtárellátó«-t, de sokkal több az, amiben valóban segít is, és a könyvtárosok kritikája nyomán egyre jobban segít! Az RM könyvtármozgalmában a fentebb elmondott technikai segítség a könyvfeldolgozó munkában majd egy egész munkaerőt szabadított fel, s ezt az időt hasznosan a műhelykönyvtárakkal való alaposabb foglalkozásra tudtuk fordítani.

ASZTALOS GYÖRGYNÉ

a Rákosi Mátyás Művek könyvtárosa

AZ OLVASÓÉRTEKEZLETEKRŐL

A KÖNYVTÁROS levelezőinek országos értekezletén nem szólítottam a »papír-ankétok« ügyéről. Papírankétot azt értem, hogy kényszerítetek bennünket olyan megbeszélések rendezésére, amelyeket az olvasók nem kívánnak, a tárgyak nem érdekli őket és így tulajdonképpen csak papíron, a jelentésekben »sikerülnek«. A tanács népművelési osztálya óhajtja szerepeltetni jelentéseiben az ilyen rendezvényeket és minket hibáztatnak aztán a rossz szervezésért, a megbeszélések nem sikerülnek, holott előre megmondjuk, hogy ilyen módon nem lehet ankétot szervezni. Ime egy példa. Az Ünnepi Könyvhét előtt egy nappal értesített Varju elvtársnő osztályvezető, hogy kezdjük meg az ünnepi ankét szervezését. Az előadás címét és az előadó nevét azonban nem tudta megmondani. A jelenlévő Megyeri elvtársnő, a XVIII. ker. instruktora is hallotta, amint tiltakozva kijelentettem, hogy hat nap alatt nem lehet ankétot szervezni, különösen akkor nem, ha még azt sem tudjuk, miről is lesz azon szó. Másnap, szombat délután tudtam meg, hogy Hárs László ad e' »Élők és halhatatlanok« címmel. Hétfőn hozzáálltunk a szervezéshez, egyik munkatársunk tíz feliratot készített, a másik végigjárt a üzemeiket, intézményeket, hivatalokat, szövetkezeteket stb. Péntek délután aztán az ankétra nagynehezen összeverődött — a gyermekeket is becsámítva — 41 hallgató. Végülis minket hibáztattak a »rossz szervezésért«.

Hasonló volt a helyzet nyáron a szabadtéri irodalmi estékkel. Egy ízben az szerepelt a jelentésben, hogy 2000-en hallgatták végig az egyik előadást. Ez az előadás a következőképpen »zajlott le«. Este háromnegyed 8-kor még nem tudták, hogy tulajdonképpen miről is lesz szó. Negyed 9-kor foholva érkezett egy fiatal ember, felrohant a szabadtéri színpadra és kezdte felolvasni előadását, anélkül, hogy nevét vagy az előadás tárgyát közölte volna. Az előadást, sajnos, alig hallhattuk, mert a kordonon kívül állók állandóan zajongtak. Miután nem volt elég részvevő, kihírdették, hogy az előadás ingyenes. Erre beözönlöttek a nézőtérre azok, akik nem az előadásért jöttek, hanem táncolni szerettek volna. Az előadások efféle rendezési módszérért és a »siker« ilyenféle biztosítását

helytelenítjük és ez ellen kérjük az elvtársak segítségét.

Mit lehetne tenni, hogy ne pazaroljuk hiába a pénzt az előadókra, amikor már előre sejthetjük a sikertelenséget? Mi, könyvtárosok, tudjuk, mit bír el a közönségszervezés, mit lehet keresztülvinni. Egyáltalán nem a mi kényelmességünkön, vagy nemtörődömségünkön múlik, ha nem szerepelhet a jelentésben jól-sikerült ankét. Ez nemcsak a mi panaszunk, hanem sok fővárosi könyvtári fióké, főleg a peremvárosi fiókoké is. A perem lakosai bejárnak dolgozni a város belső kerületeibe, már az út is sok idejüket veszi el, munkájukon kívül pedig sok más elfoglaltságuk is van (párt-oktatás, szakmai tanfolyam stb.). Olvasóim zöme ifjúság, az ifjú olvasók pedig még igényesebbek, csak jónevű előadót és az őket érdeklő előadást hallgatják meg. E megállapításokban már benne van előbbi kérdésünkre a felelet. Jó előadók olyan témákról beszéljenek, amelyek érdeklik a hallgatókat, a tanács rendezvényekre ne csak szavalót adjon, hanem színvonalas műsort is és — adjon időt a népművelési osztály az előkészítésre, akkor az ankétoik majd nemcsak a jelentésben, de a valóságban is sikerülnek.

SOLT ANDORNÉ,

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
24. sz. fiókjának vezetője

JAVASLAT A STATISZTIKAI ADATSZOLGÁLTATÁS HITELESSÉGÉNEK MEGJAVÍTÁSÁRA

Zalai Sándorné elvtársnő A KÖNYVTÁROS októberi számában »A kohászati üzemek könyvtáiról« című cikkében írja: »Vegyék végre tudomásul a könyvtárosok, hogy az olvasó, aki 3 hónapnál hosszabb idő óta nem kölcsönzött, nem számítható annak.« A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár gyakorlata eltér ettől a fölfogástól. Mivel többször beszélgettem munkatársaimmal a havijelentések pontosságáról, hozzászóllok ehhez a kérdéshez.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatának gyakorlata szerint, mi csak az év végén jelentjük a lemorzsolódott olvasók számát: decemberben átnézzük a törzslapokat és akié lejárt és már nem olvas, azét kiemeljük. Előfordul azonban — és nem ritkán —, hogy már év közben elköltözés, bevonulás, átiratkozás,

halálozás, kése delmi díjtar tozás stb. miatt a tag nem olvasó, de gyakorlatunk folytán ezt csak az év végén jelentjük. Próbát tettem november 3-án. Kiderült, hogy októberi jelentéseink szerint 2122 olvasónk volt, de csak 922-nél volt kint könyv. A különbség 1200 fő.

A hiteles statisztika érdekében a következőket javasolom:

1. Havonta kiemelni azoknak a törzslapját, akik elköltöztek más kerületbe, bevonultak, átiratkoztak, meghaltak stb.

2. Negyedévenként ellenőrizni a törzslapokat és a lejártakat kiemelni, külön kezelni.

3. Ugyanakkor a negyedévi statisztikai íven feltüntetni, hogy a hónap bizonyos napján (pl. jan. 10-én) hány olvasónál van kint könyv.

A harmadik pontot azért tartom fontosnak, mert így a havijelentésből meg lehetne állapítani, hogy a kölcsönzött kötetek száma hány olvasóra esik. Egész más adat jön ki, ha az olvasók összes számát osztjuk el a kötetek számával, például 7690 : 2122-vel, eredmény: 3.5 könyv. Ha az olvasók összes számát azok számával osztjuk, akiknél könyv van, akkor az eredmény (7699 : 922) 8.3 könyv havonta. Az utóbbi a reális adat, amely a jelentés alapján megállapítható.

Javaslatom a statisztikai adatszolgáltatás hitelességének megjavításán kívül azt is célozza, hogy a könyvtárost a valóságos helyzet megismerése az olvasókkal — különösen az ifjúsággal — való behatóbb foglalkozásra ösztönözze a tényleges lemorzsolódás csökkentése érdekében.

KAICH FRIGYES,

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
24. sz. fiókjának dolgozója

A PILISI NÉPKÖNYVTÁRRÓL

Egy évvel ezelőtt, amikor a könyvtár vezetését átvettem, 50—70 olvasó bebenézett hozzánk, majd távozott a könyvtárból. Azóta megélnékült a könyvtári élet. Most már a harmadik helyiségben vagyunk. Sajnos azonban — bár ez a helyiség fekvés szempontjából megfelel — télen kibírhatatlan, mert majdnem a mennyezetig csempézett, cementkockás padlózatú »hentesbarlang«, jégszekrényrel és márványpulttal, de kályha, tüzelő nincs benne. Itt télen könyvtáros és olvasó egyaránt megbetegszik, aktívaim is

gondolkodóba estek és félok, hogy az olvasókkal együtt elmaradoznak. Ez annál sajnálatosabb körülmény, mert az idej jelentős eredményt 30 aktívámnak köszönhetem, akik lelkesen és fáradhatatlanul foglalkoztak az olvasókkal.

Elkészítettem az egész község »szervezeti térképét«. 14 kerületre osztottam Pilst. A kerületek lakosságához mérten 2—5 aktívát jelöltem ki és nevüket rájegyeztem a térképre. Ha új olvasó lép a tagok közé, olvasójegyre ráírom a kerület számát és az aktíva nevét; az aktívák figyelmét pedig felhívom az új olvasóra. A kerületi toborzás és a pontosság szempontjából versenyben vannak. Ha a késedelmes olvasók ismételt írásbeli figyelmeztetésre sem hozták vissza a kölcsönzött könyvet, akkor vasárnap meglátogattam őket és a hanyag olvasókból jobbára hűséges olvasók lesznek. Most az aktívák is ezzel a módszerrel dolgoznak. A nevelés eredménye: egy év óta egyetlen kötet sem tűnt el. Havonta nem csak könyvismeretet és mesedélutánt rendezünk, hanem aktíva-értelkezletet is tartunk. Elértem többek közt, hogy olvasóink figyelmeztetés nélkül írják a könyvtári fallújságra. Egyikben »Ki tud többet« címmel pályázatot hirdettem. Háromfordulós, kéthetenként változó könyvszemelvényeket függesztettem ki és az olvasónak ki kellett találnia a könyv címét és szerzőjét. 42 pályázat érkezett, 2 első díjat, 3 második és 5 harmadik díjat osztottunk ki: 160 forint értékű könyvet. Ez jó módszer, csak sajnos nem lehet gyakran ismételni, mert nincs rá fedezetünk. Hiszen a tanács a könyvtár fejlesztésére felvett 1000 forintot sem utalta ki ez évben. A jutalomkönyvek árát is két aktívám és az én zsebem izzadta ki. Mesekönyv-hiányunk leküzdésére olcsó szovjet képeskönyveket vettem és kis segítséggel lefordítottam, majd a szöveget versbe szedtem és megfelelő helyre beragasztottam. (Elsőnek Liborcz Alice budapesti könyvtáros közölte ezt a módszert könyvtáros-társaival levelezői rovatunkban. A szerk.)

A tanács sajnos nem segíti könyvtárunkat. Az iskolától kaptunk kölcsön könyvszekrényt, de már vissza kell adni. Diszkrét, villanyfogyasztást rám hárítja. Olvasóterem csak nem teljesülő álmunk. A diavetítés is jó nevelő eszköz egy 4×4 méteres helyiségben, de erre is hiába vágyunk. A feliratokat is saját költséggel készítem. A tanácselnökök váltják egymást, már a negyedik, amióta én itt, a

könyvtárt vezetem. Van közöttük, aki ígér, de van, aki még csak nem is ígér, pedig eddigi eredményünk 431 belépett és 340 aktív olvasó. Még csak azt akarom megemlíteni, hogy nálunk is jól beváltak az elemző törzslapok, mert igen alkalmasak az olvasók megismerésére.

DR. NAGYIDAY LÁSZLÓ

pilisi népkönyvtáros

FEJLŐDIK A NÉPKÖNYVTÁR, HA SEGÍTI A TANÁCS

Népkönyvtárunk fejlődéséről szeretnék beszámolni. Amit elértem, az csak azért sikerült, mert szeretem a népet és a könyvet, de így csak azért fejlődhetett a könyvtár, mert a helyi tanács mindent segített. Határozottan állítom, hogy a tanács segítsége nélkül könyvtárunk eredményeit két-három év alatt sem sikerült volna elérnem. 1950. szeptemberben vettem át a könyvtár vezetését és ekkor a tatai könyvtártól kaptam 144 könyvet. Könyvtáramnak helyisége az iskolában az iskolai tanterem volt. Később Horváth Géza elvtárs segítségével — aki most a Megyei Könyvtár vezetője — kaptam egy szép új könyvtári szekrényt is. 8 beiratkozott olvasóval indultam. Decemberben már 67 olvasóm volt. A könyvek száma 1951. végéig 196-ra, 1952. végére pedig 335-re emelkedett és az olvasók száma már 202 volt. 1953. májusban kaptam a helybeli földművesszövetkezetől könyveket és így a könyvtárállományom 576 kötetre növekedett, az olvasók száma pedig 412-re. Közben Horváth elvtárstól egy másik könyvszekrényt is kaptam, amelyet a tanács hozatott helyre. Elkészült az új kultúrotthonunk is, és a tanács jóvoltából átköltöztethetem ide a könyvtárat. Az őszi forgalom havonta meghaladta az 1000 kötetet. Amint növekedett az olvasók száma, két ügyes, értelmes úttörőt betanítottam és ők aztán segítettek a könyvtári szolgálat ellátásában. Mikor ezek középiskolába kerültek, két másik úttörőt tanítottam be a könyvtári segédmunkára.

Nagytól lendült a fejlődés, amikor a könyvtár a kultúrotthonban elfoglalhatta az őt megillető helyét. Szép bútorzat van benne és a tanács segítségével feldíszítettem a helyiséget. Az olvasók örömmel jöttek, mert jól érzik magukat a kellemes helyiségben. Azóta már négy aktívám van, mindegyikük szívvel-lélekkel dolgozik

velem. Az iskolai szünetben sorra olvastam a könyveket és így jobban tudtam ajánlani az olvasnivalót, amit dolgozó parasztjaink nagyon szívesen vettek. A nyári munkaidőben csappanni kezdett a cserék száma, ekkor az úttörők segítségével az olvasók lakására küldtem a könyveket és a dolgozó parasztok esős időben szívesen olvastak. Közben minden értekezletet felhasználtam arra, hogy népszerűsítsem a könyvtárat és a könyveket. Míndig vigyáztam, hogy a könyvek jókarban maradjanak és minden olvasóval megérttettem, hogy a könyvvállomány a közönség tulajdona. A falun azelőtt ismeretlen felolvasásokat, könyvismertetőket megkedvelték és ez is felkeltette érdeklődésüket a könyvek iránt. A bejáró gimnazista diákjaink ma éppoly hűségesen viszik a könyveket, mint a felnőttek. Havonként két könyvismertetőt tartok, amelyeket olvasóink szép számmal hallgatnak meg.

ZILLICH ERNŐ
mocsai népkönyvtáros

AZ ÚJ KÖLCSÖNZÉSI ELJÁRÁS NYOMTATVÁNYAIRÓL

Bizonyára már több helyen használják az új, füzetes kölcsönzési rendszert. Járásunkban, több mint 10 falusi könyvtárban dolgoznak ezzel a módszerrel. Az új eljárás osztatlan örömet keltett, mert szeretik egyszerűségét, világosságát. A korábbi módszer mellett ugyanis gyakori volt a könyvkártya elcserélődése, vagy elvesztése miatt támadt tévedés. Általános vélemény, hogy a füzetes kölcsönzési rendszerrel sokkal gyorsabban tudják olvasóinkat kielégíteni és így több idejük marad a könyvtár látogatóival való foglalkozásra.

Amennyire egységes volt az állásfoglalás az új eljárás mellett, éppoly egyöntetűen tárták fel a könyvtárosaink az új nyomtatványok hibáit. A »törzslap« (népkönyvtári példány) — amely pedig több évre a legfontosabb okmánya a könyvtárnak — papírja nagyon silány. Szétfut rajta a tinta és így a legtöbb esetben olvashatatlaná válik az írás. A letétbe kapott könyvek nyilvántartására szolgáló füzetet feltétlenül kemény borítólapal kellene ellátni, mert enélkül hamar elronyolódik. Az olvasók és kölcsönzések nyil-

vántartására kiadott füzet rovatai nagyon kicsinyek. Általános a panasz, hogy a szerző nevét és a könyv címét nem sikerül belepreleselni a szűk rovatba. Emiatt aztán a bejegyzés a legtöbb esetben olvashatatlan. Egy olvasóra két oldalt kellene előirányozni, mert a jelenlegi hely nagyon kevés és az esetleges átvitelekkel, vagy új lap nyitásával alkalmat adnánk a »keveredésre«. E hibák megszüntetésével sokkal jobban beválna az új kölcsönzési rendszer.

A tapasztalatcserén nagyon sokan panasztáltak, hogy az új könyvekhez nem kaptak új katalóguscédulát. A (csíkos) katalóguscédulák megszüntetését nem helyeselték. (A Népkönyvtári Központtól kapott falragaszokat («Tagja vagy már a könyvtárnak?») a legtöbb helyen sikerrel alkalmazták és nagyon sok közszélgben összekapcsolták egy házilag készített falragasszal, amelyen a kölcsönzés helyét és idejét tüntették fel. Többen kérték, hogy a jövőben több ilyen színes hirdetőnyomt, általában több szemléltető eszközt kapjanak. Itt említtem meg, hogy írógép híján nem tudjuk könyvtárunkban megfelelőképpen feldolgozni a volt Városi Könyvtártól átvett több ezer könyvet és emiatt a katalógust sem tudjuk elkészíteni. Sajnos a magunk erejéből nem vásárolhatunk írógépet. Ha már a panaszoknál tartok, meg kell mondanom, hogy több tanács feleltelenül, oda nem való embert állított népkönyvtára élére (pl. Hegyeshalomban) és ez természetesen egyik főoka annak, ha a népkönyvtár nem működik megfelelően. Az utóbbi két hónapban több népkönyvtáros, aki alkalmas arra, hogy ezt a hivatást betöltse, nagyon szép eredményt ért el járásunkban. Így Pogány László Rajkán, Reményi Erzsébet Berenyén, Kovács Vilma Darnózselin, Németh Imre Mosonszentmiklóson, Ifjú Pálné Lelényben. Külön kell megemlékeznem Csajkovits Károly lalászi könyvtárossról, aki éberségével tünt ki. A Földművelésügyi Minisztérium még a felszabadulás előtt vándorkönyvtárat adott az ottani olvasóegyeteknek. Ez a könyvanyag eltűnt és aki magához vette, az a lakásán évek óta titokban kölcsönzött. Csajkovits kartárs kinyomozta, leplezte és így lehetetlenné tette a további jogtalan kölcsönzéseket.

HEBENSTREIT NÁNDOR

a mosonmagyaróvári Járási Könyvtár
szervező könyvtárosa

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

POLITIKAI MŰVEK

LENIN MŰVEINEK 5. KÖTETE

Szakra

Ez a kötet az 1901 májusától 1902 februárjáig írt műveket tartalmazza.

Ebben az időszakban Oroszországban a kapitalista gazdasági válság hatására sokasodnak a politikai válság tünetei. A munkásmozgalom fellendült, s ennek következtében, az önkényuralom elleni tiltakozás jeléül jelentős politikai tüntetéseket rendeznek a diákok, sőt a liberálisok is egyre inkább bírálják a cáni rendszert, egyes visszasságait.

Az orosz szociáldemokrácia soraiban e korszakban eszmei és szervezeti téren egyaránt nagy zűrzavar uralkodott. 1898-ban formálisan megalakult ugyan a párt, de nem volt még sem programja, sem szervezeti szabályzata, központi vezetőségét pedig mindjárt letartóztatták. Az egyes helyi szociáldemokrata körök és szervezetek központi irányítás nélkül működtek, egymással sem volt kapcsolatuk, s ez a szervezeti zűrzavar jó táptalaja volt az ökonomista, lényegükben opportunistáknak.

Leninnek az 5. kötetben megjelent munkái tükrözik e bonyolult és nehéz helyzet minden problémáját.

A kötetben szereplő első munka Lenin híres cikke: »Mivel kezdjük?« Ebben a cikkben válaszolja Lenin először a marxista párt megteremtésének azt a lángeszű tervét, melyet részletesebben megindokolva és kifejtve történelmi jelentőségű munkájában, az ugyancsak e kötetben megjelent »Mi a teendő?«-ben olvashatunk. E terv rámutat arra, hogy a mozgalom akkori helyzetében csakis egy országos politikai lap lehet az első lépés a párt valóságos megteremtésének útján. »A lap nemcsak kollektív propagandista és kollektív agitátor, hanem kollek-

tív szervező is« — itt olvashatjuk ezeket a híres szavakat. A lap eszmei kapcsolatot teremt az elszigetelt pártszervezetek között, a lap terjesztőinek hálózata pedig az erős, centralizált párt magvát fogja képezni. Rámutat Lenin e cikkben arra is, hogy míg ez a párt nincs meg, addig nem lehet a pártnak helyes taktikája sem.

A »Mi a teendő?«-ben Lenin azonban még annál is sokszorta többet adott. A marxista irodalomban először tárta fel gyökeréig az opportunizmus okait. Csodálatos logikával mutatott rá az uszálypolitika okaira és veszélyeire, az elmélet lebecsüléséből származó végzetes veszedelmekre. Leninnek a munkáját részletesen méltatja a »SzKP története«.

Igen fontos műve Leninnek az e kötetben megjelent »Az agrárkérdés és a Marx-kritikusok« c. munka. Ebben Lenin kifejti és továbbfejleszti az agrárkérdés marxista elméletét és bírálja az orosz és a nemzetközi revizionistákat. Ezek ügyesen megválogatott »adatok« alapján megkísérelték a marxizmus idevonatkozó tételeinek megcáfolását. Lenin visszaverte ezeket a próbálkozásokat és visszaállította jogaiba az »ortodox« marxizmust.

Számos cikk foglalkozik a politikai megmozdulások értékelésével és népszerűsítésével. Ilyenek az »Újabb véres ütközet« c. cikk, »A válság tanulságai«, a »Munkában a jobbagytartók«, a »Tüntetések kezdete«, a »Politikai agitáció és osztályszempont« c. cikkek. E cikkekben Lenin mint ragyogó tollú, rendkívül meggyőző erejű publicista mutatkozik meg az olvasó előtt.

»A zemsztvo üldözői és a liberalizmus Hannibáljai« c. cikkben Lenin kidolgozza a marxista párt követendő taktikáját a liberális mozgalommal szemben.

A kötet számos cikke most jelent meg először magyar nyelven. E kötet tanulmányozása igen jelentős segítséget nyújt a Párttörténet 2. fejezetének tanulmányozásához, s nagy mértékben segít bennünket abban, hogy a marxizmus tanításait az adott helyzetre alkalmazzuk. (B. Gy.)

A. J. Visinszkij:

PERBESZÉDEK

Szíkra

A gyűjtemény Visinszkijnek, a Szovjetunió akkori államügyészének 1923 és 1938 között elmondott tíz nagy perbeszédét tartalmazza.

A könyv legérdekesebb része az utolsó három beszéd, melyeket Visinszkij a trockista, buharinista, zinovjevista és egyéb kártevők, kémek elleni perekben mondott el. A szovjet haza szeretete áradt Visinszkij szavaiból, amikor megbélyegzi a szovjet rend ellen támadó gyalázatos árulók gonosztetteit. E gonosztévők kezétől pusztultak el Kirov, Kujbisev, Gorkij és a szovjet haza más kiváló fiai. Ellenállhatatlan erővel bizonyítja rá Visinszkij elvtárs a munkásmozgalom árulóira, hogy a szovjet rend megdöntésére, a Szovjetunió elárulására, a Szovjetállam vezető személyiségeinek meggyilkolására törekedtek. Lángoló szavai az egész szovjet népnek az árulókkal szemben érzett gyűlöletét és megvetését fejezik ki, s egyben figyelmeztetik nemcsak a szovjet népet, hanem a világ valamennyi dolgozóját arra, hogy az ellenesség késhegyig menő harcot vív mindaddig, amíg kapitalista környezetben folyik a szocializmus építése.

Nem kevésbé érdekes és tanulságos a magyar olvasó számára a többi perbeszéd sem.

Az első három perben korrupt, karrierista elemek állanak a szovjet bíróság előtt, olyan elemek, amelyeket a fiatal szocialista állam még nem tudott kivetni soraiból. Különösen érdekes a mi szempontunkból a »Leningrádi bírósági dolgozók ügye«. Itt elhangzott beszédében Visinszkij szenvedélyesen védelmezi a szocialista törvényességet, amelyről napjainkban nálunk is sok szó esik. E három perben súlyos büntetést kér a spekulánsokra, a vesztegetőkre, a közvetítőkre, a megvesztegetettekre, de azokra kéri a leg súlyosabb büntetést, akik megfeleltek állampolgári kötelességeikről és visszaéltek hivatali beosztásukkal, hatalmukkal.

Nem árulókról, nem gazemberekről, hanem becsületes szovjet dolgozókról van szó »A nem komplett kombájnok szállításának ügyében.« Rendkívül tanulságosan fejti ki Visinszkij elvtárs,

hogy a legjobb szándékú dolgozó is kárt okoz hazájának, ha nem tartja be következetesen a szovjet kormány rendelkezéseit. Ezekben az ügyekben Visinszkij, mint államügyész, nem ragaszkodik súlyos büntetéshez, megmagyarázza, hogy a szovjet jog nemcsak a vádat teszi a vádló kötelességévé, hanem azt is, hogy felsoroljon minden olyan érvet, amely a vádlottak mellett szól.

Mesterien állítja szembe a szocialista igazságszolgáltatást a burzsoá igazságszolgáltatással a villamoserőműveknél elkövetett szabotázscselekmények ügyében. Itt részben külföldi állampolgárok ültek a vádlottak padján, s így természetes, hogy ezzel kapcsolatban a kapitalista sajtó féktelen szovjetellenes hadjáratot indított. Visinszkij elvtárs az ügyési szószéken nemcsak a vádat képviselte, hanem egyszersmind tudományos alapon megvédte a szovjet állam jogrendjét is a kapitalista rágalmakkal szemben.

Visinszkij elvtárs valamennyi perbeszédén végigvonul az a felelősségérzet, amelyet a szocialista igazságszolgáltatás valamennyi dolgozójának éreznie kell, végigvonul a szocializmus ellenségeivel szemben érzett gyűlölete, a dolgozó nép iránti szeretete. (Rózsa István)

K u r o p a t k i n :

A MEZŐGAZDASÁGI MUNKA KÉRDÉSEI A SZOVJETUNIÓBAN

Szíkra

Ma, amikor a mezőgazdasági termelés fejlesztésének kérdése döntő súllyal szerepel új kormányprogrammunkban, különös érdeklődésre tarthat számot a Szikrának ez a kiadványa.

A mű első két fejezete történeti jellegű rész. A szerző áttekintést ad a mezőgazdasági munka jellegéről a kapitalizmusban. Bemutatja a mezőgazdasági és az ipari munka közti különbségek keletkezésének folyamatát, majd elemzi főbb okait annak, hogy a kapitalizmusban a mezőgazdaság elmarad az ipar mögött. A továbbiakban a szerző adatokkal illusztrálja, hogy az imperializmus korszakában az ipar és a mezőgazdaság közötti ellentmondások a végsőkig kiéleződnek, s ennek nyomában fokozódnak az ellentétek a mezőgazdasági és az ipari munka között.

A könyv a továbbiakban ismerteti azt a folyamatot, amelynek során a Szovjetunióban létrejöttek az előfeltételek a mezőgazdaság teljes kollektivizálásához. A szerző képet ad az ipar és a kisparaszti mezőgazdaság helyzetéről a szovjet rendszer fennállásának első időszakában, majd röviden ismerteti, hogyan fogtak hozzá a Szovjetunióban a mezőgazdaság szocialista átszervezése anyagi-technikai alapjainak előkészítéséhez. A következőkben kirajzolódnak a lenini szövetkezeti terv megvalósulásának körvonalai — a mezőgazdasági beszerző és értékesítő szövetkezetek létrejötte, majd az egyszerűbb termelői társulások megjelenése és a szerződéses termelés kialakulása. A szerző ezután foglalkozik a szovhozok szerepével a mezőgazdaság teljes kollektivizálásának előkészítésében, és ismerteti a szovjet állam falusi támaszpontjai — a gép- és traktorállomások megteremtését. E folyamatok ismertetése után a szerző rátér a mezőgazdasági munka jellegében bekövetkező változások ismertetésére, amelyek legfontosabb mozzanata az volt, hogy a mezőgazdasági munka magánjellegű munkából közvetlenül társadalmi munkává alakult át, hogy a mezőgazdaságban az együttműködés rendkívül kifejlődött, s a munkaszervezés szocialista formáit kezdték alkalmazni a kolhozokban.

A könyv ezek után a szocialista tulajdonnal — a szovjet mezőgazdasági munka alapjával foglalkozik, bemutatja, hogy miképpen szilárdult meg a szocialista tulajdon két formája: az állami tulajdon és a szövetkezeti, illetve kolhoz-tulajdon.

A szerző bemutatja, hogyan hódít tért a szovjet mezőgazdaságban az élenjáró termelési technikai alap, az új technika, vázolja a géprendszer alkalmazásának sajátosságait a mezőgazdaságban, és ismerteti a mezőgazdaság gépesítésének főbb irányait és ütemét a háború utáni időszakban.

A szovjet agrobiológia vívmányainak szentelt fejezet bemutatja, hogy milyen óriási szerepe van a szovjet mezőgazdasági termelés fejlesztésében a tudománynak, ismerteti a micsurini agrobiológiának és Viljamsz tanításának jelentőségét, és tanításaik alkalmazásának eredményeit a szovjet mezőgazdaság legújabb fejlődésében.

Igen nagy érdeklődésre tarthat számot

a műnek az a fejezete, amely a kolhozokban végzett mezőgazdasági munka szocialista szervezetével foglalkozik. Ebből megismerjük a munkakooperáció formáit, a termelőbrigád jelentőségét és szervezetét, a munkaegység szerepét, a munkaverseny és a munkatermelékenység kérdéseit. Végül a mezőgazdasági káderek képzésével és a szovjet parasztság politikai és kulturális színvonalának emelésével foglalkozik a könyv.

Minthogy a könyv Sztálin elvtárs »A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban« c. művének megjelenése előtt íródott, egyes megfogalmazásai hiányoznak a sztálini mű megállapításai, illetőleg hiányosan vet fel néhány fontos kérdést. A könyv mégis igen nagy szolgálatot tehet mindazoknak, akik a mezőgazdaság elvi és gyakorlati kérdéseivel behatóan kívánnak foglalkozni.

(Hazai Lujza)

SZÉPIRODALMI MŰVEK

ARANY JÁNOS

VÁLOGATOTT MŰVEI, III.

Kisebb költemények

Szépirodalmi Könyvkiadó

Arany János elmélyedő természetében a nép bölcselkedésre hajló szemlélődésére ismerünk. Ami egyéniségében több ennél, az a költő, a lángész tudása, művészete. Sohasem törekedett az uralkodó osztályok körébe jutni és míg Pestre nem költözött, valósággal együtt élt a természettel és a néppel. A magyar költőiség e legnagyobb kifejezője épp ezért a nép eszejárásával gondolkodott, szellemét a Ludas Matyik és Dózsa Györgyök népi szemlélete hatotta át. Ezért is sikerült legyőznie magában tépelődéseit, akaratgyöngeségét és eljutnia az életet kockáztató, cselekvő forradalmársághoz is, versben és tettekben állva a forradalmi kormány, a függetlenségi nyilatkozat, a trónfosztás mellé («Április 14-ke»).

Az 1847-től a 80-as évek elejéig írt kisebb költeményeket alkotásuk évének sorrendjében találjuk e gyűjteményben és így fejlődésében éles vonásokkal bontakozik az olvasó elé a belső alakulás, amely egyben Arany János emberi, politika' és művészi fejlődését érzékel-

teti. Hiszen egyénisége éppen lírájában és e különféle műfajú, kisebb verseiben mutatkozik leplezetlenül, felfedve költői teremtő módjának azt a jellegzetességét is, hogy világszemléleti versei ugyanúgy ihlet-élményeiből keltek szárnyra, mint az »Őszikék« borongó, mélabús dalai. Lírájában ismerjük meg, mint az önbírálat költőjét és a költészetére jellemző valóságkifejezést éppúgy meglegyük gúnyverseiben és más kisebb költeményeiben, mint balladáiban.

E gyűjteménynek Arany kisebb műveinek megismertetésén kívül külön rendeltetése is van, mert Petőfi mellett — akivel együtt újította meg költői irodalmunkat a nép nyelvének és költészetének elemeivel — jobbára úgy él a köztudatban, mintha csupán a költői elbeszélés és a ballada mestere volna. Ennek oka egyrészt a múlt célzatos tanítási rendszere, másrészt egyes irodalomtörténetírók mesterkedése.

Arany egyéniségének mélyebben rejlő sajátosságai ugyanis legközvetlenebbül a forradalom és az önkényuralom idején írt verseiben nyilatkoznak meg, a hivatalos irodalomtörténet tehát politikai okokból igyekezett letörölni a költő szoborrá merevített arcáról a forradalmár vonásait. Arany forradalmi líráját tehát — Toldy Ferentől Pintér Jenőig — kicsinyelték (»hangja erőltetett, vad, és általában nem illik Arany csendes, méla egyéniségéhez« — írták), holott forradalmi verseiben benne remeg 1848 lázas látomása, véres valósága. Míg a mult irodalomtörténeteszei 48—49-es tárgyú költeményeiből hasonló okokból éppen »A nagyidai cigányokat« méltatták, (amelyről a költő versben és önéletrajzában vallotta meg, hogy a kétségbeesés kacajában torzultan látta a nemes hibákat), addig e gyűjtemény kiemeli a forradalmi verseket. Ám nem csupán azzal, hogy az időrendi közlés folytán a könyv élén leljük e verseket, hanem Bartha Jánosnak a mélyebb összefüggések vizsgálatában, a történelmi megvilágításban és szabatos előadásban egyaránt kitűnő tanulmányával, amelyet a sorozat első kötetéhez írt.

A válogatást tekintve azonban — úgy véljük — a kötet céljához illőbb és kevesebb több lett volna a rögtönzésekből, viszont a 48-iki versekből kár volt egyet is elhagyni. (Tamás Ernő)

BESSENYEI GYÖRGY VÁLOGATOTT MŰVEI

Szépirodalmi Könyvkiadó

Kevés olyan sorozat jelenik meg mostanában a magyar szépirodalmi kiadványok között, keveset várnak olyan izgalommal és üdvözölnek olyan örömmel, mint a Magyar Klasszikusok egyre gyarapodó köteteit. A legújabban megjelent kötet, amely Bessenyei György válogatott műveit tartalmazza, szinte minden tekintetben mintaszerű, s ez elsősorban a kötet szerkesztőjének, Szauder Józsefnek köszönhető. Szauder József, aki a budapesti Tudományegyetem magyar irodalomtanára s az új magyar irodalomtörténetnek egyik legmegbízhatóbb művelője, nem először jelentkezik Bessenyeiről szóló kiadvánnyal. Nemrégiben jelent meg tőle a Művelt Nép kiadásában egy egész Bessenyei életrajz a Nagy Magyar Írók című sorozatban. Az új Bessenyei kötet bevezető tanulmánya három ívben sűríti össze a Bessenyei életrajz lényegét s elsőrendű magyarázatul szolgál Bessenyei életének, műveinek, szerepének, irodalomtörténeli helyének helyes értékeléséhez.

Az új Bessenyei kötet bevezetése nem annyira életrajzot ad, mint inkább egy általános pályaképet, amelyen belül kiemeli Bessenyei legfőbb »alkotó korszakait«: az első korszak, 1769-től 1772-ig terjed s ekkor írja Bessenyei Bécsben Hunyadi László drámáját, Hunyadi eposzát és Ágis tragédiáját, valamint az angol Pope nyomán az Embernek próbája című tankölteményt. Ezután több mint öt évig szünet következik s a második korszaknak (1777 és 1781 között) a Filozófus című vígjáték s különböző röpiratok a legjelentékenyebb termékei. A harmadik korszakban (1782 és 1811, vagyis halálának éve között) Bessenyei már otthon él szabolcsi, majd bihari birtokán; erre az időre esik a Természet világa című hatalmas filozófiai költemény, aztán utolsó nagy műve, a Bihari remete, amely, mint Szauder József mondja, »nagy számvetés az egész világgal«, s a kettő között foglal helyet Bessenyei legjelentékenyebb műve, a Tarimenes utazása című Voltaire-szerű filozófiai regény. A művek megválogatása a Bevezetés elvein alapul: az olvasó ugyanis itt előre megtalálja azoknak a legfontosabb műveknek az elemzését, amelyek a kötet legnagyobb részét, mintegy 400 lapot, töltik meg — vagyis

Agis tragédiáját és a Filozófust a drámák közül, a legfontosabb röpiratokat, szám szerint négyet, két filozófiai művet, néhány verset, egy levelet Kazinczyhoz és végezetül Tarimes utazását. A kötetet igen jó jegyzetek egészítik ki a művekről, valamint egy egészen kis szótár az idegen nevek és fogalmak magyarázatára.

Mindezt — vagyis a kitűnő Bevezetésért, a hű és gondos válogatásért és a pontos jegyzetekért — csak köszönet illeti a kiadót és a szerkesztőt is. Remélhető, hogy ez a szép Bessenyei kötet nemcsak ismertebbé teszi, hanem népszerűbbé is Bessenyeit, s azon a jelentőségen túl, amelyet ez a pompás bécsi testőr, majd vidéki remete mint az új magyar irodalom ősi kezdeményezője igényelhet, olvasni és élvezni fogják például Tarimes utazását.

Egy kérdés: nem kaphattunk volna-e valamivel több levelet az egyetlen Kazinczyhoz írt levélén kívül s nem kaphattunk volna-e magában a Bevezetésben is valamivel több adatot az emberről, az ember küzdelmeiről? Így ahogy van, az egész kötet mintha a kellőnél elvontabb és általánosabb képet adna Bessenyei alakjáról és pályájáról, holott bizonyosak vagyunk, hogy Szauder József, aki finomtollú és finom érzékenységű tanulmányíró pár vonással, pár jól választott és hiteles adattal még jobban megeleveníthette volna ezt a példás életpályát s az egész könyvet még közelebb hozhatta volna a mai olvasókhöz, mint ahogy ezt a németek is teszik kitűnően szerkesztett klasszikus Leesebuch-jaikkal. (Szávai Nándor.)

K ó n y a L a j o s:

VÁLOGATOTT VERSEK

Szépirodalmi Könyvkiadó

Kónya Lajos versgyűjteménye közel másfél évtized terméséből való válogatás eredménye. Az olvasó világosan láthatja belőle, hogy honnan jön a költő és merre tart. A régi verseiből ugyan inkább csak ízelítőt nyújt, mert fontosabbnak tartja új termését, mely művészi színvonal tekintetében is jobb. S útjának bemutatásánál is lényegesebb számára költői céljának minél hívebb szolgálata.

Sohasem volt híve, így vallja, az önére új szépségnek. Mióta tollat vett a kezébe, azzal a szándékkal tette, hogy tanítson és buzdítson vele másokat. Em-

beri és költői meggyőződésének őszinte vallója és hirdetője kívánt lenni. Az emberség és szabadság, a boldogság és a béke, a jó szeretete és a gonosz gyűlölete lelkesítette mindig és erről akart hitet tenni verseiben is.

Kónya Lajos nem egy verse, mint például az 1947-ben írt »Honfoglalók«, valóban társadalmi dokumentum és a szó legjobb értelmében pártos költészet. De sohasem válik sematikus költeménnyé, csigázott agitációvá. A »Szerelmes vers, betegágyon« megkapó kicsengetésével: »Add a kezed: készül az aranykor« szépen érzékíti ezt a költői magatartást. A »Versek Ózdról« valóban a munka, a szocialista iparosítás, a gyár költészete, s bravúros megoldása egy nehéz költői feladatnak. Gazdag költői eredménnyel járt Kónya német és kínai útja is. »A kínai zene« című versében: »Micsoda fojtott szenvedés támad reád? Micsoda múltból? — Mért ismerős az ének?« sorok megadják e költemények alaphangját.

Talán legszebb verse a »Gyalogosan« című, mely mélységesen lírai képet rajzol hazánkról s méltó kiegészítője az »Apáczai Csere János« című vers, mely az előbbi képsorozatához, az Apáczairól elnevezett Pedagógiai Főiskola névadó-ünnepélyére, az ország belső szellemi képét is megvonja. Kónya ért hozzá, hogy egy képen át lobbantsa olvasójába szívének tüzeit, melegét, például a »Szép, új asszony« című versében:

»Lábára selymes füvek hajolnak,
fülébe fűrgé szellők dalolnak,
rigó köszönti, hajnali harmat —
szíve alatt már mozdul a magzat.

Adjatok egy szál rózsát kezébe,
óvjátok őt, hogy bánat ne érje,
vigyázatok szép azúr egünkre,
kicsi virágját békére szülje.«

A költő maga találóan fogja össze fejlődése állomásait és jelöli meg mestereit. Petőfi volt első olvasmányja, legmaradandóbb irodalmi élménye, mindmáig példaképe. Mint minden újabb magyar költőnek, volt Ady-korszaka, de mióta verseket ír, Juhász Gyulát szerette legjobban s Juhász költészetének emberszeretete, mélysége és szépsége ma is változatlanul hat rá, József Attila és Illyés Gyula költészetének is sokat köszönhet, de mind e példaképek — ha

itt-ott világosan is fölismerhető hatások — nem érintik erős, érlelődő, mélyülő, meggyőződését mindig megváltó költői egyéniségének eredetiségét. (Katoná Jenő)

Móricz Zsigmond:

A FÁKLYA

Szépirodalmi Könyvkiadó

»A háború második időszakában írtam ezt a regényt — emlékezik vissza Móricz Zsigmond A fáklya harmadik kiadásának előszavában, 1921-ben. — Akkor, mikor már minden lélek fülledt és fülledt volt, s eltiűkádva várta végét a rettenetes világégésnek.« A regény cselekménye azzal indul, hogy egy fiatal kálvinista pap, Matolcsy Miklós nagy ambícióval és romantikus elképzelésekkel érkezik meg falujába. A nép igazi szellemi vezetője akar lenni. De már első találkozása a néppel igen csúfosan végződik, a teológiáról hozott regényes, népbaráti illúziói hamarosan szertefoszlának és ettől az első csalódástól kezdve pályája sorozatos sikertelenségeken és erkölcsi kompromisszumokon át menthetetlenül a teljes bukáshoz vezet. Tehát nem a háborúról szól ez a regény, de olyan problémák feszülnek benne, amit a háború évei éleztek ki, amelyek átélésére és tudatosítására a világháború borzalmi és hatalmas tapasztalattanyaga vezette el az író. Matolcsy sorsa azt példázza, hogy e korszak értelmisége nem alkalmas a nép vezetésére. »A magyar nép olyan, hogy azzal lehetne valamit kezdeni — írja Móricz egyik 1910-es cikkében —, de az a baj, hogy a fölötte álló rétegek nem olyanok, amelyekből jó áradhasson lefelé.« A feudális nagybirtokos réteg kritikája is sokkal meggyőzőbb, sokkal realisabb A fáklyában, mint első nagy regényében, a hét évvel korábbról származó Sáraranyban. Ugyanakkor, írói kidolgozás és ábrázoló erő tekintetében A fáklya nem emelhető a legnagyobb Móricz-művek mellé, a Tündérkert, a Rokonok, a Boldog ember vagy a Rózsa Sándor szomszédságába. A fáklyában még sok az elméleti fejtegetés, sok a tanulmányizű monológ, vagy éppen tanulmánybetét, sok az elvont párbeszéd. Érezhető, hogy a nagy társadalmi mondanivaló még az íróban is friss tanulásként fogalmazódik meg, nem mindenütt képes arra,

hogy új felfedezéseit, bírálatait jellemekre és cselekményekre bontva alkossa meg. Mindenesetre Móricz fejlődésének jelentős állomása A fáklya és egyben korának is fontos dokumentuma. Ebben az értelemben valóban történelmi regénynek is mondhatnók, ahogy Móricz nevezi regényét az egyik későbbi kiadás előszavában. (Vargha Kálmán)

Rideg Sándor:

DARUSZEGI VASÁRNAPOK

Szépirodalmi Könyvkiadó

Rideg Sándornak, a kétszeres József Attila-díjjal kitüntetett kiváló írónak új regénye jelent meg. Az uradalmi cselédek három elemi után munkába kényszerített fia, az 1926-tól több ízben letartóztatott kommunista, mai életünk harci területeinek is éles szemű ismerője.

A Daruszegi vasárnapok hőse a hatalmas történelmi változások tüzeiben edződő magyar falu. Maga a regény cselekménye, amely a felszabadulást követő időktől a szövetkezeti mozgalom kibontakozásáig és az acsarkodó ellenséggel való leszámolásig terjed, szinte bármelyik hazai faluban lejátszódhatnék. Mégis az egész ország sorsához fűződő összefüggéseken túl, az író-választotta egyetlen falu képe bontakozik ki színesen az olvasó előtt. Az igen nagyszámú szereplő jellegzetes alakja az egész földrajzi közösség keresztmetszetét tárja elénk oly pontosan, mintha esztendőket töltöttünk volna közöttük.

Király Gergő volt kubikusnak, a Földigénylő Bizottság elnökének minden áldozatkészsége és jószándéka ellenére harcolni dűlnak a földosztás körül. Sok a panasz, a vitás kérdés, a hágygazdák arról kárógnak, hogy hiába kaptak a szegények földet, semmire se mennek majd vele. A volt nagybirtokos képviselő ügyvédje hamis okmányok alapján visszaköveteli megbízója már felosztott földjét, a zsiros gazdák pedig a vén papot akarják felhasználni arra, hogy uszítson a kommunisták ellen. Mesterkedéseik nem vezetnek sikerre. Amikor a rendőrök elvontatják cséplőgépeiket, nehogy — mint már tették — még egyszer szabotálhassák a cséplést, képtelennél képtelenebb rémhírekkel kürtölik tele a falut. Az osztályharc élesedésével egyre veszé-

lyesebb fegyverekhez nyúlnak, végül már arról tanácskoznak, hogy a vezető kommunistákat elteszik láb alól. A feszült légkör ellenére fokról-fokra felvirágozik a dolgozó nép ügye. Nagy népgyűlésükön hármas győzelmet aratnak: leleplezik a látszatra közjük állt, valójában ádázul ellenséges volt főjegyzőt, — a kezdeti lépések után most erősítik meg a szövetkezeti mozgalmat —, végül új bírót választanak Király Zsófi személyében, aki sok férfit megszégyenítő fáradságtalan munkájával és a kulákokkal szembeni kemény kiállásával bebizonyította, hogy méltó a hivatalra. A győzelmet mégsem követheti azonban zavartalan öröm, vész-hír rázza meg a falut: lelőtték Kocsis Lajost, a járási párttitkárt, a megalkuvást nem ismerő harcost. Elkezdődik a tisztogatás és a törvény végleg megszabadítja a daruszegieket a szabad életükre, munkájukra törő belső ellenségtől.

Rideg Sándor író-művészetének nagy értéke, hogy a cselekmény igen sok szereplőjének múltját-jövőjét — és ezzel az egész ország dolgozó paraszti és falusi kizsákmányoló rétegének múltját-jövőjét is — érzékletesen vetíti elénk. Az itt-ott felbukkanó naturalista-ízű nyerseségtől eltekintve, a regény stílusa, nyelve igen szép, zamatos, kifejező. (László Anikó)

Urbán Ernő:

KEMÉNY DIÓ

Szépirodalmi Könyvkiadó

A kötetben összegyűjtött 13 novella és karcolat, akár Urbán egyéb művei, parasztságunk mai életét ábrázolja. Urbán nagy érdeme, hogy a paraszti életet és mentalitást nem sematikus, új oldalról tudja megmutatni. Ezzel teljesíti az írónak azt a feladatát, hogy továbbfejleszti bővíti, színezi, az elvont politikai tételeket új nézőpontból ábrázolt írói képekkel illusztrálja. Írásait a jóízű előadásmód mellett ez teszi érdekessé, élvezenné.

Az a törekvés, hogy az író az életnek egyetlen moccanását se szalassza el anélkül, hogy hozzá ne szólna, lényegében helyes. A problémák felismerése szintén helyes Urbán írásaiban — végigtallózza a közelmúltnak szinte valamennyi paraszti problémáját —, de megoldásaik sajnós nem egy helyen elnagyoltak, erőltetettek. Mintha Urbán az

első, »kezeügyébe eső« ötletet ragadta volna meg, sőt az általa már azelőtt is használt »fogásokat« kényelmesen megismételné. S nem is mindig a legjobbat. A kötet egyik legjelentősebbnek ígért elbeszélése, a Csete István »igazsága« például pontosan ugyanazt a hibát ámulja el, amelyet a Tűzkeresztségben is elmarasztalt a kritika. A történet rúgója itt is ugyanaz — a konfliktus érdekében —, mesterségesen fokozott sértődékenységgel, itt különösen indokolatlan csökönység, amely a Tűzkeresztség Hátó Ignácát visszatartotta attól, hogy kimondja a két szót, amely tisztázná a helyzetet. Így az egész izgalmas és színes történet: bunkózás, disznók megmérgezése, kereset elivása, családi háborúság, valamint a stílus érdemei, a derű és a drámaiság művészi kiegyensúlyozottsága — veszítenek értékükből.

Ennek a több novellában mutatkozó művészi »engedékenységnek« magyarázata, bár nem mentsége az, hogy ezeknek az írásoknak nagyrésze napilapokban jelent meg és megírásukat aktuális események sürgették. Nem mentség már csak azért sem, mert ugyanitt kitűnő, ugyancsak napi aktualitásokhoz tapadó pillanatfelvételeket találunk, amelyek a telitalálat erejével hatnak, és túlmutatnak az időszerű eseményen. Az olyan írások, mint az Úgy is lehet mondani, A juss, Szamarasok és mások, mesterkéletlensége, őszintesége teszik a kötetet értékessé és élvezetes olvasmánnyá,

Dicsérettel kell megemlíteni Szőnyi Gyula erőteljes rajzait. (Lékay Ottó)

Tyihonov:

VÁLOGATOTT VERSEK

Új Magyar Könyvkiadó

A közelmúltban megjelent Scsipacsov-, Malisko-, Tvardovszkij-, Vera Inber-kötetek után ez a kis terjedelme ellenére gazdag és alapos válogatás — Kardos László igen magasszínvonalú műfordításában — a mai szovjet költészet egyik legkiemelkedőbb egyéniségének, sok nálunk is széles körben ismert és méltán népszerű költemény (Pohárköszöntő, A teaszedőnő keze, Komszomol-ének) írójának, Tyihonovnak költői életművét, verseinek legjavát ismerteti meg a magyar olvasóval.

Bevezetésül rövid önéletrajzot közöl a könyv, amelyben Tyihonov költővé-éré-
sének útjáról, alkotó életének döntő él-
ményeiről számol be. »Tanulatlan kis-
polgári családból indultam el, az első
világháború tüzeiben edződtem. Az Októ-
beri Forradalom tett költővé.«

Önéletrajzánál is meggyőzőbben vall-
ják versei, hogy élete és költészete
eggyéforrt hazája életével, feladataival.
Első verseit még a cári Oroszország
utolsó éveiben írta, »amikor a bitófa nyi-
korgott felettünk«. De a »kegyetlen és ke-
serű« szavak után hamar megtanulta a
felszabadult, jövőjüket tudatosan építő
szovjet milliók »gyönyörű« szavait. Sű-
rűn megjelenő verseskötveiből fokoza-
tosan bontakozik ki a széles skálájú igazi
nagy költő lírai alkata. Ez a színes, mély
líra már korán igazi nagy költőt tükröz,
akinek a lelkéből magával ragadó szépség
fakad, akár az ellenség ellen viharzó
szenvedély készletű dalra a Nagy Hon-
védő Háborúban, akár a lágyan zsongó
tavaszi erdők a gyönyörű Grúziában.
Gondolati gazdagság és érzelmi finomság,
szárnyaló pátosz és bensőséges egyszerű-
ség sokszínű változatokban tárul az ol-
vasó elé.

Tyihonov lírájának legnagyobb él-
ménye a szovjet haza ereje, nagysága, a
Szovjetunió változatos tájainak lenyű-
göző szépsége, a szovjet embereknek, az
új élet alkotóinak vonzó embersége.
Magáénak érzi Leningrád történelmi pa-
tinájú utcáit éppúgy, mint a Kaukázus
égbenyúló bérceit. Legtöbb melegséggel
a Szovjetunió népeinek alkotó munkájá-
ról, a hazájukért harcoló hősök áldozat-
táról beszél. Külföldi útjain, franciaor-
szági, indiai élményeiről írott verseiben
és a varsói békekongresszusról szóló köl-
teményeiben a szovjet ember humaniz-
musa ragadja meg az olvasót.

Lefordította Kardos László Tyihonov
szerelmi lírájának néhány kiemelkedően
szép alkotását és néhány elbeszélő köl-
teményét (Kírov köztünk jár, Szami, Ének
a huszonnyolc gárdistáról stb.) is.

Kardos Lászlót nyelvi invenciója, bra-
vúros verselési technikája, pártos össze-
forrása a fordítandó művekkel, méltó tol-
mácsolójává teszi Tyihonov eszmei és
formai gazdagságának.

A Tyihonov-kötetre külön felhívjuk
könyvtárosaink figyelmét. Még kevesen
olvasnak nálunk versesköteteket; Tyiho-

nov válogatott verseinek kötete alkalmas
arra, hogy szélesebb körben is megsze-
rettesse a versolvasást. (Pók Lajos)

Stendhal:

VÖRÖS ÉS FEHÉR

Szépirodalmi Könyvkiadó

»Stendhal volt az első literátor, aki
majdnem a burzsoázia győzelmének más-
napján éles elmével és világos színekkel
kezdte megrajzolni azokat az ismertető
jeleket, amelyek a burzsoázia belső, tár-
sadalmi széthullásának elkerülhetetlen
voltára és a polgárság ostoba rövidlátásá-
ra vallottak«. A világirodalomban elfog-
lalt szerepének ezzel a tömör és pontos
meghatározásával Gorkij illette Stendhalt.
Azt a változatos életű férfiút, családi ne-
vén Henri Beyle-t, aki volt I. Napóleon
hadbiztosa, Lajos Fülöp, a polgárkirály,
konzula és még sok egyéb, többek között
író is és akinek Stendhal csak egyik írói
álneve a 171 közül.

Nem véletlen, hogy Stendhal a »Vörös
és fehér« című kétkötetes regényében a
francia burzsoázia kialakulásának és meg-
szilárdulásának egyik legjellegzetesebb
időszakát, Lajos-Fülöp, a polgárkirály
uralkodásának korszakát vette bonckés
alá. Ez az a kor, amelyben »pénz, mocsok
és vér egybefolyik« — ahogyan Marx
megállapítja. Stendhal, aki e korban élt,
világosan látta, hogy milyen forponthoz
érkezett el a francia társadalom. Az 1830-
as években a francia trónon valójában a
francia burzsoázia egyik csoportja, a pénz-
arisztokrácia ült. A feltörekvő ipari bur-
zsoázia is követelte ugyanakkor a maga
részét a hatalomból. A letűnt feudális
társadalom urai, a nemesi arisztokrácia
maradványai, a kulisszák mögött folytat-
ták cselszöveiseiket, hogy visszakaparint-
sák elvesztett hatalmukat. És a társadalom
mélyén, ha még szervezetlenül, ha még
elfojtottan is, de már próbálgatja történe-
lemformáló erejét a legújabb rend, a pro-
letariátus.

Éppen ezt a sokféle harci készülődést,
az ellentéteknek ezt a bonyolult küzdelmét
tárja fel Stendhal regényében. Írói nagy-
ságának bizonyítéka, hogy nem maga
mond vádbeszédet és ítéletet a polgári
társadalom felett, regényének hőse, Lucien
Leuwen, a gazdag bankár sarja, a kor
fia, kénytelen azt kimondani. Bármenny-
nyire is tiszta a szándék, amellyel elin-
dult életútjára ez a fiatal hadnagy, rá

kell döbbsennie, hogy nem a katonai és hivatali erények azok, amelyek megnyitják előtte az uralkodó szalonok és egyben a társadalmi felemelkedés ajtajait, hanem egyedül és kizárólag a pénz. Valójában erről szól is a regény, a pénz utáni hajszáról, s minden egyéb, ami ezen kívül történik, az csak látszólagosan más.

Stendhal tudatos művészettel vigyáz arra, hogy ne maradjon homályos e kor társadalmának egyetlen területe sem. Épen ezért számtalan alakot mutat be, de ugyanakkor szinte már túlfegyelméletten tartózkodik a bonyolult meseszövegtől. Csak annyiban fűz újabb történetet az alaptémához, amennyire szükséges ahhoz, hogy a társadalom egy-egy fontosabb részletének minden felületére fény essen. A regény első kötete Nancyban játszódik. A francia vidéknek ebbe a jellegzetes városába vezénylik katonai szolgálatra Lucien Leuwent. A bankárfiú élményein, társasági szereplésén és gáláns szerelmén keresztül Stendhal pontos keresztmetszetét adja a francia vidék életének. Mint valami kórbonctani tanulmányban tárul fel a francia hadsereg züllöttsége, amely a Nagy Armádia kifakult dicsőségét a munkástüntetések leverésével akarja újra kifényesíteni. Az omladozó palotákban a múlt kísértete, a nemesség szövi véres álmaid és összeesküvéseit az állam és egymás ellen. A prefektúrán gyáva és becsvágyó, alázatos és öntelt hivatalnokok kiskirálykodnak és az egész várost, mint sűrűszövéstű háló fogja egybe a mohó pénzvágy. A második kötet színhelye Páris. Lucien Leuwen, aki apja segítségével a belügyminiszter személyi titkára lett, a politikai élet kellős közepébe kerül. Párisban leplezetlenül folyik a tánc az aranyborjú körül. Egyetlen erkölcsi mérték és tényező a pénzadta hatalom. »Királyi parancs teremthet minisztereket, de királyi parancs sem elég ahhoz, hogy valaki Leuwen bankár legyen« — mondja ki a kapitalizmus erkölcsi normáját maga a belügyminiszter. És az, hogy Leuwen bankár halála után fiára és feleségére csödtömeget hagy, mitsem változtat a polgári társadalom alapelvein.

Stendhal »Vörös és fehér« című könyve száz év után sem egyszerű regényként szól az olvasóhoz. Segít meglátni, honnan ered az imperializmus erkölcsce, hogyan mozarasodott el, milyen posványokból és holt erekből táplálkodik az a roppant fertő, amely ma elborítja a világ kapitalista

részét. Már ezért is fontos kultúrpolitikai feladatot végzett a Szépirodalmi Könyvkiadó Stendhal regényének kiadásával. Illés Endrét az élvezetes fordításon kívül gondos és sokoldalú bevezető tanulmánya dicséri. (Várnai Vilmos)

Garretto:

FAJDALOM FÖLDJE, SZICILIA

Szépirodalmi Könyvkiadó

A költőien szép és sokat ígérő cím a szicíliai parasztnok kálváriájának történetét jelzi. A történet röviden ez: Az olasz kormány nem váltotta be az első háború idején tett azt az ígérését, hogy a hadviselteknek földet fog adni. Egy szicíliai kisvárosban, a Frontharcosok Egyesületébe tömörült parasztnok a szegényparaszt Pepé vezetésével megszállják Vallina báró birtokát. Vallina és a többi földesúr megijed a parasztnok érellyes fellépésétől és a csendőrséget is visszatartja a közbelépéstől — egyelőre.

A föld elfoglalása azonban új, nagyon fontos kérdést vet fel — és ennek a problémának a meglátása a regény legfőbb érdeme: — ha már a föld a parasztnok kezén van, kollektív gazdálkodást folytassanak-e vagy osszák szét egyéni parcellákra? Az utóbbi megoldás mellett kardoskodók nem látják be, hogy az egyéni gazdálkodás, az ő körülményeik közt, újból a nyomor zsákutcájába vezetne. Az Egyesületben támadt két párt hívei összeverekednek s ez ürügyet szolgáltat a csendőrségnek az erőszakos közbelépésre. A vezetőket lefogják, a parasztnok pedig megjuhászknodva hajtják fejüket ismét az igába. A földesúri klikk utasítja a csendőrséget, hogy bucsássa szabadon a lefogottakat, Pepé élete ellen azonban merényletet terveznek. Az egyik bárófiú, lelkiismeretére hallgatva, elárulja a tervet és Pepé elmenekül. Egy nyomorék varga megtakarított pénzéből Amerikába vándorol ki.

A forradalmi küzdelmek társadalmi tartalma mindenütt ugyanaz, de minden népnek megvannak a maga sajátos forradalmi formái. Ahogyan az elnyomás ellen lázad. Az olasz parasztnság földfoglaló akcióiról ma is gyakran hallunk. Ezért nagy érdeklődéssel vesszük kezünkbe az erről szóló regényt, ha az a huszas években játszódik is.

Sajnos, Garretto könyve azonban sem politikailag, sem művészileg nem éri el

saját szándéka színvonalát. A földfoglálás elhatározásának közvetlen, konkrét okait nem tárja fel, a végrehajtását is csak külsőlegesen ábrázolja, mert szereplői túlnyomórészt vázlatosak, sablonosak, csupán egyikben-másikban villan meg egy-egy markáns típus lehetősége, de csak lehetősége. A főhős megmenekülését egy bárófiúnak köszöneti, akinek e tettét, azt, hogy miért lázad saját osztálya, sőt tulajdon apja ellen, az író csak azzal indokolja, hogy »képtelen a légynek is ártani«. Végül: bár a történet — különösen az első fele — gyorsan pergő, izgalmas események sorozata és bár az író stílusa könnyed, — a regény mégsem tudja érdeklődésünket igazán megragadni.

Jékely Zoltán fordítása gondos és szép. (L. O.)

SZÍNJÁTSZÓK KÖNYVTÁRA

Művelt Nép Könyvkiadó

A színjátszó csoportok sokasodása, a nép műkedvelő hajlamának szabad kibontakozása nagyon keresett műfajjává tette a rövidebb lélekzetű színpadi művet. A kerek, jól felépített, cselekményes egyfelvonásos, a könnyed, találó csattanó felé törő tréfás jelenet hálásan fizet a nem hivatásos színészcsoporthoz: igénytelen, gépezete kevés energiáját veszi igénybe, s alakjainak szerényebb méreteivel a tanulatlan színész is sikerrel meg tud birkózni.

A múlt ostoba érzéltőségeinek, hamis népiességének, ízléstelen humorának helyébe ma már az öntudatos színvonal és a magvas, időszerű mondanivaló lép. Az a sorozat, melyet a Művelt Nép kiadásában megjelenő Színjátszók Könyvtára tartalmaz, valóságos keresztmetszete az e téren észlelhető haladásnak, fejlődésnek. A színdarabok egyike sem képviseli a műfaj legfelsőbb színvonalát, de alacsony hatásokra vadászó, olcsó érzésekhez folyamodó, formájában túlságosan széthulló sem akad közöttük.

Az ügyesen megfiatalított, óvatos kézzel portalaníttatott multat Kisfaludy Károly »Három egyszerre« című egyfelvonásos vígjátéka képviseli. Kedves biedermeierhangulata nem halványítja el a benne rejlő egészséges társadalomkritikát; előadásával a színjátszó csoportok színműirodalmunk haladó hagyományai felé

terjeszkedhetnek s egyben stílus-érzékükről is tanúságot tehetnek.

Nagyobb igényű, hevesebb lélekzetű háromképes egyfelvonásos Remenyik Zsigmond Nagy Csataja. A kuruc időknek egy drámai epizódját eleveníti meg.

Ambrózy Ágoston »Sógorok-komák« című kétképes szatírája is igényesen s jól csengő, könnyedén csilingelő versekkel nyúl egy ma sem idejét múlt problémához. Az új társadalom hivatalait sem kímélik meg a vezetők rokonai és barátai, akik minden rátermettség nélkül furakodnak oda be.

Az időszerű rövid kabarétréfát Nagy Lajos Kossuth-díjas frónk, Kellér Andor, Örkény István, Felkai Ferenc, Koppány János, Molnár György, Rege Imre képviseli a sorozatban. Mindegyikük egészséges ötletből indul ki, mindegyikük többé-kevésbé szeretetreméltó humorral oldja meg a műfajból eredő feladatát. (K. P.)

IFJÚSÁGI MŰVEK

Thury Zsuzsa:

A FRANCIA KISLÁNY

Ifjúsági Könyvkiadó

Újszerű nézőpontjával hat elevennek, frissnek ez az ifjúsági regény. Egy francia bányavidékre emigrált magyar kommunista bányász kislányának sorsa az a keret, mely lehetővé teszi az író számára úttörőink boldog életének megmutatását.

Rosta József 1937-ben emigrált Franciaországba. Ott letelepedett, francia lányt vett el. Kislánya, Jeanette a francia munkásgyermek életét éli. A francia proletárasszony fiatalon elpusztul, a magyar kommunista bányászt nem köti már semmi Franciaországhoz, a kapitalista életformához. Elhatározza, hogy részese lesz a szabad Magyarország építő munkájának: 1952-ben kislányával együtt hazautazik Magyarországra.

Így csöppen a 12 éves kislány — a magával hozott idegenségével, árvaságával, vadságával — a budapesti úttörők rendezett, szervezett, kiegyensúlyozott közösségébe.

A magyar úttörők életét figyelő a francia proletár kislány; kisebb-nagyobb lelki

válságokon keresztül a maga boldogságát is megtalálja Jeanette-Annuska ebben az új világban. Ennek a folyamatnak az ábrázolása adja a regény üde báját egyfelől, komoly nevelőértékét másfelől.

A nyelvi nehézségek leküzdésével párhuzamosan és biztosan múlik el társtalansága és világnézeti határozatlansága is. Jeanette-Annuska nyelve megoldódik a magyar iskolában, szíve kitarul a pajtások előtt, szelleme megvilágosodik. A nemzetközi munkásszolidaritás, hazafiasság, családlásság, pajtásiaság, jótanulói becsvágy azok az eszmék és erények, amelyek lassan-lassan kiépülnek a francia kislány lelkében.

Művészi szempontból különbséget kell tennünk a regény kétféle jellegű anyaga között: azokban a fejezetekben, ahol a fordulatos mese, a megrázó élmény kerül feldolgozásra, igényes az író munkájában: ilyen például az a részlet, melyben József Attila »Mama« c. versének megismerése, átélése során a francia kislány saját, fiatalon elhalt édesanyjára emlékezik vissza; megkapóan szép az a jelenet is, melyben Jeanette — nagy elhagyatottságában — a rádióban francia állomást hallgat, az anyanyelv édességét sóvárogva.

Van azonban a regénynek olyan anyaga, melyben az író az iskolai életet, a tanítást, mint munkafolyamatot ábrázolja — a realizmus igényével —, a szemiatizmus módszereivel. Ezek a jelenetek művészi-
leg jóval gyengébbek. Bár sok élménykeresés, anyaggyűjtés előzte meg megírásukat, a kívülről nézőnek botladozósa
éreződik rajtuk. A tanórák és tanárok szemiatikus rajza mellett még a tárgyi pontatlanság is gyengíti ezeknek a jeleneteknek a hitelét, a fiatal olvasókra gyakorolt hatását. (Pl. egy József Attila-verset torzítva szavalnak, Móricz Zsigmond 1914-ből való regényrészletéről azt állapítják meg, hogy az »a Horthy-korszak fonákságait« tárja fel.)

Szerencsére a regény másjellegű anyagának művészi értékei vannak túlsúlyban: úttörő lányaink szívesen olvassák az újtípusú »leányregényt«, és gazdagodnak vele. (Vidor Pálné)

S z m i r n o v :

FIÚK

Új Magyar Könyvkiadó

»Fiúk« a címe a regénynek, noha jobban illenék az »anya« cím, hiszen a

»fiúk« anyja, Anna Mihajlovna a könyv főhőse. Mint minden igazi édesanyának, az ő élete is fiaiban teljesedik ki, lel értelmet, célt és vigaszt. Férjét, a szegényparaszt-vöröskatonát a kulákok meggyilkolták, nem érhetette meg iker-fiainak születését.

Amiért férje harcolt, megvalósult; a szocialista állam létrejött. Anna Mihajlovnanak, a magáramaradt özvegyasszonynak mégis élet-halál küzdelmet kell folytatnia a pusztá létért, fiai s önmaga táplálékáért, a betevő falatért, az egy szál ruháért. Hiszen a forradalom győzelme nem jelentette az azonnali bőséget, sőt a Nep-korszak időleges nyomorúságot jelentett az olyan magárahagyott özvegyasszonynak, mint Mihajlovna. Az író érdeme, hogy nem szépítgeti a helyzetet, nem kerüli meg a problémákat, hanem beléjük vág, teljes mélységében és szélességében igyekszik feltárni a falusi átalakulás forrongó éveit.

A régi, a nyomorerkölcös még ott él az emberekben, mindenki sajnálja Mihajlovnát, hogy ikrekkel »verte meg őt az isten«, de az anya büszke fiaira, értetlenül hallgatja ezt a beszédet. Ilyen apró, igen finom erkölcsi mozzanatokkal érezeti az író, hogy Mihajlovna méltó társa volt elesett vöröskatoná férjének, érzéseiben a többiek fölött áll. Például alalmazná még akkor sem fogad el, amikor majdhogynem éhenpusztul gyermekeivel együtt. A városi szovjettől kap segítséget, ezt viszont örömmel, a jogsosság érzetével fogadja el. Jellemének másik vonása a mély, odaadó vallásosság. Amikor nyomorúsága fokozódik, egyre gyakrabban jár templomba, istentől remél segítséget.

A segítséget végül is nem istentől, de a közösségtől kapja, megindul a kolhozmozgalom, s Anna Mihajlovna az elsők között van, akik belépnek. Talán ő az, akit a kolhoz a legmélyebbről emel fel, akinek az új életforma anyagilag és emberileg is a legtöbbet nyújtja régi nyomorult életéhez képest. Nyilvánvaló, hogy ő lesz a kolhoz legerősebb, legodaadóbb tagja, mindenütt ott van, ahol segíteni, küzdeni kell; amikor új lentilológépek érkeznek, amiktől mindenki retteg, ő az első, aki vállalja a gépi munkát, s noha ujjait a gép súlyosan megsebesíti, rendíthetetlenül kitar a gépi munka mellett. Végül is a kolhozban rendes jövedelemre

tesz szert, fiai feltrónok s szintén kolhozilagok lesznek, házat építenek, Mihajlovna részt vesz a lentermesztő sztahnovisták tanácskozásán, ahol magával Sztálinnal is találkozik. Hazatérve még nagyobb lelkesedéssel lát munkához.

A túlságosan optimista befejezés ellenére, az elcsépeltnak tetsző történetet az író egyáltalán nem sematikusán dolgozza fel, s ezzel is bizonyítja azt az igazságot, hogy sematikus téma nincs, csak sematikus feldolgozás. Szmirnov kitűnően bánik az anyaggal, ezer apró részletből kitetszik, hogy a falusi életnek, az emberi közösségnek, az állat- és növényvilágnak alapos ismerője. Jellemábrázolása erőteljes és hiteles; megragadó. Nyelve gazdag, egyszerű, de mégis költői képekkel, hasonlatokkal teletűzdelt: élvezetes, reális. Párbeszédei pergőek, elevenek. Egyetlen hibája, hogy túlsok problémát vet fel a könyvben, mindet természetesen nem tudja kibogozni, megoldani, ezért, aztán néhány részlet felületes marad. Ugyanez az oka a szerkezet itt-ott érezhető lazaságának. A fogyasztékoságokért azonban kárpótol szeretetének melegével, ami minduntalan elősugárzik a sorok közül, a szavakból és leírásokból. Ez a közvetlen, együttérző hang lehetővé teszi, hogy a könyvet falusi olvasóink megszeressék. (Győri György)

EGYÉB IRODALOM

A. I. Herzen :

EMLÉKEZÉSEK ÉS ELMÉLKEDÉSEK

Művelt Nép Könyvkiadó

»Az ő esze kivételes ész«, írta róla Gorkij. Turgenyev »született stilsztá«-nak nevezte. Önéletre az egyik azoknak a könyveknek, amelyekből Marx oroszul tanult. Lenin mélyreható tanulmányban foglalkozott tevékenységével és műveivel. »... Félelem nélkül a forradalmi demokrácia oldalára állt«, írta tanulmányában. »A népnek a cárizmus fölötti győzelméért harcolt... Magasra emelte a forradalom zászlaját.«

Herzen nemesi forradalmár volt, eljutott a dialektikus materializmusig, de nem a történelmi materializmusig; szerette a népet, de nem látta meg benne

a forradalom vezető erejét. Legkiemelkedőbb könyve, az »Emlékezések és elmélekedések« teljes emberi nagyságában, forradalmi harcai közepette mutatja be.

Ez a kötet az oroszországi és a nyugat-európai társadalmi élet művészi krónikája a 30-as évek titkos diákmozgalmaitól a párizsi Kommun hajnaláig. Szereplői a kor nagyságai: Belinszkij, Turgenyev, Ledru-Rollin, Louis Blanc, Mazzini, Garibaldi, Miczkievicz, Kossuth — és az orosz nép. A könyv pompás galériája a lángelkű forradalmároknak, a hevesvérű fiataloknak, a guberniumi csinovnyikoknak és »kegyelmes« hóhéroknek!

Herzen egy-két mondattal ragyogó portrékat fest róluk, egy-két adomával történelmi levegőt sűrít köréjük. Könyvének látszólag laza a szerkezete, de ez a szerkezeti lazaság tudatos. »Én egyáltalán nem tartózkodom a kitérésektől« — írja — »... így folyik minden beszégetés, így folyik maga az élet«.

Az effajta, »beszélgetés« magasrendű publicisztikát idéz. S valóban Herzen bőven él a publicisztika legválogatottabb eszközeivel. Fordulatai kiélezettek, csattanói hegyesek, tájleírásai líraiak, lelkesedése páthoszt, haragja gúnyt teremt. Könyve új utat nyitott a művészi emlékiratoknak, nem csak az orosz, hanem az egész világirodalomban, szava hatalom lett a cárizmus ellen küzdő Oroszországban.

A szovjet kultúra gondosan őrizi kincstárában gazdag hagyatékát. Olyan író hagyatékát, akinek — Lenin szavaival: — »nagy része volt az orosz forradalom előkészítésében«. (Gera György)

A KÖNYVTÁROS 11. számában a »Megyei könyvtárak hírlap- és folyóirat előfizetése« című cikkben Dezsényi Béla elvtárs megírta, hogy »Van könyvtár (Zala), amelynek folyóiratjegyzékén a Szabad Nép nem szerepel!« A Zala Megyei Könyvtár dolgozója, aki a Népművelési Minisztérium Könyvtárosztálya számára a jegyzéket összeállította, tévedésből nem írta be a jegyzékbe azokat a lapokat, amelyekre a könyvtár a helyi postán fizet elő. A Zala Megyei Könyvtár járattja a Szabad Népet, sőt sajtófigyelőt is függeszt ki az utcán — csak a folyóirat jegyzékéből hagyta ki több újság címét.

A BEKE VILAGTANACS két évvel ezelőtt elhatározta, hogy a világ békeharcai esztendőről esztendőre megemlékeznek a nagy kulturális évfordulókról. A Béke Világtanács nemrég befejezett bécsi ülészakán úgy határozott, hogy 1954-ben a nemzetközi béke-mozgalom Aristophanes, Hérry Fielding, Anton Csehov és Antonín Dvorzák életművére emlékezik.

*

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR ismét több kiállítást rendezett. Nemrég nyílt meg a Nemzeti Múzeumban a »Rákóczi kor. irodalma« című kiállítás, amelyben a könyvtár tevékenyen közreműködött. — A könyvtár dolgozóit állították össze a londoni magyar könyvkiállítás forgatókönyvét. Ez a kiállítás a felszabadulás óta megjelent könyvtárműsünkön kívül a magyar könyv történetéről és angliai vonatkozásairól is képet ad. Kiseb kiállítást rendezett a Párttörténet megjelenésének 15. évfordulójára és a Csokonai-évforduló alkalmából is.

*

IFJUSÁGI KÖNYVTÁR nyílt Szombathelyen néhány hónappal ezelőtt. A könyvtár ifjúsági tanácsa, a Megyei Könyvtár kiadásában, havonta megjelenő négyoldalas sokszorosított könyvbírási lapot indított »Szombathelyi Ifjú Könyvtáros« címmel. Az első szám december 1-én jelent meg és ismeretéseket is közöl olvasóitól az Ifjúsági könyvtár legújabb könyveiről.

*

A MEZŐSZENTGYÖRGYI NÉPKÖNYVTÁR megemlékezett születéséről, Eötvös Károlyról, a maga idején harcos író-ról. Erdős Jenő ismertette a hírneves író munkásságát és munkájából több részletet olvastak fel. A megemlékezés alkalmából az ünnepély résztvevői elhatározták, hogy a mezőszentgyörgyi népkönyvtárat Eötvös Károlyról nevezik el. Az Irodalmi delütni közönsége és a Megyei Könyvtár képviselője örömmel fogadta a javaslatot.

*

A FÓVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR Társadalomtudományi Központja legutóbb olvasóértekezletet tartott, amelyen Lukács Ferenc intézetvezető-helyettes számolt be a könyvtár időszerű kérdéseiről. A hozzászólók többsége az olvasás technikái feltételeinek biztosításával foglalkozott, számosan pedig a marxista klasszikusok nagyobb példányszámban való beszerzését kérték.

A KORMÁNY UJ GAZDASÁGI PROGRAMMJANAK SIKERES VEGREHAJTASA érdekében az Országos Műszaki Könyvtár fordítói osztálya összeállította azoknak a fordításoknak a jegyzékét, amelyek összefüggenek a lakóház-építéssel, élelmiszeriparral, mezőgazdasági gépgyártással és a bőrparral. A címjegyzéket elküldte a minisztériumok által kijelölt üzemekbe, hogy a műszaki irodalom széleskörű terjesztésével segítse a gazdasági program megvalósítását. A fordítási másolatok iránt élenként érdeklődnek az üzemekben.

*

A LENGYEL NEMZETI MUZEUM a lengyelországi Renaissance-ünnepségek alkalmából 41 teremben kiállította a korszak felbecsülhetetlen értékű emlékeit. A kiállítás külön részeként mutatták be a lengyel renaissance tudományának és irodalmának legkiemelkedőbb alkotásait és a lengyel nyomdáművészet remekét, a műszaki eszközökkel együtt. A világhírű krakkói nyomtatványok fedőlapját a leghíresebb lengyel humanista írók neve ékíti. A tudományágak fejlődését szemléltető rész főhelyén, a Kopernik-teremben, állították ki a lángeszű csillagász »De revolutionibus...« eredeti kéziratát. A halhatatlan remekmű a Kopernik-év alkalmából lengyelül és latinul is megjelent.

*

KÜLFÖLDI LATOGATÓK szemlélték meg az elmúlt hetekben az Országos Széchényi Könyvtárat. A csehszlovák oktatásügyi minisztérium miniszterhelyettese és több csehszlovák oktatásügyi vezető megtekintve a könyvtár nevezetességeit, afelől tájékozódott, hogy az egyetemi és főiskolai hallgatók mennyire veszik igénybe a könyvtár segítségét. A nemrég népi tulajdonba vett berlini Rüttenludwig Kiadó és a berlini Akadémiai Kiadó egyik munkatársa, meglátogatta a könyvtárat, a magyar könyvtárügy szervezte és az Országos Széchényi Könyvtárnak, mint nemzeti könyvtárnak, abban elfoglalt helyzeté és feladata felől érdeklődött.

*

MŰSZAKI KÖNYVTÁROS TANFOLYAM kezdődött december 8-án a MTE SZ Reáltanoda-utcai helyiségében. Az érdeklét miniszteriuniok erre a négy hónapig tartó, első műszaki könyvtáros tanfolyamra az üzemekből 100 hallgatót jelöltek ki. A tanfolyammal egyidőben levelezőtagozat is indul a vidéki műszaki üzemi könyvtárosok részére.

UJ KÖNYVTARFIÓKOK nyílnak Budapesten. A XIII. kerületi tanács a Lelhel-út 31. szám alatt 100.000 forint költséggel könyvtárat létesít. A könyvtár építkezési munkáit december folyamán befejezik és az új fiókkönyvtárat az év utolsó napján adják át rendeltetésének. A IX. kerületi tanács a Mester-utca 53–55. szám alatt 80.000 forint befektetéssel új könyvtárat létesít. Az építkezési munkákat december végéig befejezik. Uj fiókkal bővült a XIX. kerületi Szabó Ervin Könyvtár. A Wekerle-telepi dolgozók kérésére ugyanis megnyitották a Petőfi-téri fiókot. A III. kerületi tanács 45.000 forint befektetéssel korszerűsít a kerületi Szabó Ervin-fiókkönyvtár rendezését és ezzel kapcsolatban olvasóteremről is gondoskodik. Az átalakítási munkákat már megkezdtek.

*

IRODALMI VONATKOZÁSÚ FILMEK kerültek legutóbb bemutatásra. Most vetítik az egész országban Gogol klasszikus vig-játékát, a »Revizor«-t, amelyet Petrov alkalmazott filmre. Ugyancsak most mutatták be »A dalnok esküje« című új színes szívet filmet, amely Dzsambul Dzsabajev kazah népköltő eseményekben gazdag életét örökíti meg. Ugyan a magyarul beszélő »Revizor«-t, mint a másik filmet könyvtárosaink jól felhasználhatják az irodalom ismertetéséhez és népszerűsítéséhez.

*

A FÓVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR fiókhálózatának könyvtárosai jelentős munkát végeznek kerületi üzemek és tömegszervezeti könyvtárakban is. Legutóbb a 10-es számú fiók dolgozó, hogy e kapcsolatok eredményesebbé tegyék, a VI. kerületi tanács népművelési osztálya segítségével közös értekezletre hívták össze a könyvtárosokat az Írók Boltjának kultúrtermében. Az értekezleten részt vett az AKV képviselője is, a Szépirodalmi és az Ifjúsági Könyvkiadó képviselői pedig beszámoltak az 1954-ben megjelenő könyvekről. A beszámoló után a felzárólatok helytelenítették az új könyvek magas árát, mert az üzemi könyvtárak könyvvásárlási kerete még nem tart lépést a könyvkiadással. A felzárólatok egyes könyveket megbíráltak és kérték, hogy kritikájukat a kiadásra kiválasztott kéziratoknál vegyék figyelembe a könyvkiadók vezetői.

MIKSZÁTH KÁLMÁN

SZÜLETETT : 1849 - BEN, MEGHALT : 1910 - BEN.

OLVASTAD ?

A KÉT KOLDUSDIÁK

A KIS PRÍMÁS

A BESZÉLŐ KÖNTÖS

Az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztályának ifjúsági könyveket népszerűsítő plakáttervei

MAXIM GORKIJ

SZÜLETETT : 1868 - BAN, MEGHALT : 1936 - BAN.

OLVASTAD ?

AHOGY ÉN TANULTAM

GYERMEKÉVEIM

EMBEREK KÖZÖTT

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár kiállítása a Mezőgazdasági Múzeumban

